

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonComercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

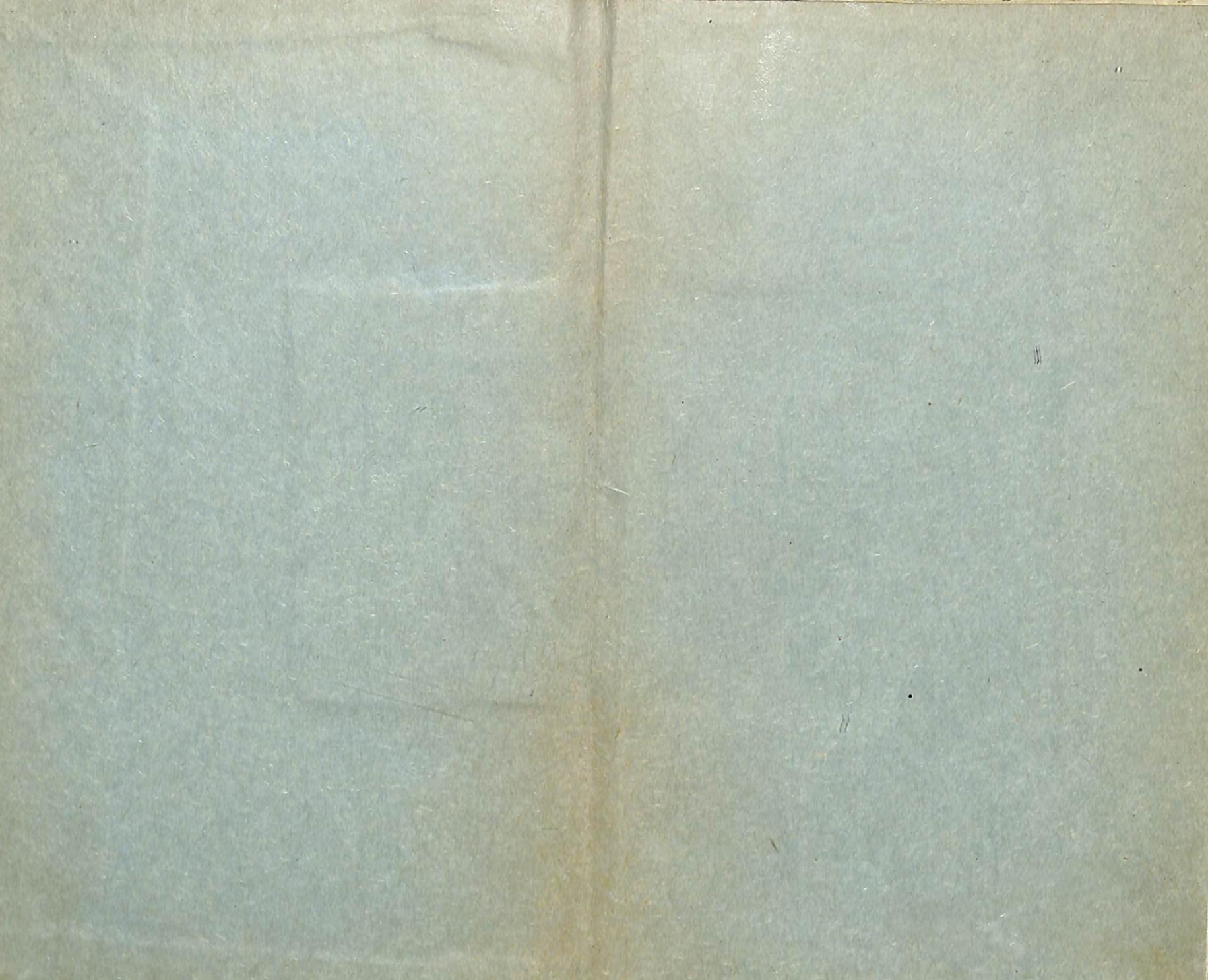
Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

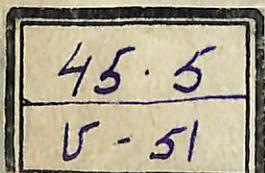
2304-10

Տ 0 08. 2013

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ի ՏԱԼԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

28.06.2013

45-5

S-5

worm

ԳՐԱԿԱՆ

188

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ի ՏԱԼԵՐԻ Ն ԼԵԶՈՒԻ

ԱՆԻ ՈՃՈՎԸ

9168

Հ. ՅՈՒՍՏԻԿ Ա. ՄԵՀՐԱՊԵՏԻ

• Ա Խ Ի Թ Ա Ր Ե Ա Ն

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՆԵՏԻԿ

Ե ԱԽԻԹԱՐԱՅ ՎԱՆՍ Ի Ս. ԴԱԶԱՐ

1905

2444

ՆԱԽԱԳԻՏԵԼԻՔ

ԱՅ ԲՈՒՐԵԿԱՔ Ի ՏՈԼՈՎԱՆ ԼԵԶՈՒԻՆ

A	a	a	ա	ա
B	b	b	պի	պ
C	c	c	չի	չ
D	d	d	տի	տ
E	e	e	է	է
F	f	f	էֆֆէ	ֆ
G	g	g	ճի	ճ
H	h	h	արքա	չ
I	i	i	ի	ի
J	j	j	յի	յ, յ
K	k	k	քարքա	ք
L	l	l	էլլէ	լ
M	m	m	էմմէ	մ
N	n	n	էննէ	ն
O	o	o	օ	օ
P	p	p	փի	փ
Q	q	q	քու	ք
R	r	r	էռռէ	ռ
S	s	ս	էսսէ	ս
T	t	t	թի	թ
U	u	ս	ու	ու
V	v	v	վի	վ
X	x	x	ի.քս	քս
Y	y	y	իբսիլօն	լ
Z	z	z	ծէղդա	ց, ծ

ԵՆԴԵՐՑՄԱՆ ԿԱՆՈՆՔ

1. Ջայնաւոր գիրերն են. a, e, i, o, u, : — իսկ տառքն k, x, y միայն օտարազգի բառերու մէջ կը դորձածուին:
2. C գիրն ի և թ գրերէն առաջ դրուելով՝ մեր և գրին ձայնը կը հանէ, զոր օրինակ.

civile'	չիվիլէ
céra	չէրա

Եղան օ գիրն ա, օ, ս գրերէն ու բաղաձայններէ առաջ դրուելով՝ ք կը հնչուի, զոր օրինակ.

câne	քանէ
côrpo	քո'րիօ
cúra	քո'րա

3. G գիրն օ և ի ձայնաւորներէն առաջ՝ և կը հնչուի, զոր օրինակ.

geloso	շելօ'զօ
giústo	շինւսթօ

Բայց նոյն օ տառն ա, օ, ս գրերէն ու բաղաձայններէ առաջ դրուելով՝ կը հնչուի, զոր օրինակ.

gállo	կալլօ
góbbó	կօ'պպօ
gústo	կուսթօ

4. G գիրն ո գրէն առաջ դրուած ատեն՝ ողնային փափուկ ձայն մը կը հանէ՝ հնչուելով նեկ, զոր օրինակ.

campágnə	քամիանեա
agnéllø	անելլօ
giúgno	ճիունեօ
magnífico	մանեիֆիքօ

5. Gl զուգագրութիւնն ի, ա, օ, ս ձայնաւորներէ առաջ մեր գրին ձայնը կ' ունենայ, զոր օրինակ.

fíglø	ֆիյլիօ
móglie	մօ'յլիէ
gli	յլի
ágli	այլի
dágli	անյլի

6. H գիրը ինքիրեն ձայն չունի, զոր օրինակ.

ho, hái, ha, hánno	օ, ա'ի, ա, աննօ
--------------------	-----------------

բայց օ և շ գրերէն վերջը դրուելով՝ և կ կը հնչուի, զոր օրինակ.

chéto	քէթօ
chiésa	քիէշա
facchino	ֆաքինօ
ánche	անքէ
ghiótto	կիօ'թթօ
ghiáccio	կիաչչիօ
traghétto	թրակէթթօ
stréghè	սթրէկէ

7. S տառն ս կը հնչուի, բայց երկու ձայնաւոր գրերու մէջ՝ մեր և գրին ձայնը կ' ունենայ, զոր օրինակ.

preciso	փուէշիզօ
cása	քա'զա
pósa	փօ'զա

Իսկ ս երկու ձայնաւորաց մէջ՝ կը հնչուի ս, ինչպէս.

éssere	<i>Էսսէռէ</i>
assúmere	<i>ասսումէռէ</i>

8. Sc զուգադրութիւնն' է և ի ձայնաւորներէն առաջ դրուելով և կը հնչուի. իսկ ա, օ, և ձայնաւորներէն առաջ՝ սք, այսպէս, sce, sci, չք, չի. — sca, sco, scu, սքա, սքօ, սքու.

scélta	<i>շէլթա</i>
scintilla	<i>շէնթիլլա</i>
scárpa	<i>սքանչփա</i>
scuóla	<i>սքուօլա</i>
cóscia	<i>քօշիս</i>
sciócco	<i>շիօքքօ</i>
asciúutto	<i>աշինութթօ</i>

9. Q գիրը միշա և ձայնաւորէն առաջ կը գտնուի և քու կը հնչուի, զոր օրինակ.

quádro	<i>քուամո</i>
quéollo	<i>քուէլլօ</i>
quíndi	<i>քուէնտի</i>
quóta	<i>քուօթա</i>

ԸՆԹԵՐՑՄԱՆ ԿՐԹՈՒԹԻՒՆՔ

Խոտական լեզուն գեղեցկութիւնը շեշտին վրայ է, և ընդհանրապէս բազմավանկ բառերուն շեշտը՝ կերչնթեր վանկին վրայ է, իսկ երկավանկներունն' առաջին վանկին վրայ, բաց ի այն բառերէն՝ որոնք իրենց յատուկ շեշտը ունին:

Ա.

Calore, carina, amico, médico, cóme, cosa, cómodo, poco, alcuno, chiaro, cristiano, cénto, célebre, celéste, cercare,

cervélo, francése, cróce, piacére, città, civile, cínque, quíndici, radice, cimice, vicino, príncipe, felicità, cecità, eccéttio, accéso, succédere, benché, banchéto, fichi, bóschi, chiáve, chiédo, arciduchi, chicchessía, chiúnque, annichiláre, véccchio, ócchio, ciarlatano, guánzia, ciascheduno, fanciúllo, scacciare, góccia, bráccio, scemáre, scímia, scélta, scéttro, péscce, ruscélllo, sciágúra, úscio.

Բ

Gallina, gábbia, gólfо, gelóso, gústo, giásto, guída, grillo, lágrima, glóbo. — Génio, gésto, gémma, génere, gelóso, gettare, ingénuo, piángere, gigante, légge, gréggé, soggettò, fuggire. — Mágħi, strégh, gheròne, preghiéra. — Mangiare, giovare, giòvane, giúdice, ragionévole, maggiore, leggiádro, sággio. — Rágno, bárgno, lérgno, vergógnna, montágna, scrígno, sógno, ignóto, pégno, guadagnare. — Fóglia, consíglia, lúglia, páglia, quáglia, pigliáre, bigliárdo, famiglia, tógliere, somigliáre, bigliétto, cordóglia.

Գ

Máschera, néro, attore, melancónico, asciúutto, tánto, pri-gione, maggiore, nefando, ségno, ángelo, paradiso, nívola, ghiáccio, dórra, píngue, carettriére, scóssa, spáda, lérgno, dente, mággio, porzióne, anerito, perquótere, stánza, mélásso, pórco, léone, zanzara, pésche.

Դ

ANNIBALE, ALESSANDRO, BABELE, BARNABA, CESARE, CATULLO, DANTE, ERASMO, FRANCESCO, GIUSEPPE, GABRIELE, LEONE, MARCO, NERONE, ORESTE, PAOLO, QUINTILIANO, REMOLO, SILVIO TOMMASO, UBALDO, VITTORIO, ZENOBIO.

յաշորդէ. գարձեալ, ձայնաւոր գրով և կամ չ գրով սկսած արական բառերուն վրայ լօ յօդ կը դրուի:

3

ԱՆՈՒԹՈՅ ՅՈԴ

un, uno, una

un fiore	ծաղէկ մը	uno scerigno	պահարան մը , գարան մը
un coltello	դանակ մը	una tavola	սեղան մը , տախտակ մը
un cavallo	ձի մը	una lettera	նամակ մը
un cane	շուն մը	un' amica	բարեկամուհի մը

Դիտող. — un արական անուններու վրայ կը դրուի. առա իգականներու վրայ. ունո եթէ Տ տառով սկսած և ետքէն բաղաձայն մալ ունեցող արական բառ ըլլայ:

4

ԷԱԿԱՆ ԳԵՐԱՆՈՒՆ

io ho	ես ունիմ	nói abbiámo	մենք ունինք
tu hai	դու ունիս	vói avéte	դուք ունիք
égli ha	նա ունի	éssi hánno	նոքա ունին

Io ho un padre ed una madre. — Tu hai un fratello ed una sorella. — Il padre ha un cavallo ed un cane. — La madre ha un fiore ed un' ombrella. — Lo straniero ha un figlio ed una figlia. — Noi abbiamo un giardino ed una casa. — Voi avete un libro ed una penna. — Il figlio e la figlia hanno un uccello ed uno specchio. — Hai tu un coltello? — Ha egli un amico? — Abbiamo noi una lettera? — Avete voi uno scerigno ed una tavola?

ՄԱՍԻՆ ԱՌԱՋԻՆ

կ թ ս ի թ ի ն ք

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆՑ ԵՒ ՀԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ

1

ՈՐՈՇ ՅՈԴ

il, la

il padre	հայրը	la madre	մայրը
il fratello	եղբայրը	la sorella	քոյրը
il figlio	որդին, մանուը	la figlia	որդին, աղջիկը
il libro	գիրքը	la penna	գրիչը
il giardino	պարտեզը	la casa	տունը

Դիտողութիւն. — il յօդը արական անուններու վրայ կը դրուի, լա իգականներու վրայ:

2

lo, l'

lo specchio	հայելին	l' amico	բարեկամը
lo straniero	օտարականը	l' albero	ծառը
lo scoláre	աշակերտը	l' uccello	թռչունը
lo scultóre	քանդակործը	l' ombrello	հովանացը
lo zólfo	ծծումբը	lo zúcchero	շաքարը

Դիտող. — lo յօդը կը դրուի այն անուններուն վրայ, որ Տ տառով կը սկսին ու անոր և աւելինուրիշ բաղաձայն մ' ալ կը

P. Zin

Ես ունիմ մանչ մը և աղջիկ մը: — Եղբայր մը և քոյր մը ունիս: — Նա ունի բարեկամ մը և բարեկամուհի մը: — Աշակերտը ունի զիրք մը, դամակ մը և զրիչ մը: — Մենք ունինք թռչուն մը, ձի մը և շուն մը: — Ունիք դուք պարտէզ մը և տուն մը: — Եղբայրը և քոյրը ունին նամակ մը, հայելի մը և սեղան մը:

comprato	գնած	trovato	գտած
venduto	ծախած	perduto	կորուսած
scritto	գրած	veduto	տեսած

Io ho scritto la lettera. — Tu hai veduto il giardino e la casa. — Lo scolaro ha perduto il libro e la penna. — L'amico ha trovato il fiore e l'uccello. — Noi abbiamo comprato lo scrigno, lo specchio e la tavola. — Voi avete venduto il cavallo ed il cane. — Il fratello e la sorella hanno perduto il coltello e l'ombrella. — Avete voi perduto un libro? — Io ho trovato un libro e una penna.

Նամակը գրեցի՞ր: — Պարտէզն ու տունը գնեցի՞ք: — Մեղանը և դարանը ծախեց: — Հայրը և մայրը տեսա՞ք: — Գիրքը և գրիչը ես գտայ: — Ծաղիկը և դարանը կորսնցուցիր: — Մանչը և աղջիկը նամակ մը գրեցին: — Մենք կորսնցուցինք եղբայր մը և քոյր մը, բարեկամ մը և բարեկամուհի մը:

ՅՈՒՅԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒՆ

questo, questa, **այս**.

il fanciullo	աղան	l'uomo	մարդ
il cappello	գլխարկը	la donna	կինը
Enrico	Հենրիկոս	l'orologio	ժամացուցք
Emilia	Էմիլիա	dove	ուր //
per	համար	è	է

Դիտող. — Questo և questa ձայնաւորէ առաջ սովորաբար կը կրամտին, և ա կամ օ գրին տեղ ապաթարց (1) մը կը դրուի:

Questo fanciullo ha un libro ed una penna. — Questo scultore ha un fratello ed una sorella. — Questa madre ha un figlio ed una figlia. — Io ho trovato questo fiore e questo cappello. — Dove hai tu comprato questo specchio? — Noi abbiamo veduto quest'uomo e questa donna. — Quest'orologio è per Enrico, e quest'ombrella è per Emilia. — Hai tu scritto questa lettera? — Avete voi venduto questa casa? — Enrico ed Emilia hanno trovato q' resto fiore e quest'uccello.

Այս գիրքը Հենրիկոսին համար է և այս գրիչը Էմիլիային համար: — Այս աշակերտը այս նամակը գրեց: — Ես գնեցի այս ծաղիկը և այս ծառը: — Այս մարդը և այս կինը մանչ մը և աղջիկ մը կորսնցուցին: — Ուր գնեցիր այս դարանը և այս տախտակը: — Այս օտարականը ձի մը և շուն մը ծախեց: — Մենք այս պարտէզը և այս տունը տեսանք: — Ուր գտար գուշ այս գլխարկը և այս մամացուցք: — Այս տղան գլխարկ մը և մամացուցք:

non, "z, z

io non ho *bu* չունիմ non ho io? *bu* չունիմ
tu non hai *qnu* չունիս non hai tu? *qnu* չունիս

Դիտող. — Շատ անգամ կրնան չդրուիլ io, tu, egli, և այլն,
դերանուններն, վասն զի բային վերջաւորութեմբ կը ցուցնէ
ինչ դեմք ըլլալը:

Io non ho il libro. — Tu non hai la penna. — Egli non ha il cappello. — Enrico non ha il fiore. — Noi non abbiamo la lettera. — Voi non avete l'orologio. — Essi non hanno lo specchio. — Non ho io perduto un fratello ed una sorella? — Non hai tu comprato un giardino ed una casa? — Non ha venduto questo cavallo e questo cane? — Non abbiamo noi veduto il padre e la madre? — Non avete voi scritto questa lettera? — Abbiamo trovato un orologio ed un'ombrella. — Ho comprato un cane per Enrico, ed un uccello per Emilia. — Questa tavola non è per lo scultore.

Ես դանակը չգտայ: — Դու զրիչը չկորմնցուցիր: — Ես օտարականը չտեսաւ: — Եմիլիան հովանոցը չգնեց: — Այս նամակը ժենք չգրեցինք: — Այս պարտէզը և այս տունը դուք չգնեցիք: — Հայրը և մայրը չտեսա՞ր: — Զի մը և շուն մը ծախեցինք: — Այս դարանը չենթիկուին համար չէ, այս թռչունը Եմիլիային համար է: — Այս դարանը օտարականին համար չէ:

Ա Յ Ա Կ Ա Ն

buono	<i>բարի</i>	diligente	<i>դութաջան</i>
ricco	<i>հարուստ</i>	felice	<i>երջանիկ</i>
póvero	<i>աղքատ</i>	fedele	<i>հաւատարիմ</i>
véccchio	<i>ծեր</i>	gióvane	<i>երիտասարդ</i>
piccolo	<i>փոքր</i>	grande	<i>մեծ</i>
anche	<i>նոյնական, նաև, ալ</i>	ancóra	<i>ուսկաւին, դեռ</i>
mólto	<i>շատ</i>	poco	<i>սակաւ, քիչ</i>

Դիտող. — Այս աճականներն որոնք օ կը վերջանան՝ իդականներն կը լլայա ա, իսկ անոնք որ օ կը վերջանան՝ անփոփոխ կը մնան:

Il padre è buono, la madre è buona. — Il giardino è piccolo, anche la casa è piccola. — Quest'uomo è ricco, questa donna non è ricca. — Il figlio è molto diligente. — La figlia è giovane. — L'amico è fedele. — Questa madre è felice. — Questo scultore è molto vecchio, — Io ho un buon padre ed una buona madre. — Tu hai un buon libro ed una buona penna. — Abbiamo un gran giardino ed una grande casa. — Lo straniero ha un piccolo figlio ed una piccola figlia. — Enrico ed Emilia hanno un vecchio padre ed una vecchia madre. — Lo scultore ha un fratello molto ricco ed una sorella molto ricca.

Եղբայրը աղքատ է և քոյրն ալ աղքատ է: — Գերբը աղեկ է և գրիչն ալ աղեկ է: — Հենրիկոս մեծ է, Եմիլիան փոքր է: — Մենք պատիկ եղբայր մը և պատիկ քոյր մը ունինք: — Դուք բարի հայր մը և բարի մայր մը ունինք: — Այս աշակերտը դեռ շատ երիտասարդ է: — Այս կինը շատ չանասէր է. — Այս ծերը շատ հարուստ է: — Այս շունը շատ հաւատարիմ է: — Այս քանդակագործը շատ երջանիկ է, նա որդի մը, աղջիկ մը, բարի եղբայր մը և բարի քոյր մը ունի:

ԱՍՏԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒՆ

mio	իւր	il mio	իւրա
tuo	քու	il tuo	քուկու
suo	իւր	il suo	իւրենու

lo zio հօրեղբայրը il cugino հօրեղբարորդին
la zia հօրաքուրը, հօրաքուրը la cugina հօրեղբար աղջիկը

Դիտող. — Ասացական գերանունները ազգականութիւն ցուցնող անուանց վրայ եղակին մէջ յօդ չեն առներ, բայց միայն երբ քովը աճական գանուեւ:

Mio padre è grande, mia madre è piccola. — Tuo fratello è povero, tua sorella è ricca. — Mio zio ha perduto suo figlio e sua figlia. — Enrico è mio cugino, Emilia è mia cugina. — Io ho perduto il mio buon padre e la mia buona madre. — Hai tu veduto il mio piccolo fratello e la mia piccola sorella? — Non abbiamo veduto ancora il tuo giardino e la tua casa. — Mio cugino ha venduto il suo cappello ed il suo orologio. — Questo padre ha perduto sua figlia. — Questo fanciullo ha scritto una lettera per sua madre. — Il tuo piccolo fratello è un buon fanciullo. — Dove hai tu comprato il tuo uccello? — Il mio amico e la mia amica hanno trovato un coltello.

Հօրեղբայրս հարուստ է, նայնակս հարուստ է հօրաքուրս: — Հօրեղբարորդիս մեծ է, հօրեղբար աղջիկը փոքր է: — Հենրիկոս կորմացուց իր հայրը և իր մայրը: — Այս աշակերտը կորմացուց իր գերեզ և իր գրեւը: — Իմ բարի հայրս շատ ծեր է, իմ բարի մայրս դեռ պառաւ չէ: — Քու եղբայրը իր ձին և իր շուն ծախեց: — Փոքր եղբայրս և փոքր քոյրս տեսանք դու: — Գրլիսարիդ: — Հօրեղբայրը մեր համար աղջիկը մը ունի: — Զեր փոքր եղբայրը եր գերեզ և եր գրեւը կորմացուց: — Քու պղտիկ քսրդ մեր թռչունը զնեց: — Զեր գլխարկը և ձեր ժամացոյցը ուներ կորսնցուցելք: — Մեր ձեր հօրեղբայրը և ձեր հօրաքուրը չտեսանք: — Զեր հօրեղբարորդին և հօրեղբար աղջիկը ծանեանք: Ձը և տուն մը:

և իր բարի աղջիկը: — Գանդակագործը իր դարանը և սեղանը ծախեց:

nóstro	մեր	il nostro	մերը
vóstro	ձեր	il vostro	ձերը

il vicino *ինչունիւն* il giardiniere *պարտիզան*
la vicina *ինչունիւն* la giardiniéra *պարտիզանուհին*

Quest' uomo è nostro zio. — Questa donna è nostra zia. — Questo cappello è per vostro padre, quest' ombrella è per vostra madre. — Io ho veduto il vostro buon fratello e la vostra buona sorella. — La vostra casa è molto grande, la nostra è piccola. — Avete voi venduto il vostro cavallo ed il vostro cane? — Abbiamo perduto il nostro amico e la nostra amica. — Enrico è nostro figlio, Emilia è nostra figlia. — Il nostro vicino è un uomo molto ricco, la nostra vicina è una donna molto giovane. — Il nostro giardiniere è molto vecchio, la vostra giardiniera non è ancora vecchia.

Հենրիկոս մեր հօրեղբարորդին է, և իմիւնա մեր հօրեղբար աղջիկը: — Այս մարդը մեր պարտիզանուհին է: — Մեր շունը հաւատարիմ չէ: — Մեր հօրեղբայրը իւր տունը չծախեց: — Մեր հօրաքուրը շատ հարուստ գոյր մը ունի: — Զեր փոքր եղբայրը եր գերեզ և եր գրեւը կորմացուց: — Քու պղտիկ քսրդ մեր թռչունը զնեց: — Զեր գլխարկը և ձեր ժամացոյցը ուներ կորսնցուցելք: — Մեր ձեր հօրեղբայրը և ձեր հօրաքուրը չտեսանք: — Զեր հօրեղբարորդին և հօրեղբար աղջիկը ծանեանք: Ձը և տուն մը:

Ս Ե Ռ Ա Կ Ա Ն

Հոլովանիշ di

di mio pâdre	հօրս
di questo giardino	այս պարտիզան
d' uno scultore	քանդակուրծի մը

Federico	Փրեդերիկ	il calzolajo	Կոշկակարը
Luigia	Լուիժիա	il sartore	Պերձակը
Milâno	Միլան	il temperino	Վաղելինը
Venézia	Վենետիկ	si chiâma	Կը Կոռուի

Դիմուն. — Զայնաւորի առջև di կը Կոճատի (d'):

Enrico è il figlio di mio zio. — Luigia è la figlia di mia zia. — Io ho trovato il libro di tuo fratello, e la penna di tua sorella. — Il mio amico ha perduto il temperino di suo cugino, e l'ombrella di sua cugina. — Quest'uomo è il calzolajo di nostro padre; questa donna è la sorella di nostra zia. — Avete voi trovato il cappello di questo fanciullo? — Abbiamo veduto la lettera di questo scolaro. — La sorella di questo sartore è la nostra giardiniera. — Il fratello di Luigia si chiama Federico. — La sorella d' Enrico si chiama Emilia. — Luigia è la figlia d'un calzolajo. — Questo scultore è di Venezia, e questo straniero è di Milano.

Բարեկամու Փրեդերիկին եղբայրն է: — Բարեկամուն Լուիժիային քոյրն է: — Հենրիկին գլխարկը և Էմիլիային զմելինը դաշտարձ: — Մեր հօրեղբօր պարտիզանը շատ ծեր մարդ մ'է: — Մեր մօրաքրոջ պարտիզանուհին շատ բարի կին մ'է: — Այս

աշակերտին հայրը աղքատ չէ: — Այս Կոշկակարին հայրը հարստ է: — Այս աշակերտին նամակը գրեցի՞ր: — Այս տղան քանդակագործի մը որդին է: — Էմիլիան գերձակի մը որդին է: — Եղանակ ձին և շունը տեսար: — Այս օտարականին տունը և պարտեզը գնեցի՞ր: — Այս օտարականը Միլանցի է:

Տ Բ Ա Կ Ա Ն

Հոլովանիշ ա

a mio pâdre	հօրս
a questo fanciullo	այս տղուս
ad un straniero	օտարականի մը

un Italiano	Իտալացի մը
un Tedesco	Գերմանացի մը
dato	տուած
prestato	փոխ տուած
io penso	Կը մտածեմ:

Դիմուն. — Զայնաւորի առջև սովորաբար ad հոլովանիշը կը դրուի փոխանակ գի:

Mio figlio ha scritto una lettera a sua zia. — Mio zio ha venduto la sua casa a mio padre. — Ho dato il mio temperino a tua sorella. — Ho prestato la mia ombrella a tua cugina. — Abbiamo scritto una lettera al nostro buon padre. — Hai tu dato un coltello a questo fanciullo? — Il vostro vicino ha venduto il suo cavallo a quest'Italiano, ed il suo giardino a questo Tedesco. — Io penso ad Enrico ed a Luigia. — Abbiamo dato il nostro cane ad uno scolaro, ed il nostro cappello ad un povero fanciullo. — Enrico è a Milano, e Luigia è a Venezia.

Լուիսիային և Փրեդերիկին վրայ կը մտածեմ: — Ես քրոջն
և եղբօրս նամակ մը գրեցի: — Դու հօրեղօրորդւոյս գրիչ մը
և գիրք մը տուիր: — Մենք ճախեցինք քու եղբօրդ մեր պար-
տէզը և մեր տուալ: — Հերթիկ ան խեղճ աշակերտին հովանոց
մը փոխ տուաւ: — Ես եղբօր բարեկամին գրիչ մը փոխ տուի:
— Փրեդերիկ իր քրոջը բարեկամին իր զմելինը տուաւ: — Իր
հօրն և իր մօրը գրեց: — Եղբայրս Մելան է և քրոյս Վենետիկ:

Բ Ա. Յ Ա. Ո Վ. Կ Ա. Ն

հոլովանիւ դա

il servo	δωραν	ricevuto	ընդունած
la sérva	աղախինն	arrivato	հասած
è amato	սիրուած է	o	կամ

Io ho ricevuto un libro ed una penna da mio fratello.
— Hai tu ricevuto questa lettera da tuo zio o da tua zia?
— Mia madre ha comprato quest'ombrella da vostra cugina. — Federico ha ricevuto questo fiore da un giardiniere. — Il nostro servo è arrivato da Milano. — Enrico è amato da suo padre e da sua madre. — Ho ricevuto questo temperino da Enrico.

Այս շունը իստաւացիէ մ'ընդունեցայ: — Այս նամակը եղ-
բօրդ բարեկամէ մ'ընդունեցար: — Այս թռչունը մեր քրոջը
բարեկամուչիէ մ'ընդունեցանք: — Հայրս այս ձին հօրեղօրմէս
գնեց: — Լուիսիան այս զմելինը աշակերտէ մը գնեց: — Մեր
աղախինը Վենետիկին հասաւ: — Փրեդերիկ իր հօրեղօրմէն և
հօրաքրոջմէն սիրուած է: — Կա այս պարտիպանէն ծառ մը և
ծաղիկ մ'ընդունեցաւ:

ՅՈՒՆՎՈՒՄՆ ԳՈՅԱԿԱՆԱՑ

Ե Զ Ա Կ Ի

Ուղ. il padre հայրը la madre մայրը

Ուն. del padre հօրը délla madre մօրը

Տր. al padre հօրը álla madre մօրը

Բց. dal padre հօրմէն dalla madre մօրմէն

lo specchio հայելին l' amico բարեկամը

délico specchio հայելին dell' amico բարեկամին

állo spéccchio հայելին all' amico բարեկամին

dállo spéccchio հայելին dall' amico բարեկամէն

il re թագաւորը l' anno տարին

la regina թագուհին il mese ամիսը

il popolo ժողովորդը la settimana շաբաթը

il mondo աշխարհը il sabbato շաբաթօրը

la térra երկրը il giorno օրը

la pártē ժամը la pórtā դռնը

la vita կենցը útile օգտակար

aperto բաց օրտո կարճ

Գիտող. — di, a, da, նախադրութիւնները որոշեւ յօդերուն
(il, lo, la) հետ միանալով կը կազմեն հոլովերը:

La settimana è una parte del mese. — La terra è una piccola parte del mondo. — Il re è il padre del popolo. — La porta della casa è aperta. — Questa donna è la sorella dello scultore. — Avete voi veduto il cavallo del re e della regina? — Il cane è fedele all'uomo. — Tuo padre è lo zio del mio amico. — Enrico è il cugino del nostro calzolaio. — Questo fanciullo è il figlio della nostra serva. — Ho dato un piccolo cane al figlio della nostra giardiniera. — Avete voi prestato la vostra ombrella

all' amico di Federico? — Abbiamo ricevuto quest' albero dal nostro giardiniere. — Il buon rē è amato dal suo popolo.

Հայրտ ձեր դրացւոյն բարեկամն է: — Մայրտ մեր դրացուեւոյն բարեկամն է: — Օրը շաբթօւն մէկ մասն է: — Ամիսը տարւոյն մէկ մասն է: — Մարգուս կմանքը կարճ է: — Շոնը մարգուս օգտակար է: — Մեր դարանը քանդակագործին ծախեցինք: — Եմիլիան և Լուիժիան մեր հօրեղբօր մօրը նամակ մը զբեցին: — Մեր դրացին օտարականին ծառայէն մեծ շուն մ' ընդունեցաւ: — Հենրիկոս մեր կօշկակարին տղուն զի՞չ մը տուաւ: — Մեր դրացւոյն քայլը Միւանէն հասաւ: — Մենք թագաւորին և թագուեւոյն պարտէզը տեսանք:

ՅՈՒՆԱԿԻ

Պող. i pádri	հայրերը	le mádri	մայրերը
Սեւ. déi pádri	հօրերուն	délle mádri	մօրերուն
Տր. ái pádri	հօրերուն	álle mádri	մօրերուն
Բց. dái pádri	հօրերէն	dálle mádri	մօրերէն

gli scolári աշակերտները gli amici բարեկամները
degli scolári աշակերտներուն dégli amici բարեկամներուն
agli scolári աշակերտներուն ágli amici բարեկամներուն
dágli scolári աշակերտներէն dagli amici բարեկամներէն

Dio, Iddio	Աստուած	la sédia	աթոռը
il soldato	զինուորը	l'animale	անասունը, կենդանին
il metallo	մետաղը	bélico	գեղեցիկ
il león	առիծը	pígro	ծոյլ
contento	գոհ	sémpre	միշտ
ammaláto	հիւանդ	spesso	շատ անգամ
áma	կը սիրէ	sóno	են

Դիտող. — Այս բառերը որոնք օ և օ կը վեղանան՝ իրենց յոգնակին կը վերջանայ ի, իսկ անոնք որ կը վերջանան ա տառով իրենց իգական յոգնակին կ' ըլլայ օ: Այս կանոնէս կը զարտուղի լ' uomo, մարդ. որուն յոգնակին կ' ըլլայ gli uomini, մարդիկ:

I cavalli dei soldati sono molto belli. — I fanciulli dei poveri sono spesso molto contenti. — Gli scolari non sono sempre diligenti. — I metalli sono utili. — I cani sono fedeli. — Enrico ha perduto i libri e le penne del suo amico. — Dove avete voi comprato queste tavole e queste sedie? — Mio zio ha venduto queste case e questi giardini al nostro vicino. — Abbiamo scritto queste lettere agli amici di nostro padre. — Ho veduto gli uccelli di Federico. — La madre d'Enrico ama i bei fiori ed i buoni fanciulli. — Il leone è il re degli animali. — Penso sempre ai fratelli ed alle sorelle del mio amico. — I cani sono molto utili agli uomini. — Abbiamo scritto ai fratelli di nostro zio. — Ho ricevuto quest' ombrella dalle figlie dello scultore.

Մեր պարտիզանին տղաքը հիւանդ են: — Փրեդերիկին բաշեկամները հասան: — Պարտէզները մեծ են, աները փոքր են: — Հօրեղբօրս դրացիները աղքատ են: — Այս գըքերը շատ օգտակար են: — Այս սեղանները շատ զեղեցիկ են: — Հայրս ձեր հօրեղբօրմէն նամակները չընդունեցաւ: — Մեր հօրեղբօրորդւոյն աղախները շատ աշխատասէր են: — Այս անասունները հաւատարիմ չեն: — Մարդկանց կեանքը կարճ է: — Շները մարգականց հաւատարիմ են: — Աղքատաց տղաքները շատ անգամ շնորհ են. — Մենք Հենրիկոսին քայլերուն և եղբարց գրեցինք: — Փրեդերիկ ձեր հօրեղբօրորդւոյն աղախներէն ընդունեցաւ այս գանակները: — Ես շարունակ մեր պարտիզանին թռչուններուն կիսոյ կը մտածեմ:

il mio	իմո	յոդնակի	i miéi	իմիներս
il tuo	քուկդ	>	i tuoi	քուկիներտ
il suo	իրենը	>	i suoi	իրենները
il nostro	մերը	>	i nostri	մերինները
il vostro	ձերը	>	i vostri	ձերինները

il mantello	վերարկոն	il pômo	ինձորը
il fazzoletto	թաշկինակը	la péra	տանձը
amo	կը սիրեմ	ódio	կ'ատեր

Դիտող. — Աստացական գերանուանց յոդնակիներն միշտ յօդով կը գործածուին: Իդականներուն՝ la mia, la tua, և այլն, յոդնակիներն, կ'ըլլան le mie, le tue, և այլն:

Amo i miei fratelli, e le mie sorelle. — Amo anche i miei cugini e le mie cugine. — I tuoi fiori sono belli, anche i miei sono belli. — Mio fratello ha perduto i suoi libri e le sue penne. — Quest'uomo ha perduto i suoi amici. — Non abbiamo ancora trovato i nostri fazzoletti. — Enrico ha dato i suoi pomi e le sue pere ai fanciulli di questa povera donna. — Io penso spesso ai miei fratelli ed alle mie sorelle. — Ho ricevuto questo mese una lettera dai miei amici di Milano. — Abbiamo ricevuto i nostri scrigni e le nostre tavole dal nostro vicino. — Abbiamo prestato i nostri mantelli ai tuoi cugini ed alle tue cugine.

Հօրեղբայրս տղաքներս կը սիրէ: — Հօրաքրոյրդ աղջիկներս կը սիրէ: — Ես կը սիրեմ քու եղբայրներդ և քու քոյրերդ: — Հենրիկոս կը սիրէ իր հօրեղբօրորդիքը և իր հօրեղբօր աղջիկները: — Ես իմ ինձորներս Հենրիկոսին տուի, և իմ տանձերս իմիւեյին: — Մենք մեր զբուրը և մեր գրիները՝ մեր դրացւոյն աղքատ տղայոց տուինք: — Թաշկինակիներդ կորսնցուցիր:

Տեսա՞ր իմ բարեկամներս Հենրիկոս և Փրեդերիկ: — Այս նաև յակներն ընդունեցայ իմ ծառաներէս և իմ աղախիններէս: — Մեր եղբարքն և քոյրերը այս շաբաթ վենետիկէն հասան:

in, մէջ. — con, չետ. — su, գրան.

Դիտող. — Փոխանակ ըսելու in il, con il, su il, կ'ըսուի nel, col, sul. սոյնպէս փոխանակ ըսելու in la, con la, su la, կ'ըսուի nella, colla, sulla. փոխանակ in i, con ի, su i, կ'ըսուի nei, coi, sui. փոխանակ in gli, con gli, su gli, կ'ըսուի negli, cogli, sugli.

il letto	անկողինը	la tásca	գրալանը
il cortile	գաւիթը, բակը	la guerra	պատերազմը
la stanza	սենեակը	la scuola	դպրոցը
la cucina	խոհանոցը	messo	դրուած
la cantina	մառանը	partito	մեկնած, գնացած

Եղ. esso, essa նա } Այս գերանունը կը ցուցընէ միան-
Յոգ. essi, esse անոնք } գամայն թէ՛ մարդը և թէ՛ իրը:

Dov'è tuo fratello? — È in questo giardino. — Dov'è tua sorella? — È nel giardino della nostra vicina. — Dov'è la mia ombrella? — Essa è nella stanza di tua madre. — Dov'è il mio mantello? — Esso è nello scrigno. — Enrico è partito con suo padre. — Egli ha scritto una lettera con questa penna. — Luigia è arrivata col fratello e colla sorella di mia zia. — Dov'è tuo cugino? — È partito coi suoi amici. — Il tuo fazzoletto è sul letto, ed il tuo cappello è sulla tavola. — Questo fanciullo ha trovato un fazzoletto nel vostro cortile. — Il mio vicino ha perduto un figlio nella guerra. — Federico è arrivato coi suoi fratelli e colle sue sorelle. — Gli alberi sono nei giardini. — Gli scolari sono nelle scuole. — Gli uccelli sono sugli alberi.

Եղբայրս պարտէղն է, քյոյրս կամ խոհանոցն է և կամ գաւիժն է: — Քու գիրքդ գարանին մէջն է, և զրիչդ սեղանին վրայ: — Ես քու գըշովդ նամակը գրեցի: — Փրեդերիկը բարեկամիդ հետ հասու: — Հենրիկոս թաշկինակներդ կամ անլողոյն և կամ աթոռին վրայ դրաւ: — Գրպանդ թաշկինակ մը ունիս: — Քանդակութը ըրճը իր տղայոց հետ մեկնեցաւ: — Մենք կորանցուցինք պատերազմի մէջ եղբայր մը և հօրեղբօրորդի մը: — Թագաւորին և թագուհոյն պարտէղն մէջ ծառեր և ծաղիկներ տեսաք: — Եղբայրս հասաւ Հենրիկոս և Լուիժիս բարեկամաց հետ:

ԹՈՒԱԿԱՆ ԱՆՈՒԽ

úno	մէկ	úndici	տասնըմէկ
dúe	երկու	dódici	տասներկու
tré	երեք	trédici	տասնիրեք
quáttro	չորս	quattordici	տասնըչորս
cinque	հինգ	quíndici	տասնըհինգ
séi	վեց	sé dici	տասնըվեց
sétte	եռթը	diciassétte	տասնըեռթը
ótto	ութ	diciótto	տասնըութ
nóve	ինը	diciannóve	տասնըինը
diéci	տասը	vénti	քսան

օ' è, կայ. — ci sono, կան.

Nel nostro giardino c'è un albero molto bello. — Nella nostra casa ci sono quattordici stanze. — In questa stanza ci sono due tavole e dodici sedie. — Il nostro vicino ha cinque fanciulli, un figlio e quattro figlie. — Nel vostro giardino ci sono venti grandi alberi. — Mio zio ha comprato due cavalli e tre cani. — Abbiamo veduto nella scuola tredici scolari. — Ho ricevuto da mio padre sei pomi e dieci pere. — Mio zio ha dato quindici fazzo-

letti a mia sorella. — L'anno ha dodici mesi, la settimana ha sette giorni. — Emilia ha diciassette anni, Lui-gia non ha ancora quindici anni.

la città	քաղաքը	il medico	բժիշկ
il mercante	վաճառականը	la classe	դասը

Ես գնեցի երկու սեղան և վեց աթոռ: — Հայրս ունի չորս տուն և հինգ պարտէղ: — Բարեկամն երեք քոյր ունի: — Մենք այս շաբաթ տասը նամակ ընդունեցանք: — Այս կինը եօթը տղաք ունի: — Մեկ ամիսը չորս շաբաթ ունի: — Ես հօրմես ընդունեցայ զմելին մը և քսան գրիչ: — Թագաւորին պարտիզին մէջ երկու առիւծ տեսանք: — Այս օտարականը երկու ծառայ և երեք աղախին ունի: — Մեր քաղքին մէջ կան վեց բժիշկ, ութ գերձակ և տամաներկու վաճառական: — Որդիս տասը տարուան և չորս ամսուան է, և ձեր պատիկ աղջիկը երեք տարուան և երկու ամսուան է:

il primo	առաջինը	il nôno	իններորդը
il secondo	երկորդը	il décimo	տասներորդը
il terzo	երրորդը	l'undécimo	11երորդը
il quarto	չորրորդը	il duodécimo	12երորդը
il quinto	հինգերորդը	il décimo terzo	13երորդը
il sesto	վեցերորդը	il décimo quarto	14երորդը
il settimo	եղինակորդը	il ventésimo	քսաներորդը
l'ottavo	ութերորդը	l'ultimo	վերջինը

Albérto	Ալբերտ	Luigi	Լուիժուի
Piétro	Պետրոս	Giovánni	Յովհաննի
Giácomo	Յակով	Giúseppe	Յովսէփ
Cárlo	Կարոլոս	modéstο	համեստ
Francésco	Փրանչիկոս	cattivo	չար

Questo scolaro è molto diligente; egli è il primo della classe. — Enrico è il secondo; il modesto Giovanni è il terzo. Federico è il quarto; il buon Goffredo è il quinto; Alberto è il sesto; il piccolo Giacomo è il settimo; Pietro è l'ottavo; Carlo è il nono; il cattivo Luigi è il duodecimo; Ernesto è l'ultimo. — Il due è la quinta parte di dieci. — Il cinque è la quarta parte di venti. — Un giorno è la settima parte della settimana.

35

Giulia	Знѣтъ	Enrichetta	Знѣтъ
Maria	Марія	Carolina	Кароліна
Giuseppina	Знѣтъ	Sofia	Софія

Знѣтъ тааиѣн ашамѣнѣн ѣ: — Марія ѣрѣпопѣн ѣ. բարի
Марія ѣрѣпопѣн ѣ, Знѣтъ ѣнѣнѣн չորսորդѣн ѣ, համեստ չենրի-
կեդդան ութերորդѣн ѣ, չար լուիժիան երեքտասաներորդѣн ѣ և
պատիկ կարուինան վերջին ѣ: — Երեքը տասնեռութին վեցերորդ
մասն ѣ: — Մէկ շաբաթը ամսոյ մը չորսորդ մասն ѣ, և մէկ
ամիսը տարւոյ մը երեքտասաներորդ մասն ѣ:

36

tutto	բոլոր, ամբողջ	pianto	լացած
tutto il mondo	բոլոր աշխարհը		
tutta la casa	բոլոր տունը		
tutti i fiori	բոլոր ծաղիկները		
tutte le penne	բոլոր գրիչները		
la notte	գիշերը		
il fiorino	ֆիորինը	creato	ստեղծած

Iddio ha creato tutto il mondo. — Ho veduto tutta la città. — Abbiamo veduto tutti i fiori e tutti gli uccelli. — Carlo ha perduto tutte le penne di sua sorella. — Tutti i miei amici sono partiti. — Tutte queste case sono di

mio zio. — Il nostro piccolo cugino ha perduto due fiorini; egli ha pianto tutta la notte. — Hai tu scritto tutte queste lettere? — Mio padre ha comprato tutte queste pere e tutti questi pomi. — Pietro è arrivato con tutti i suoi amici. — Tutte le vostre lettere sono arrivate. — Abbiamo perduto tutti i fazzoletti, — Penso tutto il giorno a Giuseppe ed a Giulia. — Amo tutti gli uomini. — Mia madre ama tutti i buoni fanciulli.

37

Եղբայրս ամբողջ շաբաթը լացաւ, անիկայ իր պատիկ շունը
կորանցուց: — Ասուուած ստեղծեց բոլոր երկերը: — Թագաւորը
իր բոլոր զօքերը կորանցուց: — Մենք ծախեցինք բոլոր մեր
ծաղիկները և բոլոր մեր թռչունները: — Այս տանը բոլոր սե-
նաեկները մեծ և գեղեցիկ են: — Բոլոր իմ աշակերտներս ջա-
նասէր են: — Բոլոր մետաղները օգտակար են: — Այս բոլոր
տղաքները գոյն են: — Բոլոր այս մայրերը երջանիկ են: — Յու-
լիս և Մարիամ բոլոր այս թաշկինակները գնեցին: — Առեւծը
բոլոր կենդանեաց թագաւորն է:

38

l'anello	մատնին	fatto	եղած
il regalo	պարուեը	mandato	դրած
suo	իր, իրեն	loro	իրենց

Դիսող. — Loro թէ եղակին և թէ յոդնակին յօդ կ'առնէ
և ինքն անփոփոխ կը մնայ, թէ արականին և թէ իրականին
մէջ:

Mia sorella ha perduto il suo anello. — Giulia non ha ancora trovato la sua ombrella. — Tua zia ha venduto tutti i suoi giardini e tutte le sue case. — La nostra serva ha ricevuto due lettere da suo padre e da sua madre. — Luigi è partita con suo cugino e sua cugina. — Dov'è Enrichetta? — Ella è nella sua stanza. — Gli

amici di Carlo hanno venduto il loro giardino e la loro casa. — Questi scolari hanno perduto i loro libri e le loro penne. — Questi fanciulli hanno fatto un bel regalo al loro zio ed alla loro zia. — I miei cugini hanno ricevuto una lettera dal loro padre e dalla loro madre. — La giardiniera ha mandato cinque fiorini a sua figlia.

39

il guanto, ձեռնոցը. — la calza, գուլպան

Արթամ իր հայրը և իր մայրը կորսնցուց: — Հենրիկեդդա
իր ձեռնոցները և իր գուլպաները կորսնցուց: — Յուլիա իր
թաշկինակը իր անկողնոյն վրայ դրաւ: — Կարոլինա իր հօրեղ-
բօրորոշոյն և հօրեղքոր աղջկան հետ հասաւ: — Յովանինա
իր հօրեղքորմէն և հօրաքրոջմէն լաւ պարզե մ'ընդունեցաւ: —
Այս ինեւ կինը բոլոր իր տղաքները կորսնցուց: — Եղբայրներս
իրենց պարտէզն են և քրյուրս իրենց անենեակն են: — Հենրիկն
և Յակոբ իրենց հօրը և իրենց մօրը հետ մեկնեցան: — Այս
աշակերտք բոլոր իրենց բարեկամաց զրեցին: — Մեր դրացեք
բոլոր իրենց աները և բոլոր իրենց պարտէզները ծախեցին:

40

Բ Ա Ղ Դ Ա Ս Ա Կ Ա Ն

più	աւելի	grande	մեծ
più grande	աւելի մեծ	buono	բարի, աղէկ
megliore	լաւագոյն	quello	պար, այն
la campagna	գիւղը	bellino	գեղեցիկ, սիրուն.
il ragazzo	մանչ տղան	forte	ուժով
la ragazza	աղջիկ տղան	grato	ախորժելի
il tema	հրահանգը	amabile	սիրելի, ցանկալի
il lápis	մատիտը	facile	դիւրին
ma	բայց	dificile	դժուար

Դիտող. — Բաղդատականը կը շնուի ածականէն առաջ բին
գնելով և ետք ու, և կամ յաջորդ բառը սեռական գնելով:

Il mio anello è più bello che questo. — Questo fanciullo è più diligente che mio fratello. — Tua madre è più piccola che tua zia. — Il cappello di mia sorella è bello, ma il mio è più bello. — Questo libro è utile, ma il tuo è più utile. — Nostra zia è ricca, ma la vostra è più ricca ancora. — Il mio orologio è più bellino del tuo. — Il servo di tuo zio è più fedele del nostro. — Le nostre penne sono migliori delle vostre. — Il sole è più grande della luna. — La campagna è più grata della città. — Mio cugino è più giovane di vostro fratello. — Il nostro cane è più forte di quello del medico. — La vostra casa è più grande di quella del vostro vicino. — Questa tavola è più piccola di quella. — Queste ragazze sono più amabili di quelle. — Questi libri sono più utili di quelli del vostro amico.

41

Դիտող. — Հայերէն բացառականները իտալերէն դարձնելու
առեն՝ սեռական պիտի դրուին:

Այս կօշակարը անկէ աւելի աղքատ է: — Այս աղջիկը անկէ
աւելի գեղեցիկ է: — Այս պարտէզները անոնցմէ աւելի մեծ են: —
Այս սեղանները անոնցմէ աւելի պատիկ են: — Եղբայր
աւելի ջանասէր է քան թէ քոյրս: — Խմ բարեկամներս հօրեղ-
բօրորդիներէն աւելի հարուստ են: — Քու մատիտ իմինէս աւելի
գեղեցիկ է: — Զեր շները մերիններէն աւելի հաւատարման են: —
Առիւծը ձիւն աւելի ուժով է: — Լուսինը փոքրագյն է քան
զարեւը: — Ծառերը ծաղիկներէն աւելի օգտակար են: — Քու
հրահանգդ իմ որդեւոյս հրահանգէն դիւրին է: — Այս մանւերը
աւելի սիրելի են քան թէ այս աղջիկները: — Հենրիկն Յովան-
գին աւելի երիտասարդ է: — Հօրեղբայրս հօրմէս աւելի տարեց
է: — Խմ մատիտս քուկիներ լաւագոյն է: — Մեր գուլպանները
ձերինէն լաւագոյն են: — Զեր ծառան ուժով է, բայց հօրեղբայրս
ալ աւելի ուժով է: — Մեր ծաղիկները գեղեցիկ են, բայց մեր
գրացւոյնները աւելի գեղեցիկ են:

buono, *լաւ*. migliore, *լաւագոյն*. il migliore, *լաւագոյնը*
grande, *մեծ*. più grande, *մեծագոյն*. il giù grande, *մեծագոյնը*

il ferro	<i>երկաթը</i>	Londra	<i>Լոնդոն</i>
l'oro	<i>ոսկին</i>	Parigi	<i>Փարիզ</i>
l'argento	<i>արծաթը</i>	l'Europa	<i>Եվրոպա</i>
la tigre	<i>վագրը</i>	l'America	<i>Ամերիկա</i>

Il leone è forte; esso è più forte della tigre; è il più forte di tutti gli animali. — Londra è più grande che Parigi; essa è più grande di tutte le città dell'Europa. — L'Europa è la più piccola parte del mondo; l'America è la più grande. — L'Europa e l'Australia sono le più piccole parti del mondo. — Il ferro è più utile dell'oro; esso è il più utile di tutti i metalli. — Sofia è la più amabile delle vostre figlie. — Enrico è il più diligente dei miei fanciulli. — Questa casa è molto grande; essa è più grande della nostra, è la più grande della città. — Questa penna è più cattiva della tua; essa è la più cattiva di tutte le mie penne. — Carlo è il più giovane dei miei fratelli; Luigia è la più giovane delle mie sorelle. — L'uomo più ricco non è sempre il più felice.

Այս պարտիզանուէիս կանաց մէջ երջանկագոյնն է. իր տղաքները շատ գեղեցիկ և շատ ջանասէր են: — Շոները ամէն կենանիներէն հաւատարմագոյնն են: — Այս դրիչը իր գրիչներու լաւագոյնն է: — Սոփիա՝ իր աղջիկներուս երիտասարդագոյնն է: — Մեր տոռնը քաղքին ամենապատիկն է: — Իմ ձեռնոցներս աւելի սիրուն են քան քուկիններդ, բայց լուիժիայինները աւելի գեղեցիկ են: — Այս քանդակագործը քաղաքին ամենէն աղքատ մարդն է: — Հերիէկ և Յովսէփ ամենալաւ աշակերուներ են: — Քու հրահանգդ աւելի դիւրին է քան իմն, բայց Փրեգերիկնը ամենադիւրին է: — Այս տղաքը գոհ են, բայց ասոնք ամենագոհն են: — Ամենագոհ մարդիկ միշտ ամեներջանիկ են:

modesto	<i>համեստ</i> , <i>պարկելու</i>	modestissimo	<i>ամենահամեստ</i>
così, sì	<i>այսպէս</i> , <i>այնպէս</i>	cóme	<i>ինչպէս</i>
il signore	<i>պարուն</i>	la moglie	<i>կինը</i>
la signora	<i>տիկին</i>	triste	<i>տիսուր</i>
la signorina	<i>օրինրդը</i>	onesto	<i>համեստ</i>

Դիտող. — Գերագուականը կը չլիութ իսսիմո մասիկը աւել-ցընելով դրականին վրայ:

Il signor Bellini è un onest'uomo; egli ha una bellissima moglie, e i suoi fanciulli sono diligentissimi. — La signora Bellini è una donna modestissima; ella è amata da tutti i suoi vicini. — La signorina Enrichetta è molto amabile; ella ha fatto un bellissimo regalo a mia cugina. — Ho veduto i signori Neumann; essi sono arrivati questa settimana, ma sono tristissimi; hanno perduto la loro madre. — Avete voi veduto le signorine Benvenuti? Sono arrivate col loro padre. — Questo signore è il nostro medico; e quella signora è la cugina del signor Visconti. — Abbiamo scritto una lettera al signore ed alla signora Monti. — Mio padre non è così vecchio come il tuo. — Mia sorella non è così diligente come la vostra. — I miei guanti sono così belli come i tuoi. — Le tigri non sono così forti come i leoni. — Enrichetta e Luigia non sono così pigre come i loro fratelli.

Այս դերձակը ամենագիտած է: — Այս կինը ամենագեղեցիկ է: — Այս տղաքները ամենաջանասէր են: — Այս աղջիկները ամենագոհն են: — Պարոն Մեւլէրը տեսածք: — Նա ամենաժողովութ ամենինը ուր է: — Նա այս շաբաթ իր հօրեղեօրորդւոյն հետ մեկնեցաւ: — Լուիժիան ամենատխուր է. նա իր պղտիկ թաշունը կորսուցուց: — Ես ընդունեցայ նամակ մը այս պարտիզնէն և այս տիկինը այնպէս սիրելի

չե՛ ինչպէս անիկայ: — Այս ծաղիկներն այնպէս գեղեցիկ չե՞ն ինչպէս անոնք: — Հօրեղբայրս ալ հարուստ է՛ ինչպէս քուկինդ: — Ձեր տառնը նոյնպէս մեծ է՛ ինչպէս մերինը: — Մեր պարտէզը ամենէն մեծ է, բայց այնպէս աղուոր չե՛ ինչպէս ձերինը:

ՀԱՐՑԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒՆ

Chi?	՞վ
di chi?	որո՞ւն
a chi?	որո՞ւն, առ ՞վ
da chi?	որմէ՞

il fornajo	հացագործը	il maestro	գարժապետը
il beccajo	մասգործը	il mendicante	մուրացկանը

che? ի՞նչ. — qui հու. — là հոն

Chi è là? È il fornajo; È la serva; È Giuseppe. — Chi è quest'uomo? È il beccajo; È il figlio del sartore. — Chi sono quei fanciulli? Sono i fanciulli del medico; sono le figlie dello scultore. — Di chi è questo cane? È quello di Federico. — Di chi è questa casa? È quella di nostro zio. — A chi avete voi dato la lettera? Alla serva. — A chi avete scritto? Al figlio del nostro maestro. — Di chi sono questi guanti? Sono di mia zia. — Da chi avete ricevuto questi fiori? Dal giardiniere. — Dov'è tua sorella? Non è qui, è nella sua stanza. — Che hai tu comprato? Ho comprato un orologio per mio cugino. — Che avete voi trovato? Abbiamo trovato un uccello nel nostro giardino.

Ո՞վ է հոն: — Կոչկակարն է: — Դրացւոյն ծառան է: — Մուրացկան մ'է: — Ո՞վ է այս կինը: — Կա է տիկինն Պէլլին:

բժշկին կինն է: — Ո՞վ են այս աղջիկները. — Մօնթի տիկնող աղջիկներն են: — Յովսեփինան և Հենրիկեդան է: — Ո՞վ են այս երիտասարդ պարոնները: — Մեր գարժապետին եղբարքն են: — Որո՞ւն են այս տները և այս պարտէզները: — Այս տները Պետրոս Պէլլինին են, և այս պարտէզները Մօնթի տիկնողն են: — Որո՞ւն փոխ տուիր զմելինդ: — Խմին Յակոբին փոխ տուիր, և Քոյրս իրենը Լուիժիային փոխ տուաւ: — Որմէ՞ ընդունեցար գու այս աղուոր գուլպաները: — Մեր հօրաքրոջմէն ընդունեցանք այս գուլպաները: — Որո՞ւն համար են այս տանձերը և խճանդերը: — Ասմէք այս խեղճ կանանց որդիներուն համար են: — Յովսեփին ո՞ւր է: — Կա հոս չէ . կամ գաւիթն է և կամ մառանն է:

Che? quale? ո՞ր, ի՞նչ, քանի՞

l' ora	ժամը	la Baviéra	Պաւեկը
l' età	հասակը, տարիքը	la Prussia	Բրուսիա
la tela	կտուը	Mónaco	Մոնակո
la capitale	մայրաքաղաքը	Berlino	Պետին
il pane	հացը	letto	կարացած
il paese	երկիրը, գաւառը	détto	ըսած
lungo	երկայն	ciò	այս

Che penna hai tu là? — Che libro hai tu perduto? — Che ora è? È un' ora; sono due ore; sono le tre; non sono ancora le sei. — A che ora è egli arrivato? — È arrivato alle otto; alle dieci. — Che età avete voi? — Io ho sedici anni, e mia sorella è nell' età di quattordici anni. — Di che paese è il vostro amico? — Egli è Italiano. — Qual medico ha detto ciò? — Quale orologio è il migliore? — Da qual fornajo avete tolto quel pane? — A quale povera donna ha egli dato due fiorini? — Qual' è la capitale della Baviera? Monaco. — E quella della Prussia? Berlino. — In quali libri avete voi letto? — Con quali signori è egli partito? — Quale penna è la mia?

— Ho ricevuto questa tela da una di queste signorine.
— Da quale? — Ho dato il vostro temperino ad una delle vostre sorelle. — A quale?

ի՞նչ գերք ունիս հնի: — Ո՞ր երկրէն է այս կինը: — Գերմանցին է: — Եղբայրդ քանի՞ տարուան է: — Տաւներկու տարեկան է: — Ժամը քանի՞ է: — Ժամը եօթն է: — Ո՞ր հիւսը շինեց այս սեղանները: — Ի՞նչ կարոց կորանցուցիր: — Ի՞նչ տուն զնեց հայրդ: — Հենրիկը ո՞ր բարեկամին հետ հասաւ: — Ո՞ր պարտիզին մէջ գտար այս թռչունը: — Ո՞ր կոոչ փոխ տուիր հովանոցդ: — Ո՞ր քըշով գրեցիր այս նամակը: — Ո՞ր վաճառականէն գնեցիր այս կտաւը: — Հաց այս աղքատ տղայոց մէկուն տուի:

ՅԱՐԱԲԵՐԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒԽ

Che, il quale *որ, զոր*

il bastone	<i>զաւազանը</i>	tróppo	<i>շատ</i> , <i>չափազանց</i>
il gatto	<i>կատուն</i>	écco	<i>ահա</i> , <i>ահաւասիկ</i>

Դիտող. — Յարաբերական գերանունը che *միայն ուղղական և հայցական կը գործածուի*, իսկ il quale *ամէն հոլով կ'առնէ*:

Ho un cane che è piccolissimo. — Abbiamo un gatto che è molto bello. — La lettera che voi avete scritto, è troppo lunga. — La donna che tu hai veduto è bellissima. — Avete voi veduto l'ombrella che mia madre ha comprato? — Dov'è il bastone che avete trovato nel vostro giardino? — Dov'è il mendicante al quale avete dato il vostro pane? — Dove sono i fanciulli ai quali abbiamo prestato i nostri fazzoletti? — Ecco la penna colla quale io ho scritto questa lettera. — I giovani coi

quali Enrico è arrivato sono pigrissimi. — Ecco la signora dalla quale abbiamo ricevuto questi fiori. — Ecco la tavola sulla quale abbiamo messo i nostri cappelli. — Questo è lo scolare, il quale ha fatto un regalo al suo maestro.

Այս պարոնը երկու աղջիկ ունի և շատ սիրելի են: — Մեր բժիշկը շուն մը ունի որ շատ հաւատարից է: — Մայրս բոլոր աշխատասէր տղաքները կը սիրէ: — Հայրս գնեց բոլոր տները և բոլոր պարտէզները՝ զոր գուն ուսար: — Ահա դրաբը՝ որոնց մէջ մենք կարդացինք: — Ահաւասիկ գրիշները՝ որոնցմով մենք մեր նամակները գրեցինք: — Ո՞ր է քանդակագործը՝ որուն զրկեցիք ձեր մատոնիները: — Ո՞ր է պարտիզանը՝ ուսկից ընդունեցիք ձեր մատոնիները: — Ո՞ր է սաղիկները: — Ո՞ր են բարեկամները՝ որոնց հետ ցաք բոլոր այս ծաղիկները: — Ո՞ր էն բարեկամները՝ որոնց հետ ցաք բոլոր այս մատոնիները շինեց:

ՕԺԱՆԴԱԿ ԲԱՅԵՐ

Èssere *ըլլալ* Avére *Ռունալ*

io sono	<i>եմ</i>
tu sei	<i>ես</i>
egli è	<i>է</i>
noi siamo	<i>ենք</i>
voi siete	<i>եք</i>
essi sono	<i>են</i>
il piacere	<i>կամքը</i> , <i>հաճոյքը</i>
il danaro	<i>դրամը</i>
i genitori	<i>ծնողքը</i>
mangiato	<i>կերած</i>
fà	<i>կ'ընէ</i>
infelice	<i>դժբախտ</i> , <i>թշուառ</i>
poco	<i>քիչ</i>
moltò	<i>շատ</i>
perchè	<i>վասն զի</i>
già	<i>արդէն</i> , <i>կանխաւ</i>

Io non sono ricco, ma sono contento. — Tu sei un fanciullo molto diligente, perchè hai già fatto il tuo tema. Enrichetta non è diligente; ella fà poco piacere ai suoi genitori. — Questo signore è vecchio, ma sua moglie non è ancora vecchia. — Noi non siamo poveri, non abbiamo venduto le nostre case. — Voi non siete infelici, non avete perduto i vostri genitori. — Chi è ricco, non è sempre contento. — Gli uomini cattivi non sono felici. — Con chi sei tu arrivato, Carlo? — Son arrivato colla signora Muller, che è la nostra vicina. — Siete voi ammalati? — Non siamo ammalati, ma siamo tristi, perchè abbiamo perduto un amico fedelissimo. — Voi avete poco danaro, ma siete sempre contenti.

53

non sono io?	չեմ, միթէ ես չեմ
non ho io?	չունիմ, միթէ ես չունիմ

Երջանիկ չեմ: — Դեռ գոհ չես: — Գեղեցիկ տուն մը և մեծ պարունակ մը չունիս: — Միթէ մենք աւելի երջանիկ չենք քան այս խեղճ աղաքները՝ զորս դարասան մէջ տեսանք: — Դուք պարն Պետանիի աշակերտներն էք: — Մենք այս պարոնին հետ չհասանք. մենք ձեր բժշկին եղաքը չենք: — Գոհ մարդիկ միշտ երջանիկ են. անոնք որ գոհ չեն, ամենաթշուառ են: — Վաճառականին աղջիկները տիսուր չեն, անոնք չլացին: — Գաւազանը ո՞ւր դրի՛ զոր ես հօրեղբօրմէս ընդունեցայ: — Յուլիս, դուն ջանասէր չես, դու գեր հրահանդ չես ըրած: — Խնձորները Հենրիկին տուի, վասն զի նա միշտ աշխատասէր է: — Դուք ամեներջանիկ էք, վասն զի բարի հայր մը և բարի մայր մը ունիք:

54

io éra կամ égo	էի
tu éri	էիր
egli éra	էր

noi eravamo	էինք
voi eravate	էիր
essi erano	էին

altrevolte	առենով	virtuoso	առաքինի
ordinariamente	ընդհանրապէս	ragionevole	խելացի

Questa famiglia era sempre felicissima. — Il padre era un uomo onestissimo; la madre era una donna modesta e virtuosa. — I loro fanciulli erano ragionevoli e diligenti. — Altrevolte il mio vicino era ricco, ma i suoi fanciulli erano molto cattivi e pigri. — Quelli che sono pigri, sono ordinariamente poveri; ma chi è diligente, è ricco. — Tu eri sempre felice, perchè eri ragionevole e virtuoso. — L'uomo virtuoso è sempre felice. — Quella madre è felicissima, perchè ama i suoi fanciulli che sono molto virtuosi. — Altrevolte voi eravate poveri, perchè non eravate così diligenti. — Mio fratello ed io non eravamo sempre felici. — Tu eri l'amico di mio fratello, e Giulia era l'amica di mia sorella.

55

oggi	այսօր	dormito	քնացած
ieri	երեկ	uscito	գուրս ելած
tardi	ուշ	la mattina	առաւառը
allorchè	երբոր	quando	երբոր

Սայրս երեկ հիւանդ էր, նա բոլոր գիշերը չընացաւ: — Ո՞ւր էիր այս առաւառ: — Ամբողջ առաւառը մեր պարունակն էի: — Ո՞ւր էիր գուն երբոր մենք հասանք: — Գուրս ելած էինք: — Այս աղջիկը շատ գեղեցիկ էր, երբոր երիսաւարդ էր: — Յովհաննէս և Յակոբ միշտ ձեր եղբօրը բարեկարն էին: — Կամակը զոր գուն հօրեղբօրդ գրեցիր, շատ երկայն էր: — Ժամը քանի էր՝ երբոր զոր մեկնեցաք: — Ժամը չինդ կամ վեցն էր, ուշ չէր: — Այս աղաքը միշտ համեստ և առաքինի էին: — Անոնք բարեկամներն սիրուած էին: — Մենք սսեա (շատ ան-

գամ) ձեր հօրեղոր պարտէզն էինք, և դուք շատ անգամ մեր հօրեղօրորդւոյն պարտէզն էիք:

56

io aveva կամ avévo	ունէի
tu avévi	ունէիր
egli avéva	ունէր
noi avevamo	ունէինք
voi avevate	ունէիք
essi avévano	ունէին

il commérçio	վաճառականութիւնը
la disgrázia	թշուառութիւնը
il numero	թիւը
tanto	այնչափ
la visita	այցելութիւնը
conosciuto	հանչցած

Allorchè io aveva ancora i miei genitori, era felicissimo. — Mio padre era ricco; aveva molto danaro, molte case e molti giardini. — Mia madre era d' una buona famiglia; avevamo un gran commercio. — Due dei miei zii erano medici. — Ho conosciuto i vostri genitori. — Avevate un gran numero di servi e di serve. — I vostri fratelli avevano molti amici; erano sempre contenti. — Eri ancora giovane, allorchè tuo padre aveva tanta disgrazia. — Avevamo questa settimana la visita dei signori Moll, che sono arrivati colla loro sorella. — Io aveva due fratelli; l' uno era a Londra, l' altro a Parigi. — Dov' è vostro cugino che aveva tanti uccelli? — Egli è a Monaco. — Che età aveva vostra sorella quando era a Berlino? — Aveva quindici o sedici anni.

57

Դեռ հայրս չեի կորսնցուցած երբոր լոնտոն էի: — Հօրեղը երէկ շատ գրքեր և ծաղիկներ զնեց: — Դու շատ հարեւ կամներ ունէիր, երբոր բարիզ էիր: — Հօրեղբայրս ամենամեծ վաճառականութիւն մը ունէր և շատ հարուսա էր: — Մենք երկու քոյր ունէինք. մէկը շատ մեծ էր և ուժով. միւսը փոքր էր, բայց շատ գեղեցիկ: — Երէկ շատ հիւանդ էի, շատ կերած էր: — Դու գեռ հրահանգդ չէիր ըրած երբոր գուրս ելար: — Մենք բարի վարժապետ մը ունէինք՝ երբոր մանուկ էինք: — Եղբայրներդ միշտ շատ ծաղիկներ և զրբեր ունէին: — Հօրեղբօրորդերս ճանչցա՞ր: — Մէկը ճանչցայ որ այնչափ շատ ձիեր և չներ ունէր, բայց միւսը չեմ ճանչնար: — Նամակներդ կանխաւ գրած էիր՝ երբոր մենք հսսանք:

58

io ho avuto	ունեցեր եմ, առեր եմ
io sono stato	եղեր կամ գոնուեր եմ, կեցեր կամ գնացեր եմ
il tempo	ժամանակը
l' affare	գործը
il viaggio	ճամփորդութիւնը.
la via	ճամփան

Ho avuto molto piacere. — Hai avuto bel tempo nel tuo viaggio? — Carlo ha avuto il mio temperino. — Chi ha avuto il mio lapis? — Abbiamo avuto molti affari questa settimana. — Avete avuto altre volte un gran commercio. — Le vostre sorelle hanno avuto la mia ombrella. — Hai tu avuto il mio libro? — Non ho avuto il tuo libro, ma la tua penna. — Avete voi avuto molto danaro? — Chi è stato qui? — Il signor Muller è stato qui; egli ha messo questo libro sulla tavola. — Sei tu stato dal calzolajo? — Sono stato ieri dal calzolajo; egli ha già fatto i vostri stivali. — Questi ragazzi sono stati ammalati tutta la settimana. — Dove siete voi stati questa

sera? — Siamo stati da Giuseppe che è sempre tristo, perchè sua madre è partita. — Questo scultore è stato a Roma, e le sue sorelle sono state a Milano.

Մատանիս ո՞վ առեր է: — Ես քու մատանիդ առեր եմ, կարուս քու գաւազանդ: — Ո՞վ եղեր է սենեակս: — Տիկինն Մուս սենեակդ է եղեր, նա իր վերաբուն աթոռին վրայ դրաւ: — Ո՞ւր էիր այս առաւօտ: — Բաշկին քովը հիւանդ եմ: — Ո՞ւր գնացեր է քայրդ: — Տիկինն Մ...ի քով գնացեր է, որ երեկ իր աղջկանց հետ հասաւ: — Դու իմ ձեռնոցներս չես առած: — Ձեռնոցներդ ես չեմ առած: — Եղբայրներդ շատ ուրախացեր են իրենց ճամբորդութեանը մեջ: — Օրիորդ Մ... շատ սիրելէ է. նա այսօր հօրեղարս քով գնացեր էր: — Հռովմ կամ վենետիկ գնացեր էր: — Մենք գանուեր ենք Լուստն և Բարիզ: — Իմ հօրեղարորդիքս միշտ այս քաղաքը եղած են:

Ա. Պ Ա. Ռ Ն Ի

io avrò	պիտի ունենամ	io sarò	պիտի ըլլամ
tu avrai	» ունենաս	tu sarai	» ըլլաս
egli avrà	» ունենայ	egli sarà	» ըլլայ
noi avrémo	» ունենանք	noi saremo	» ըլլանք
voi avréte	» ունենաք	voi sarete	» ըլլաք
essi avranno	» ունենան	essi saranno	» ըլլան
attento	մտադիր	quando?	երբ
nuovo	նոր	dimani	վաղը
stanco	հոգնած	quanto?	ոքանիփ
dite	բաեր	di vedere	տեսնալու
se	եթէ	che	որ, թէ

Avrò molto piacere quando sarò da mio zio. — Tua sorella sarà contenta, quando avrà fatto il suo tema. — Noi saremo felici quando avremo ricevuto quel danaro. — Non avrete oggi la visita dei signori Moll; sono usciti col loro amico. — Quanti anni ha la vostra piccola cugina? — Ella avrà nove anni questa settimana. — Tu avrai quest'anello se sarai più attento. — Dite alla serva che io sarò nella mia stanza. — Avremo bel tempo dimani. — A che ora sarete nel vostro giardino? — Dove saranno dimani i nostri amici? — Non saranno ancora a Londra. — Quando sarete a Parigi, avrete molto piacere. — Voi avrete un nuovo cappello, se sarete diligenti. — Se le vostre cugine sono partite, avranno bel tempo. — Ecco la nostra serva; ella sarà molto stanca. — Dimani avremo il piacere di vedere i nostri genitori; saremo felicissimi.

a casa տունը il canarino գեղձանիկ

Վաղը թագաւորը և թագուհին տեսնալու հաճոյը պիտի ունենամ. երջանիկ պիտի ըլլամ: — Վաղը թռչունը պիտի ունենաս, զոր հայրդ գնեց: — Այս աշակերտները միշտ վերջինն ապիտի ըլլան, երբոր աւելի ջանասէր չըլլան: — Այսօր քիչ հայրք պիտի ունենանք. օգը շատ գէշ պիտի ըլլայ: — Այս երեկոն օրիորդ Մ... ին այցելութիւնը պիտի ունենաք: — Ըսէք ծեր ծառացին՝ որ մենք աղջը տունը պիտի չըլլանք: — Վաղը ձեր քրոյրը ո՞ւր պիտի ըլլան: — Անոնք պիտի ըլլան Մոնաքոյ կամ Պեռլին: — Ե՞րբ վարպետն գեղեցիկ նուեր մը պիտի ունենաք: Եթէ նոյնակն մոտադիր ըլլանք ինչպէս այսօր: — Ե՞րբ պիտի ունենաս նոր զիւսարկ թը: — Ե՞րբ հօրեղբօրդ պարտէզը կ'ըլլաս: — Եղբայրդ քանիք տարեկան է: — Վաղը տամնեութ տարուան պիտի ըլլայ: — Ե՞րբ պիտի ունենաս գուն քու սիրած թռչունդ: — Երբոր իմ հրահանգներս ջանասիրութեամբ ընեմ, հօրեղբայրս պիտի պարզեւէ ինձի իմ սիրած գեղձանիկս. — Ո՞վ պիտի զայ (ըլլայ) վաղը մեր քովը! — Վաղը առաւօտ տիկինն Մու և իւր գուստը մեր քովը պիտի զան:

թ. Ե Ա. Կ Ա. Ն

io avréi	պիտի ունենայի	io saréi	պիտի ըլլայի
tu avrésti	» ունենայիր	tu saréstii	» ըլլայիր
egli avrébbe	» ունենար	egli sarébbé	» ըլլար
noi avrémmo	» ունենայինք	noi sarémmo	» ըլլայինք
voi avréste	» ունենայիք	voi saréste	» ըլլայիք
essi avrébbero	» ունենային	essi sarébb ero	» ըլլային
se io avéssi	եթէ ունենայի	se io fóssi	եթէ ըլլայի
se tu avéssi	» ունենայիր	se tu fóssi	» ըլլայիր
s'egli avéssesse	» ունենար	se egli fósse	» ըլլար
se noi avéssimo	» ունենայինք	se noi fóssimo	» ըլլայինք
se voi avéste	» ունենայիք	se voi fóste	» ըլլայիք
se essi avéssero	» ունենային	se essi fóssero	» ըլլային
non... niénte	"չ ի՞նչ	andáto	գնացած
non... nessuno	"չ ոք	bevúto	խմած

Avreste più piacere, se i miei amici fossero qui. — Sarei più felice, se io avessi tanti libri. — Non saresti così ricco, se non avessi fatto tanti affari. — Carlo non avrebbe trovato il suo amico, se egli fosse arrivato un poco più tardi. — Non saremmo ancora partiti, se non avessimo ricevuto una lettera da nostro padre. — Queste ragazze non sarebbero così cattive, se non avessero perduto la loro buona madre. — Molti uomini sarebbero più felici, se fossero più diligenti. — Non avreste tanti amici, se non aveste tanto danaro. — Avremmo avuto molto piacere, se Giuseppe e Luigi fossero stati qui. — Se non avessi trovato nessuno, sarei andato da mio zio. — Se non avessimo fatto niente, saremmo stati pigrissimi. — Vostra zia ha scritto che sarebbe fra due giorni a Milano, se il tempo fosse bello.

préso առած la stagione եղանակը

Գոհ կ'ըլլայիր եթէ բոլոր այս ծաղիկները ունենայիր: — Յով-սեփը իր շունը պիտի չծախսէր՝ եթէ ուրիշ մը չ'առնէր: — Հեն-րիկեդդան պիտի շմեկնէր՝ եթէ հիւանդ չըլլար: — Եթէ մենք այնչափ բարեկամ չունենայինք՝ քիչ հաճոյք պիտի ունենայինք: — Շատ շոր չե՞ք ըլլար՝ եթէ այս գնակները առած ըլլայիք: — Այս ժողովը ասանկ երջանիկ չեխն ըլլար՝ եթէ իրենց տղաքը այսպէս ջանասէր և համեստ չըլլային: — Ոչ ոք ներ գրացիեն աւելի հարուստ կ'ըլլար՝ եթէ նա այնչափ թշուառութիւն ունե-ցած չըլլար: — Այս ժողովուրդը աւելի երջանիկ կ'ըլլար՝ եթէ լաւագոյն թագաւոր մը ունենար: — Մեր հօրաքրոջ քով գնացած պիտի ըլլայինք՝ եթէ եղանակը աւելի գեղեցիկ ըլլար: — Այս կոշկակարը անչափ աղքատ պիտի չըլլար՝ եթէ այնչափ ծոյլ չըլ-լար: — Իմ հօրեղբօրորդիքս այնչափ տիսուր պիտի չըլլային՝ եթէ իրենց հօրմէն նամակ մ'ընդունէին:

il pézzo	կոսոր, պատառը	un bicchiére	գաւաթ մը
il braccio	բազուկ, կանգուն	il cestello	կողովը
il pájo	զոյզը	il baúle	բենը, հակը
la llibra	լիպրէն	la scárpa	կոշիկը
il quintále	կենդինարը	la craváttă	զինոցը
una dozzína	երկլեցեակ մը	l' inchióstro	մեւանը
una bottiglia	շիշէ մը	il vino	գինին
la bírra	գարեջուրը	il sále	աղը
l' ácqua	ջուրը	la carne	միսը
il caffè	խահուէք	il formággio	պանիքը
lo zúchero	շաքարը	mézzo	կես
dáte	տուէք	dátəmi	առուէք ինձ

Դիսող. — Pájo և bráccio յոգնակի եղած ժամանակնին իրենց օ գիրը կը փոխուի պ' կ'ըլլայ, ընդդէմ սովորական կանոնի. զոր օրինակ. due paja, tre braccia.

Questo mendicante ha ricevuto un pezzo di pane da mia madre. — Datemi un pezzo di carne, un poco di sale ed un bicchiere di vino. — Date anche un poco di vino a quest' ammalato. — Abbiamo ricevuto dall' amico di nostro zio venti libre di zucchero, un mezzo quintale di caffè e dieci bottiglie di vino. — La nostra vicina ha comprato una grande tavola ed una mezza dozzina di sedie. — Enrichetta ha mandato alla moglie del medico tre paja di guanti ed un cestello di pere. — Ho bevuto un bicchiere di birra ed ho mangiato un pezzo di formaggio. — In questo baule ci sono due braccia di tela, quattro fazzoletti ed una mezza dozzina di cravatte. — Datemi una penna ed un poco d' inchiostro.

65

Եղբայրս ընդունեցաւ երկու զայդ կօշիկ և երկք զայդ մուճակ: — Մենք գնեցինք տասը կանգուն կտու, տասներկու զայդ գուլպայ և կես երկվեցեակ վզնոց: — Այս վաճառականը ծախեց կէս կենդինար խահուե, տասնեհնոն լիպրէ շաքար և երկու լիպրէ պանիք: — Այս իեղձ մարդուն գաւաթ մը գարեջուր և պատառ մը միս տուէք: — Տուէք ինձ կտոր մը հաց, քիչ մը ալ և շենէ մը ջուր: — Քայրս մեր գրացւոյն պարտիզանէն կողով մը խնձոր ընդունեցաւ: — Ի՞նչ խմեցիք: — Գաւաթ մը գինի խմեցինք: — Ո՞վ գնեց այս երկվեցեակ աթոռները և այս պահարանը: — Այս զայդ կօշիկը ուրկէ գնեց հայրդ: — Որո՞նք համար է այս զայդ մուճակը:

66

i libri	գրքերը	dei libri	գրքեր
le pêre	տանձերը	delle pere	տանձեր
il latte	կաթը	il frumento	ցորենը
l' aceto	քացախը	la carta	թուղթը
il pepe	պղպեղը	il prodotto	բերքը
l' olio	եղը	néro	սև
vende	կը ծախէ	la lezione	դասը

Դիտող. — Երբոր գոյական մը սրոշեալ կամ ծանօթ իր մ'է իլ, լա, լո որոշիչ յօդերավ կը գործածուի. իսկ եթէ անորոշ կամ մասնական իր մ'է սեռական հոլովի ձեւով կը դրաւի. զոր օրինակ. իլ պան հացը, ծախ հաց. լա բիրա գարեջուրը, ծախ բիրա գարեջուրը, լա բիրա միսը, ծախ միս. և այլն:

Che avete voi mangiato? — Ho mangiato del pane e della carne. — Mio fratello ha bevuto del vino, e noi abbiamo bevuto della birra. — Datemi dell' aceto, del sale e del pepe. — Ecco dell' acqua, del caffè e dello zucchero. — Mio padre ha dato del danaro ai poveri. — La serva ha comprato del buon sale e del cattivo pepe. — Mio cugino ha dell' inchiostro nero e della buona carta. — In questo cestello ci sono dei pomi e delle pere. — Ci sono dei poveri che sono molto contenti. — Ci sono degli animali che sono più grandi dei cavalli. — Nel baule ci sono dei guanti, dei fazzoletti, delle cravate e della tela. — Questo scolare ha dei buoni libri e degli amici fedeli. — Questo mercante vende sale e pepe, olio ed aceto. — Il calzolaio fa scarpe e stivali. — Frumento, vino ed olio sono i prodotti di questo paese.

67

il falegnâme	հիսու
i parénti	ազգականները
nè... nè	ոչ... և ոչ

Ես լւա ջուր խմեցի և զուք գէշ գարեջուր խմեցիք: — Տուէք ինձ թուղթ, զրիչներ և թանաք: — Այս հաց և միս, քացախ և եղ, կաթ և ջուր: — Հօրեղբայրս աղեկ պարտիզաներ ունի և մեծ աներ: — Աղեկ գրիչներ և սև թանաք ունիւ: — Ես գնեցի խնձորներ և տանձեր: — Պարտիզանը ծառեր և ծաղիկներ կը ծախէ: — Մեր թագաւորը զինուրներ և դրամ ունի: — Մենք հաւատարիմ բարեկամներ և սիրելի հօրեղբարդներ ունինք: — Այս տղան

շունի ոչ բարեկամներ և ոչ աղքականներ: — Այս մարդը չունի
ոչ արծաթ և ոչ բարեկամ: — Յուլիա ունի սիրելի քայլեր և օգ-
տակար գրքեր: — Դրացիս ունի թռչուններ, ձիեր, շներ և կատու-
ներ:

68

ԿԱՆՈՆԱԿԻՈՐ ԲԱՅԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ԼԾՈՂԴՈՒԹՎԻՆ

ՎԵՐԺԱՆՈՐՄԱԹԻՆ ARE

parlare *խօսիլ* parlato *խօսած*, *խօսուած*

Ահանանական Կերկոյ

io párlo	<i>կը խօսիմ</i>
tu párli	<i>կը խօսիս</i>
egli párla	<i>կը խօսի</i>
noi parliámo	<i>կը խօսինք</i>
voi parláte	<i>կը խօսիք</i>
essi párlano	<i>կը խօսինք</i>

cercáre	<i>փնտռել</i>	lodáre	<i>դովել</i>
compráre	<i>գնել</i>	biasimáre	<i>պախարակել</i>
amáre	<i>սիրել</i>	cantáre	<i>երգել</i>
pensáre	<i>մտածել</i>	imparáre	<i>ուսանել</i>
il librájo	<i>գրալաճառը</i>	adéssو	<i>հիմայ</i>
la língua	<i>լեզուն</i>	béne	<i>լաւ</i> , <i>աղեկ</i>
cóme?	<i>ի՞նչպէս</i>	che, che cosa?	<i>ի՞նչ, ի՞նչ բան</i>

Che cosa cercate voi? — Io cerco la mia penna. — Mio fratello cerca il suo lapis. — Questi fanciulli cercano i loro libri. — Dove comprate voi la vostra carta? — Compriamo la nostra carta dal librajo. — Amo questo

fanciullo; è molto ragionevole. — Tu ami il tuo maestro. — Iddio ama tutti gli uomini. — I buoni fanciulli amano i loro genitori. — A che cosa pensate voi adesso? — Pensiamo tutti i giorni ai nostri amici. — Noi parliamo spesso dei nostri affari. — Gli uomini ragionevoli parlano poco, ma pensano molto. — Il maestro biasima gli scolari pigri, ma loda quelli che sono diligenti. — Non lodiamo vostra sorella, perchè è cattivissima. — Vostro eugino canta molto bene. — Cantate anche voi? — Non canto, ma i miei fratelli cantano tutti. — Federico impara la sua lezione. — I miei fanciulli imparano la lingua italiana. — Come si chiama il vostro amico? — Si chiama Alberto, e le sue sorelle si chiamano Giulia ed Enrichetta.

69

la lingua francese, il francese	<i>գաղղիերէն</i>
la lingua inglese, l'inglese	<i>անգլիերէն</i>
la lingua tedesca, il tedesco	<i>գերմաներէն</i>

portáre պերել, կրել	inglése <i>անգլիական</i>
trováre գոմել	eccellénte <i>գերազանց</i>

Ես ծոյլ տղաբներ չեմ սիրեր: — Մեր եղբայրները և քո-
րերը կը սիրենք: — Մատիսոն չեմ գտներ, ով առա մասիսու: —
— Մեր մեր գրեկը և գրէները չենք գտներ: — Խեղակէս
կը գտնես այս գինեն: — Ես այս գինեն գերազանց կը գտնեմ: —
— Մեր ստեղ կը խօսիմ (այն) հաճոյքներուն վրայ՝ որ ունե-
ցանք ձեր պարախզին մէջ: — Այս մայրերը միշտ հաճութեամբ
կը խօսին իրենց տղայոց վրայ: — Այսօր զայտ մը ձեռնոց գնեցի
աղջկանս համար և երկու զոյտ զուրպայ տղուս համար: — Բա-
րեկամդ ի՞նչպէս կը կոչուի: — Բարեկամս կը կոչուի լուգուիկ: —
— Ես կուսանիմ գերմաներէն լեզուն և իմ հօրեղութեամբ
կուսանին անգլիերէն լեզուն: — Հերթիկը միշտ իր բարեկամ-
ները կը գովէ և գուռք միշտ կը պախարակեր ձերինները: — Ուր
կը տանելք այս ծաղիկները: — Այս ծաղիկները մեր բժշկին

4

տունը կը տանինք: — ԱԵր պարտիզին մէջ շատ ծաղկեներ ունիք: — Այսօր գրավածառեն շատ գիրք գնեցի:

70

Անդամաբ

io parlava, Կամ parlávo	կը խօսէի
tu parlávi	կը խօսէիր
egli parláva	կը խօսէր
noi parlavámo	կը խօսէինք
voi parlaváte	կը խօսէիք
essi parlávano	կը խօսէին
il giuoco Խաղը	insiéme միասին
il lavoro աշխատովթիւնը	non... mai բնաւ

Altrevolte io amava questo giovane; egli era sempre assai modesto e ragionevole; parlava poco, ma parlava bene, ed aveva sempre degli amici che amavano più i libri che il vino. — Eravamo spesso insieme, non pensavamo mai al giuoco, ma sempre al lavoro. — Tua madre e la mia parlavano insieme, quando il gatto ha preso la carne. — Questo popolo amava sempre il suo re. — I tuoi cugini cercavano ancora i loro cappelli, quando noi siamo partiti. — Il mercante che tu cercavi ieri, è stato qui. — Il maestro biasimava i nostri fanciulli, ma lodava i vostri. — Altrevolte noi amavamo i fiori, e voi amavate gli uccelli.

71

la canzónে երգը la vóce ձայնը

Ժամանակաւ Խաղը կը սիրէի, բայց հիմայ աշխատովթիւնը
կը սիրեմ: — Հօրեղբօրսրէիքս աշխատովթիւնները չեն սիրեր,
անոնք միշտ ծոյլ էին: — Մենք մեր թաշկինակները կը փնտուինք:
— Ի՞նչ կը մտածէիր երբոր քու հօրեղբօրդ պարսէզն էինք:

Եղբայրս իր դասը կը սորվէր երբոր մենք մեկնեցանք: — Քոյն
մերդ բնաւ իրենց դասը չեն ուսանիր. անոնք բնաւ ջանասէր
չեն: — Ես երէկ գրավածառէն գնեցի վեց զրիչ, և հօրեղբայրդ
սեղաններ և աթոռներ գնեց հիւսէն: — Հենրիկոս երէկ գեղեցիկ
երդ մը երգեց. նա շատ գեղեցիկ ձայն ունի:

72

Ապահնի

io parlerò	պիտի խօսիմ
tu parlerai	ո խօսիս
egli parlerà	ո խօսի
noi parleremo	պիտի խօսինք
voi parlerete	ո խօսիք
essi parleranno	ո խօսին
prestare	փոխ տալ
sperare	յուշալ
mandare	դրէնել
il presciúutto	ազուխտ, խողենի
cáro	թանկ, սուզ
arrivare	հասնի
chiamare	կանչել
mangiare	ուտել
l'appetito	ախորժակը
méno	նուազ

Parlerò oggi al signor Moll, che è arrivato con sua sorella. — Penserete voi ai miei affari? — Penseremo ai tuoi affari ed ai nostri. — Quando sarai a Parigi, non penserai più ai tuoi amici. — Questi signori penseranno più sovente ai loro piaceri che ai loro affari. — Iddio amerà sempre chi è virtuoso. — Canterai tu oggi? — Le mie sorelle canteranno, io no. — Presterò il mio bastone a tuo fratello, s'egli ha perduto il suo. — Mia madre comprerà oggi un pajo di guanti per mia cugina. — Compreremo questi fazzoletti se non sono troppo cari. — Speriamo che nostro zio arriverà ancora questa sera. — Mangerete voi un poco di questo presciutto? — Adesso non mangerò niente, non ho appetito. — Mia sorella è ammalata; chiameremo il medico.

aspettare *սպասել* il tempo *ժամանակը*

Այս խեղճ ընտանեաց դրամ և հաց պիտի զբկեմ: — Եղբարդ գրքեր ու ծաղիկներ պիտի զրկենք: — Այսօր բժշկին հետ պիտի խօսիս: — Այսօր պիտի չխօսիմ: — Մենք գեռ ստեղ պիտի խօսինք այս քաղըին վրայ: — Դուք ալ պիտի չսիրէք այս հաճոյքները, երբոր խելացի ըլլաք: — Պէտք է սպասէք ձեր հօրը. նա դեռ չհասաւ: — Ում փոխ պիտի տաք ձեր իսաւերէն գըրքերը: — Հայրենիդ ձեր դրացոյն տունը և պարտէզը պիտի գնէ: — Այս պարոնները ամենագեղեցիկ երդ մը պիտի երգն: — Բան մը չէք ուտեր: — Պիտի ուտենք աւելի ուշ՝ կտոր մը այս պանրէն: — Եղբայրս այս իրեկոն եր դասը պիտի սորվի: — Հենրիկոս և Փրեդերիկ վաղը պիտի համին:

Թհական

io parleréi	պիտի խօսէի կամ կը խօսէի եթէ
tu parleréstí	ո խօսէիր ո կը խօսէիր ո
egli parlerébbe	ո խօսէր ո կը խօսէր ո
noi parlerémmo	ո խօսէինք ո կը խօսէինք
voi parleréste	ո խօսէիր ո կը խօսէիր ո
essi parlerébbero	ո խօսէին ո կը խօսէին ո

S'io fossi ammalato, chiamerei il medico. — Se non fosse così fedele, non amereste questo cane. — Se il servizio avesse tempo, aspetterebbe con piacere. — Comprenderemo questi guanti, se non fossero troppo cari. — Se voi aveste dei libri utili, non pensereste più al giuoco. — Se avessero meno danaro e meno amici, questi signori non amerebbero tanto i piaceri. — Il maestro biasimerebbe tuo fratello, s'egli non avesse fatto il suo tema. — Loderemmo i nostri scolari, se fossero sempre così attenti come oggi.

più *ավել*, *ավել* եւս

Երդ մը կ'երգէի՛ եթէ գեղեցիկ ձայն մը ունենայի: — Դու դաստ կը սովորէիր՝ եթէ դասառուդ հոս ըլլար: — Կարուս բոլոր այս թաշունները կը գնէր՝ եթէ դրամ ունենար: — Մենք պիտի ուտեինք կտոր մը այս պանրէն եթէ ախորժակ ունենայինք: — Դուք ձեր գործերուն աւելի կը մոնաձէիք՝ եթէ աւելի խելացի ըլլայիր: — Եթէ բոլոր այս գրքերը ունենայի՝ ալ խաղը չէի մտածեր: — Ծնողք այնչափ իրենց աղաքը չէին գովիե՞՛ եթէ անոնք այնչափ ջանասէր ըլլային: — Ես փոխ կու տայի իմ գըրքերս այս տղուն եթէ այնչափ ծով ըլլար: — Մենք հաճութեամբ կը սպասէինք՝ եթէ ժամանակ ունենայինք: — Այլ եւս պիտի չերգե՞ս դուն:

ԵՐԿՐՈՐԴ ԼԾՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Վերջաւորութիւն ERE

véndere *Ճախել* vendúto *Ճախած*

Սահմանական Ներկայ

io vendo	կը Ճախեմ
tu vêndi	կը Ճախես
egli vênde	կը Ճախէ
noi vendiamo	կը Ճախենք
voi vendete	կը Ճախէր
essi vêndono	կը Ճախեն

pérdere	կորսնցընել	lo stólto	յիմարը
ridere	ծիծաղիլ	il moménto	վայրկեանը
costare	արժել	altro	ուրիշ

il panno	<i>շուխայն</i>	fino	<i>ըստիր</i> , <i>բարակ</i> , <i>աղնիւ</i>
il prézzo	<i>գինը</i>	ogni	<i>ամէն</i>
lo scudo	<i>դահեկանը</i>	qualche cosa	<i>բան մը</i>
ditemi	<i>բաէք ինձ</i>	perchè?	<i>ինչո՞ւ</i>
perchè	<i>գասն զի, որովհետեւ</i>		

Per quanto vendete voi il braccio di questo panno nero? — Lo vendo a quattro scudi il braccio. — È troppo caro. — Trovo che è molto caro. — Ecco un'altro panno che è così fino come quello, e che non costa tanto. — Ditemi l'ultimo prezzo di questo panno. — Vendiamo questo panno a tre scudi e mezzo il braccio. — Voi vendete molto caro. — Gli altri mercanti della città non vendono così caro come voi. — Che cosa hai tu perduto? — Perdi sempre qualche cosa. — Io non perdo mai niente. — Questi ragazzi perdono le loro penne ad ogni momento. — Giulia perde sempre il suo anello. — Noi perdiamo il nostro tempo, non aspetteremo più. — Perchè ridete voi? — Non rido. — Questi fanciulli ridono sempre. — Chi sempre ride è uno stolto.

77

battere	<i>գալնել</i> , <i>ծեծել</i>	préndere	<i>առնել</i>
credere	<i>հաւատալ</i> , <i>կարծել</i>	rispondere	<i>պատասխ</i>
medicina	<i>դեղ</i>		(<i>իսնել</i>)

Ո՞վ կը ծախէ այս գեղեցիկ թաշկինակները: — Կը ծախէ՞ս այս անդիերէն գերքը: — Ես բան մը չեմ ծախեր: — Եղասյր բոլոր այս իրեն թռչունները կը ծախէ, մենք ալ մերինները կը ծախենք: — Հօրեղբարք իրենց շները կը ծախեն: — Որո՞շն է այս գերքը: — Ըսէք ինձի, որո՞շն է այս զմելինը: — Ինչո՞ւ պատասխան չես տար: — Այս տղաքը մնառ չեն պատասխաներ: — Ինչո՞ւ կը ծեծես այս խեղճ տղան: — Կը ծեծեմ այս տղան որովհետեւ շատ չար է: — Այս տղաք միշտ իմ գրիներ կ'առնեն: — Դեղ կ'առնեք, հիմանդ էք: — Մենք ամենենին ուրիշ աշակերտաց գրեանքը չենք առներ: — Զեր հօրեղբայրը հասա՞ւ: — Կարծեմ նա երէկ հասաւ: — Ես բնաւ չհաւատցի:

78

Անկատարio vendéva *կամ* vendévo *կը ծախէի*, *և այլն*:

leggere	<i>կարդալ</i>	bére	<i>լումել</i>
conoscere	<i>ձանչնալ</i>	temére	<i>գախնալ</i>
il tuono	<i>որոսումն</i>	intiero	<i>ամբողջ</i>
vero	<i>չշարիտ</i> , <i>իրաւ</i>	vivere	<i>ապրիւ</i>
l' amicizia	<i>բարեկամութիւնը</i>	pagare	<i>կարել</i>

Vostro fratello ama il commercio; era questa mattina alla porta della nostra casa e vendeva il suo piccolo cane al figlio del medico. — Ha fatto bene; tutti i fanciulli battevano quel povero animale. — Altrevolte amavate molto il gioco: perdevate spesso tutto il vostro danaro. — È vero, perdeva molto, era spesso infelicissimo. — Perchè non rispondevate voi alla mia lettera? — Non rispondeva perchè era ammalato. — Il vino che noi bevevamo ieri sera, era così buono che mio padre ne ha bevuto una bottiglia intiera. — Io temeva altrevolte il tuono, ma adesso non temo più. — Quando io era da mio zio leggeva ogni giorno, ma adesso non leggo più. — Non conoscevate voi ancora mia cugina, quando eravate da mio zio?

79

possedére *ստանալ*, *տէր ըլլալ*, *ունենալ*

Ես իտաւերէն գերք մը կը կարդայի երբար միատեղ պարտէն էինք: — Մենք ասենոք շատ կը կարդայինք, բայց հիմայ ալ չենք կարդար: — Ինչո՞ւ կը ծեծես այս տղան: — Որովհետեւ շատ շար է: — Այս տղաքը ժամանակաւ շատ հարուստ էր. շատ տներ և պարտէղներ ուներ, հիմայ ալ բան չունի, աղքատ է: — Դուք ատենօք ոչինչ կը ստանայիք, բայց հիմայ շատ դիմք կը ստանաք: — Մենք գեն եղացիներդ չենք ձանչնար երբոր

Փարիզն էինք: — Ժամանակաւ խաղը կը սիրէինք. սուետ բոլոր սոսակնիս կը կորսնցընէինք: — Մենք կը կարծէինք որ կինդ այսօր պիտի հասնի: — Մենք առենք որոսումէն կը վախճայինք, բայց այսօր ա՛լ ամենեւին չենք վախեր:

80

Ապառնի

io venderò պիտի ծախեմ, և այն:

Թակական

io venderéi պիտի ծախեի կամ կը ծախեի եթե:

Venderete voi il vostro cavallo? — Non venderò il mio cavallo, ma mio fratello venderà il suo. — Vendremo i nostri uccelli. — Enrico e Federico venderanno i loro cani. — Risponderò ancora oggi a questa lettera. — Se non pagate il mercante perderete la sua amicizia. — Se i nostri cugini non fossero ammalati, risponderebbero alla nostra lettera. — Leggerò dimani un libro italiano.

81

il bambino	տղան	créscere	աճիլ, մեծնալ
scrivere	գրել	taluno	մէկը

Այս երեկոն եղարս պիտի գրեմ ի Մոնակոյ: — Յուլիային կը գրեմ եթէ թանաք և թուղթ ունենայի: — Այս գեղը կը կարդայինք եթէ ժամանակ ունենայինք: — Այս տղան շատ երկայն չապրիր: — Մենք պիտի կորսնցնենք մեր Յովսէփ բարեկամը, նա շատ հիւանդ է: — Կարծեմ ես ա՛լ պիտի չմեծնամ:

82

il giornale	օրագիրը	mescere	խառնել
la gazzetta	լրագիրը	piangere	լալ
il gusto	ճաշակը	préstó	շուտ, արագ
la lettura	Ընթերցմանքը	méglia	լաւագոյն
la gente	ազգը, մարդիկ	quasi	զրեթե

Բարեկամիս նամակ մը գրեցի: — Ինչո՞ւ դուք չեք գրել: — Զավարանց արագ կը գրէք: — Ատենօք լաւագոյն կը գրէի: — Ի՞նչ կը կարդաք: — Ես անզղիերէն լրագիր կը կարդամ և քոյս իտալերէն օրագիր մը կը կարդայ: — Հօրեղմօրորդիքս գրեթէ ամենեւին չեն կարդար, ընթերցման քիչ ճաշակ ունին: — Ինչո՞ւ կու լաս, մէկը որ այսօր կը ծիծաղի, վաղը կու լայ: — Պեռլին գրեթէ բոլոր քաղաքը կը ճանչնայինք, բայց հոս ոչ զոք կը ճանչնանք: — Մեր ժառան շատ մարդ կը ճանչնայ:

83

ԵՐՐՈՐԴ ԼԾՈՒՐԴՈՒԹԻՒՆ

Վերջաւորութիւն IRE

sentire	իմանալ, զգալ	sentito	զգացած
finire	լմացնել	finito	լմացած

Սահմանական Ներկայ

io sénto	կը զգամ	io finisco	կը լմացնեմ
tu sénti	կը զգաս	tu finisci	կը լմացնես
egli sénte	կը զգայ	egli finisce	կը լմացնէ
noi sentiamo	կը զգանք	noi finiamo	կը լմացնենք
voi sentite	կը զգաք	voi finite	կը լմացնէք
essi séntono	կը զգան	essi finiscono	կը լմացնեն

dormire	քնանալ	servire	ծառայել
fuggire	փախչել	seguire	հետեւել
partire	մեկնել	vestire	ճագնիլ
sortire	ելլել	pentirsi	զղալ

Դիտող. — Այս գերի ութը բայերը sentire բային պէս կը խոնարին, իսկ վարիները finire բային պէս սահմանականին վրայ isco մասնիկը աւելցնելով:

punire	պատժել	la paróla	խօսքը
mentire	ստել	la régola	կանոնը
capire	հասկնալ	il padrone	տէրը
ubbidire	հսազանդել	aver ragione	իրաւունք ունենալ
mále	գեղ	torto	յանցանք
volontíeri	յօժարութեամբ	aver torto	անիրաւիլ

Che cosa avete voi là che vi sentite così male? — Io non sento niente. — Questi fiori sentono molto bene. — Avete torto. — A che cosa serve questo? — Parto domani per Milano, e voi partite per Londra. — Buon giorno, signore; avete voi ben dormito? — Dormo sempre bene. — Il bambino dorme ancora. — Perchè mentite voi? — Non mentisco. — Non ho mai mentito. — Lo scolaro ubbidisce al maestro, il servo al padrone. — Se non ubbidisci a Dio, sarai infelice. — Iddio punisce i cattivi. — I padri ragionevoli puniscono i loro figli. — Capite voi questa regola? — Non capisco la lingua italiana. — Tutti gli scolari hanno capito questa regola.

84

Կ'իմանամ որ իրաւունք աւնիք: — Եղբայրս չե զգար թէ ինքն յանցաւոր է: — Ո՞ւր է եղբայր: — Դեռ կը քնանայ: — Ի՞շպէս քնացաք: — Բոլոր գեշերը չքնացայ: — Դաստ լմցուցի՞ր: — Ես իմինս հիմայ լմցուցի: — Լարուս լաւ տղայ մ'ե, ընաւ սուս չե խօսիք: — Այսօր գուրս չէք ելլեր: — Ամէն օր ժամը երեքին կ'ելլեմ:

85

Ալիստար. — io finiva կամ finivo կը լմցընէի
Ալպանի. — io finirò պիստի լմցընեմ
Թիւկան. — io finiréi պիստի լմցընէի, կը լմցընէի եթէ

giuocare խաղալ lavorare աշխատել
il disegno նկարը difficile դժուարին

Alberto ed io eravamo sempre insieme, giuocavamo insieme e lavoravamo. — Il nostro maestro era sempre contento, e non puniva mai. — Quando partirete voi per Berlino? — Io partirò questa settimana, mio fratello non partirà ancora. — Partiremmo volentieri se il tempo fosse più bello. — Finiresti oggi il tuo disegno, se fossi stato più diligente.

86

Յովակիքը միշտ ամենաջանակը տղայ մ'եր նա միշտ կ'աշխատէր, ընաւ չէր խաղար և միշտ իր դասը առաջ կը լմցընէր. մենք ամէն օր ի միասին գուրս կ'ելլեինք և ի միասին մեր դասը կը սորվէինք: — Միշտ Տնողաց պիտի հսազանդիմ: — Աստուած պիտի պատճէ չարերը: — Հօրեղբօրդիկըս այսօր կը մեկնէին եթէ իրենց հօրմէն նամակ մ'ընդունած ըլլային: — Պիտի հսազանդի այս կանոնը, եթէ այնչափ դժուարին չըլլար: — Գոռք կը լմցընէիք ձեր հրահանգները, եթէ քիչ մը աւելի ջանակը ըլլայիք:

87

ԷԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒԽՆԵՐԸ ԻԲՐԵՒ՝ ԽՆԴԻԲ ԲԱՅԻ

mi ես, զիս, ինձ	ci մենք, զմեզ, մեզ
ti գու, զքեզ, քեզ	vi գուք, զձեզ, ձեզ
gli նա, անոր	loro անոնց
le նա, անոր	loro անոնց
la զայն	li զանոնք
la grammatica քերականութիւնը	volére ուզել
rispôsto պատասխանած	mostrâre ցուցընել
no ոչ	sì այո

Դիտող. — Եական գերանուները բայեն առաջ կը դրուին,
բաց ի լոր գերանունեն, որ սովորաբար բայեն վերջը կը
դրուի :

Io ti lodo, e tu mi biasimi. — Vostro fratello mi ama, ma voi non mi amate. — Io gli scrivo spesso, ma egli non mi risponde. — Conoscete voi il signor Bellini? — Lo conosco assai bene. — Conoscete voi anche sua moglie? — Non la conosco. — Vostro cugino ci ha scritto oggi. — Non gli ho ancora risposto. — Gli risponderò dimani. — La nostra serva è molto contenta. — Sua madre le ha mandato cinque fiorini. — Non vi ho ancora mostrato i miei libri. — Vi mostrerò anche i miei fiori. — Questi disegni sono bellissimi, li ho ricevuti da mio zio. — Dove avete comprato questi bei fazzoletti? — Non li ho comprati, sono un regalo di mia zia. — Avete voi la mia grammatica? — Sì, l'ho. — La volete voi? — Non la volete voi? — I vostri figli amano molto i fiori; io manderò loro quelli che sono nella mia stanza. — Ho scritto una lettera a mio padre, che non mi ha risposto ancora. — Questa volta la lezione della grammatica è difficile; non l'ho ancora imparata.

88

da ի գեր

Գրիշո քեզ փոխ կուտած եթէ քու մատիտդ ինձ փոխ տաս:
— Ցովեվն ո՞ւր է: — Ճամէ մը ի գեր զինքը կը մնառեմ: —
Յուլիս շատ աշխատասէր է, վարձապետը միշտ զինքը կը գովէ:
— Մատանիս տեսա՞ր: — Այո, երէկ տեսայ: — Հերիկ, հո-
գանցոս առի՞ր. — Ոչ, ես չառի: — Պարտիզանուհին մեզի կո-
ղով մը ձաղիկ լորկեց:

89

rendere	հասուցանել, ետ տալ
il difetto	թերութենը
il medésimo	նոյնը

Vostro fratello non mi ha ancora reso il bastone che gli ho prestato. — Non gli presterò più niente. — Sua sorella ha il medesimo difetto. — Quando le presto un libro, ella non lo rende. — Noi rendiamo sempre quello che voi ci prestate. — Vi presterò tutto quello che ho. — Ecco il mendicante; gli ho dato un pezzo di pane. — Avete voi preso il mio bastone? — Non l'ho preso. — Vostro fratello l'ha messo sulla tavola. — Hai tu fatto questi disegni, Carlo? — Non li ho fatti io. — I vostri figli vi cercano. — Non avete voi detto loro che siamo nel giardino?

90

il nónno պապը

Որմէ առիք այս գեղեցիկ թաշկիները: — Մեր պապէն ընդունեցանք զանոնք: — Ես այս գեղեցիկ կօշիկները: — Զանոնք կօշկակարէն զնեցինք: — Հօրաբոյս հիանդ է, ես անոր այսոր դրեցի: — Կա վաղը ինձ կը պատասխանէ: — Ուր էիր մայրդ ժամէ մը ի գեր զեր կը փնտոնէ:

91

me lo զայն ինձ	ce lo զայն մեզ
te lo զայն քեզ	ve lo զայն ձեզ
glielo զայն անոր	gliela զայն անոր

consigliare խրառել	rifiutare մերժել, զլանալ
proibire արգիւել	domandare ինդրել, հարցընել

Դիտող. — Mi, ti, ci, vi գերանուները կը փոխուին՝ me, te, ce, ve կըլան, երբ իրենց առջեն ունենան lo, la, li գե-
րանուները, զոր օրինակ me lo manderà, ce la domandò.

Նոյնպիսի գեպիք մէջ gli գերանունը ձայրը և գիրը կ'առնէ,
և թէ՛ արական և թէ՛ իրական կը գործածուի. զոր օրինակ
glielo presterò, gliela scriverà.

Hai tu letto il libro che ti ho prestato? — Non l'ho ancora letto. — Tuo fratello me lo manderà dimani. — Hai domandato il mio temperino; te lo presterò se me lo rendi oggi stesso. — Mi hai prestato ieri la tua ombrella; te la renderò dimani. — Il nostro vicino ha ricevuto dei bei fiori; ce li venderà. — Chi ve lo ha detto? Se avessi ricevuto i libri, ve li presterei. — Egli mi ha domandato il mio cavallo, ma non glielo presterò. — La giardiniera mi ha domandato un fiorino; glielo manderò. — Non ho ancora veduto i tuoi disegni. — Mio fratello te li mostrerà. — Perchè siete voi così tristi? — Ve l'ho già detto. — Non me lo avete ancora detto. — Se i miei amici mi domandano un libro, non lo rifiuterò loro.

92

prométtre խոստանալ
promesso խոստացած, խոստացուած

Գիրքս ո՞ւր է: — Զայն քեզ փոխ տուի: — Զայն քեզ փոխ պիտի տամ: — Եթէ ոռ զայն ինդրես, հաճութեամբ քեզ փոխ կու տամ: — Մեզ չի զւնար. նա ամենեւին ինձ չզլացաւ ինչ որ ինդրեցի: — Ես զինքը չեի խրատեր, եթէ նա այնչափ համաս չըլլար: — Պարտիզանին առած ծաղիկները շատ գեղեցիկ են: — Այսօր գեղեցիկ շուն մը տեսայ, զանի քեզի համար պիտի գնեմ: — Այսօր ուրս պիտի չելենք մենք, դասառուն զմեզ արդիւեց. զձեզ ալ վաղը պիտի արգիլէ, եթէ աւելի ինեւք չըլլար:

93

me	ինձ, զիս	te	քեզ, զքեզ
a me	ինձ, ինձի	a te	քեզ, քեզի
noi	մենք	voi	դուք
a noi	մեզ, մեզի	a voi	ձեզ, ձեզի
lui	ան (ար.)	lei	անոր (իր.)
a lui	անոր (ար.)	a lei	անոր (իր.)
loro	անոնց (ար. և իր.)	a loro	անոնց (ար. և իր.)

la forchetta պատառաքաղը vérsò di գեղ ի, առ, նկատ-
il cucchiájo դպալը prima di առաջ (մամբ)
ingráto ապերախտ dopo ետքը

Chi ha scritto questa lettera, tu o egli? — A chi lo avete voi detto, a lui o a lei? — L'abbiamo fatto per te e non per lui. — Il padre ha chiamato me, e non te. — Mia sorella ha ricevuto questo fazzoletto da me. — Enrico è ammalato; sei tu stato da lui? — Abbiamo lavorato per voi tutta la settimana. — Siete molto ingratì verso di noi. — Mio zio è arrivato prima ||di me. — Voi arriverete dopo di lui. — Ecco la tua piccola sorella; non hai tu niente per lei? — Noi abbiamo prestato il nostro cucchiájo e la nostra forchetta al povero ragazzo, che è dinanzi alla porta. — Io comprerò oggi per te dei fiori dal giardiniere.

94

Դիտող. — Փոխանակ ըսելու ասելու ասելու մեջ տարած կատար խօսեցանք: Կըսուի մեջ, տեղուած է:

Դու զիս չմուածեցիր: — Մենք միշտ քու վրադ խօսեցանք: — Հօրեղօրորդիր միշտ մեզի հակառակ է: — Քոյրդ ինձ հետ հասաւ: — Հօրեղբայրդ այսօր մեզի եկաւ: — Եղբարբ ձեզմէ առաջ մեկնեցան: — Ում համար է այս գաւլը: — Քոյզս համար: — Քոյրերդ հիւանդ են, ես այսօր անոնց համար կաշխատիմ: — Մենք առ ձեզ շատ ապերախտ ենք:

95

ne անկէ, անոնցմէ ci, vi հոն
il concerto նուագահանդէսը la chiesa եկեղեցին

Դիտող. — Mi, ti, ci գերանունները երբոր ուին քոյզ դրուին՝ կը փոխուին և կըսան մե, տե, սե, նոյնակւ ալ գլի կըսան գլie.

Avete voi parlato del vostro viaggio? — Sì, signore, ne abbiamo parlato. — Siete voi contento del libro che vi ho dato? — Sì, ne sono contentissimo. — Avete voi ancora delle penne? — Sì, ne abbiamo. — Hai tu del vino? — Sì, ne ho. — È mio fratello nel giardino? — No, non v'è. — Siete voi stato in chiesa? — Non vi sono stato. — Avete voi pensato al mio affare? — No, non ci ho pensato. — Quanti fratelli avete voi? — Ne ho tre. — Sarai tu questa sera dal signor Berni? — Non vi sarò. — Siete stato ieri al concerto? — Sì, signore; vi era molta gente, non vi ho veduto mai tanta gente.

96

Դրամ ունիս: — Այս', ունիմ: — Բարեկամներ ալ ունիս: — Այս', շատ ունիմ: — Քանի՞ տղայ ունի մօրաբոյդ: — Վեց: — Տանձեր գնեցի, երկուքը կերայ և շատ համեր դուայ: — Լուսոնն կեցած ես: — Ոչ, ամենեւին չեմ կեցած: — Հօրեղորդ աղջիկը իր սենեանկան է: — Այս', առ հոն էր, բայց հիմայ ալ հոն չէ: — Հօրեղբայրս շատ ինձոր ունի իր պարտեզը, անոնցմէ ստեղ կը դրէ ինձի:

97

Ա Ն Դ Ի Ա Դ Ա Ր Զ Բ Ա Յ Ե Ր

levársi ելլել (անկողնեն)

io mi lévo գելլել	noi ci leviamo գելլելն
tu ti lévi գելլել	voi vi levate գելլել
egli si léva գելլել	essi si lévano գելլելն

chiamársi կոչուիլ	afflíiggersi վշտանալ
lavársi լուսոյուիլ	vestírsi հագուիլ
riposársi հանգիլ	divertírsi զբունուլ

rallegrársi ուրախանալ	servírsi գործածել
rivedére գարձեալ տեսնել	di buón' ora կանուխ
coricársi պառկիլ	perméttre թողուլ,
púre նաեւ	(զաման տալ)

Io mi levo ogni giorno di buon' ora. — Tu ti levi sempre tardi. — Mio zio si leva alle sei, e mia zia alle otto. — A che ora vi levate voi ordinariamente? — Mi levo ogni mattina alle sette, e mi corico alle nove. — Carlo si leverà domani alle quattro; egli partirà per Berlino. — Come si chiama questo giovane? — Si chiama Giovanni. — E voi, come vi chiamate? — Mi chiamo Alberto. — Io mi vesto. — Noi ci vestiremo più tardi. — Mi riposerò un momento, sono molto stanco. — Perchè vi affliggete voi? — Mi affliggo della morte di mio cugino. — Mi rallegro di rivedere i miei genitori. — Mi servirò della vostra penna, se lo permettete.

98

ingannársi խաբուիլ, սխալիլ

Կուրախանամ որ պապս հասաւ: — Այս իրիկուն լաւ պիտի զուարձանանք: — Հերիկը շատ հիւանդ է: — Հովանոցնիդ պիտի գործածենք՝ եթէ հրաման տաք: — Որ ժամուն կը քնանաք աւմէն իրիկուն: — Ժամը տասին կը պառկիմ և ժամը վեցին կ'ելլեմ: — Երեկ ձեր հօրեղբօրդին տեսայ: — Կը սխալիք, առ դեռ չէ հասած: — Չեմ սխալիք, երեկ իրիկուն նա իր քը-ջը չետ նուազահանգեսն էր:

99

Անցեալ անոյն?

io mi sono ingannato իաբուեցայ
tu ti sei ingannato իաբուեցար
egli si è ingannato իաբուեցաւ

noi ci siamo ingannati *իսաբուեցանք*
 voi vi siete ingannati *իսաբուեցաք*
 essi si sono ingannati *իսաբուեցան*

l'arrivo *գալուստը*

Ieri ho veduto vostro nonno. — Vi siete ingannato, mio nonno non è più qui. — Non mi sono ingannato gli ho parlato. — A che ora vi siete voi coricati ieri? — Ci siamo coricati alle undici e mezza. — Siamo stati in campagna, ci siamo divertiti bene. — Enrico, non ti sei ancora lavato? — Mi sono già lavato da un'ora. — Se avessi avuto dell'acqua, mi sarei lavato anch'io. — Vostro fratello s'è già lavato, ma le vostre sorelle non si sono ancora vestite. — Se fossi stato stanco, mi sarei riposato. — Giuseppe si è rallegrato molto dell'arrivo dei suoi amici.

100

meravigliarsi *զարմանալ* passato *անցեալ*, *անցած*

Փրեդերիկ, դեռ չես ելած: — Գեռ չես լուացուած: — Ես արդէն իսկ հագուած եմ: — Անդը լաւ պիտի զբանունք: — Անցած տարի շատ լաւ զուարձացանք: — Ի՞նչպէս, երեկ նուազահանդիսին շատ զուարձացաք: — Լաւագոյն կը զուարձանայինք եթէ այնչափ բազմութիւն չըլլար: — Ես կը զարմանամ որ դուք դեռ չեք մեկնած: — Ես այս իրիկուն ճամբայ կ'ելլեմ և եղբայրս վալը: — Հենրիկը իր բարեկամները տեսնելուն շատ պիտի ուրախանայ.

101

io sono amato	<i>սիրուած եմ</i> , <i>կը սիրուիմ</i>
io era amato	<i>սիրուած էի</i>
io sono stato amato	<i>սիրուեցայ</i>
io sarò amato	<i>պիտի սիրուիմ</i>

onorare	<i>պատուել</i>	ricercare	<i>փնտռել</i> (ձգել)
stimare	<i>մնջարել</i>	abbandonare	<i>թռղուլ</i> , <i>երեսէ</i>
sprezzare	<i>անարգել</i>	créduo	<i>դիւահաւան</i>
calunniare	<i>զրապարուել</i>	istruito	<i>կիրթ</i>
ingannare	<i>իսաբուել</i>	ignorante	<i>ագէտ</i> , <i>ախմար</i>

Io sono amato dai miei amici. — Tu sei lodato dal tuo maestro, ma Giovanni è punito. — I buoni fanciulli sono amati dai loro genitori. — Il povero è abbandonato da tutto il mondo. — Io sono stato calunniato da questo uomo. — Se tu onori tuo padre e tua madre, sarai onorato. — Gli uomini istruiti sono ricercati; gli ignoranti sono spazzati. — Se siamo troppo creduli, saremo spesso ingannati.

102

seguire	<i>հետեւիլ</i>	il principe	<i>իշխանը</i>
ricompensare	<i>գարձատրել</i>	il conoscente	<i>ճանհուորը</i>
giusto	<i>արդար</i> , <i>ճիշտ</i>	il súddito	<i>հպատակը</i>
ubbidiénte	<i>հնազանդ</i>	ogniuno	<i>ամէն մարդ</i>
orgoglioso	<i>գոռող</i> , <i>ամշ-</i>	il consiglio	<i>խորհուրդը</i> , <i>(բարտաւան)</i>

Բարի իշխանները իրենց հպատակներէն կը սիրուիմ: — Արդարք օր մը պիտի վարձատրուին: — Այս մարդը ամէն ճանհուորներէն անարգուած է: — Այս աղջիկը իր բոլոր ճանշուորներէն կը գողուէր, եթէ նա այնչափ ամբարտաւան չըլլար: — Եթէ դուք հնազանդ էք՝ ամենէն պիտի, սիրուիք և գովուիք: — Խելացի տղայ մը մէկէ մը պիտի չնախատուի: — Դուք իր խրատիս չհետեւեցաք, պիտի պատճուիք: — Հենրիկոս սիրուած ու մեծարուած է բոլոր իւր բարեկամներէն, վասն զի միշտ պարկեշտ է և խելօք:

Հ Պ Ա Մ Ա Յ Ա Կ Ա Ն

ábbi	ունեցիր	sii	եղիր
abbiamo	ունենանք	siamo	ըլլանք
abbiate	ունեցէք	siate	եղէք
áma	սիրէ	véndi	ծախէ
amiámo	սիրենք	vendíamo	ծախենք
amáte	սիրեցէք	vendéte	ծախեցէք
civile	քաղաքավար	il commércio	առեւտուրը
sémplice	պարզ	il próssimo	մերձաւորը
frugále	սակաւապէտ	perdonare	ներել
l' ábito	զգեստը	impiegare	գործածել
il pásto	կերակուրը	odiare	ատել
l' órdine	կարգը, հրամանը	allontanarsi	հեռանալ
il cammino	ճամփան	mantenere	պահել
l' indigénza	կարուութիւնը	stesso	նոյն
vérso	դէպ ի...	pregáre	աղաւել

Գիտող. — Հրամայականին mi, ti, ci, գերանուները բայցն ետքը կը գրուին և հրամայականին հետ մէկ բառ կը ձեւանան, զոր օրինակ. dítemi (բակը), lévati (ելիր), ascóltaci (մոիք բրէ), և այլն:

Sii civile verso ognuno. — Sii semplice nei tuoi abiti e frugale ne' tuoi pasti. — Siamo indulgenti verso i falli degli altri. — Siate laboriosi e non sarete mai nell' indigenza. — Abbi sempre Dio nel tuo cuore. — Abbiamo ordine nei nostri affari. — Non abbiamo nessun commercio coi cattivi. — Perdona agli altri, ma non mai a te stesso. — Impiega bene il tempo. — Non vi allontanate mai dal cammino della virtù. — Non odiate il vostro prossimo. — Mantenete sempre la vostra parola. —

Onoratemi della vostra visita. — Mandateci una bottiglia di vino. — Rendimi il libro che ti ho prestato. — Andiamo a casa. — Finisci il tuo tema. — Mettiamo le sedie in ordine.

la verità	ճշմարտութիւնը
l' azione	գործը
la paziéna	համբերութիւնը
la moderazione	չափաւորութիւնը
l' offesa	նախատինքը, անիրաւութիւնը
il propósto	առաջարկութիւնը
la chicchera	գաւաթիւը, սկահակը
la finéstra	պատուհանը
l' indulgénza	ներողութիւնը
udire	լսել
aprire	բանալ
sopportare	համբերել
riflétttere	անդրադառնալ, խորհրդածել
il franco	ֆրանքը

Քիչ կարգա, բայց շատ մտածէ: — Կախառանաց քաղցրութեամբ համբերէ: — Խօսքիդ հաւատարիմ եղիր: — Զեր ժամանակը լաւ գործածեցէք: — Ամէն լսածիդ մի՛ հաւատար: — Հնազանդէ ծնողացդ և վարպետներուդ. — Դուռը բաց, պատուհանները մի՛ բանար: — Գաւաթ մը խահուէ խմենք ի միասնէն: — Ճեւա ըլլանք մեր ամէն գործոց մէջ: — Համբերութիւն և չափաւորութիւն ունենանք մէշտ: — Հաւատու ինձ, ճըշմարտութիւնը ըսի: — Կոշկակարին կինը շատ աղքատ է, ֆրանք մը տուէք իրեն:

Ա Ն Ե Բ Ե Խ Ո Յ Թ

dimenticáre	մոռանալ	chiaraménte	յստակ կերպով
pranzáre	հաշել	la passióne	կերքը
cenáre	ընթրել	la pátria	հայրենիքը
ajutáre	օգնել	la vendetta	զրեժինդրութիւնը
esercitáre	կրթել	esercizio	կրթութիւն
accostumáre	կարծել	addio	մաք բարով
falláre	սխալել, պակսիլ	capace	ընդունակ յարմար
fáre	ընել	istruttivo	գիտնական
potére	կարենալ	temperante	ժուժկալ
inténdere	իմանալ, մոտադրել	umano	մարդկային
vincere	յաղթել	divino	աստվածային
morire	մեռնիլ	sénza	առանց
bisórgna	պէտք է	v'ha	կայ
colui che	այն որ, նա որ	dire	ըսել

È difficile di vincere le sue passioni. — È facile di biasimare gli altri. — È dolce di morire per la patria. — Questo ragazzo non è capace di mentire. — I nostri amici intendono di partire domani. — Ho avuto il piacere di parlare a vostra sorella. — Vostro padre avrà la bontà di prestarmi un libro istruttivo. — Vi prego di dire a vostro padre che noi l'aspetteremo questa sera. — Ho dimenticato di fargli una visita. — Abbiamo invitato il signor Bellini a pranzare con noi. — Abbiamo impiegato questo danaro ad ajutare una famiglia onesta. — Mi esercito ogni giorno a scrivere delle lettere italiane. — Bisogna accostumarsi a parlare chiaramente. — Che cosa avete da dirmi? — Abbiamo ancora molte lettere da scrivere. — Il nostro amico è partito senza dirci addio. — Il più infelice degli uomini è colui che crede di esserlo. — Il fallare è cosa umana; il perdonare è cosa divina. — V'ha più onore nel perdonare, che piacere nella vendetta.

ottenére	ստանալ	ascoltare	մոիկ ընել, լսել
vedére	տեսնել	accompagnare	ընկերել
rimanére	մնալ	comandare	հրամայել
promettére	խոստանալ	passeggiare	շնչագայել
danneggiáre	վնասել	incomodare	անհանդիսա ընել
termináre	լինցընել	la permissione	հրամանը
invitáre	հրախիրել	la disgrazia	գժբախտութիւնը
andáre a letto	պառկիլ	la salute	առողջութիւնը

Հրաման ստացայ պատիկ ձամբորդութիւն մը ընելուն — Եղայոր պիտի հաճի ետ դարձնելու գիրքը որ իրեն փոխ տուի: — Խնդրեմ վայրկեան մը ինձ մտիկ ըրէք: — Թողէք ինձ ձեզ հետ ընկերանալ: — Զեր եղայրը խորհուրդ տուաւ ինձ քիչ մը տուեն սպասել: — Պառկելու ժամանակ է: — Մայրս հրամայեց տուն կենալ: — Կը վայեմ վնասելու: — Կ'ուրախանամ զձեզ աղէկ առողջութեան մէջ գտնելուս: — Կը յուսամ վաղը Ծնողքս տեսնել: — Պարսն Ն. ընթրիքի հրախիրեցինք: — Կարուս, օգնէ ինձ հրահանգս լինցընեմ: — Գուք գիտնական գրքեր կարգալ շատ կը սիրէք: — Այս տունը ծախու է: — Քանի՞ նամակ ունիս գրելու: — Հօրեղբօրդուոյս շգրեցի՛ զինքը անհանդիս շնելու համար: — Մենք ուտելու համար չենք ապրիր, այլ գուտենք տպելու համար:

Ա Գ Ա Կ Ա Կ

Մ Ա Ս Ն Ե Ր Կ Ո Ր Դ

Տ Ա Ր Ե Բ Ք Ք Ե Ր Ա Կ Ա Ն Ո Ւ Թ Ե Ա Ն

1

Յ Ո Ւ Ր ։ — ARTICOLO

Խառալերենի մէջ երկու տեսակ Յօդ կայ. Որոշեալ եւ Անորոշ:
Որոշեալ յօդերն են il, lo (արականի նշանակիչ) և la (իգականի
նշանակիչ): Խակ անորոշ յօդն է un, uno (արական ցուցնող) և
una (իգական ցուցնող): — Այս յօդերուն հետ ձուլուելով di,
a, da, in, con, per, su նախդիրները, կը ձեւացնեն բառեց
հոլովերը, հետեւեալ կերպով:

Ո Ր Ո Շ Ե Ա Լ ։ Յ Ո Ւ Ր Պ

Ա Գ Ա Կ Ա Կ

Եղակի

Յոդնակի

Ուդ.	il libro	գիրքը	i libri
Ուն.	del libro	գրքին	dei libri
Տրկ.	al libro	գրքին	ai libri
Հայց.	il libro	գիրքը	i libri
Բաց.	dal libro	գրքին	dai libri
	nel libro	գրքին մէջ	nei libri
	col libro	գրքով	coi libri
	pel libro	գրքին համար	pei libri
	sul libro	գրքին վրայ	sui libri

Ուդ.	la casa	տանը	le case
Ուն.	della casa	տանը	delle case
Տրկ.	alla casa	տանը	alle case
Հայց.	la casa	տանը	le case
Բաց.	dalla casa	տնէն	dalle case
	nella casa	տանը մէջ	nelle case
	colla casa	տնով	colle case
	per la casa	տանը համար	per le case
	sulla casa	տանը վրայ	sulle case

Lo յօդը խառն Տով սկսած¹ արական բառերու առջեւ ասանկ
կը հոլովիր. Եզ. lo, dello, allo, dallo, nello, collo, per lo, sullo
specchio. Յոդ. gli, degli, agli, dagli, negli, cogli, per
gli, sugli specchi.

2

Ա Ն Ո Ր Ո Շ Յ Ո Ւ Ր

Ուդ.	un fiore	ծաղիկ մը	una rosa	վարդ մը
Ուն.	d'un fiore	ծաղկի մը	d'una rosa	վարդի մը
Տրկ.	ad un fiore	ծաղկի մը	ad una rosa	վարդի մը
Բաց.	da un fiore	ծաղկէ մը	da una rosa	վարդէ մը

3

Թ Ի Ւ ։ — NUMERO

Խառալերենի մէջ բառերը կամ Եղակի և կամ Յոդնակի են.
և Եղակիները յոդնակի կը ըսլան հետեւեալ կանոններով:

1. Խառն Տով սկսած բառ ըսկելով՝ կը հասկցուին այն
բառերը, որոնց սկզբնակիր Տ տառին կը յաջորդէ ուրիշ բա-
ռաձայն տառ մը, զոր օրինակ. specchio, scopo, straniero,
stelo, stivale, և այլն:

ԳՈՅԱԿԱՆ ԱՆՌԻՆԵՐԸ

Արական անուները որ կը վերջանան օ և և ա, յոդնակին կ'ըլլայ ի, բայց իգական անուանց ա վերջաւորութիւնը կ'ըլլայ օ. զոր օրինակ.

il cavállo	ձին	i cavalli
la máno	ձեռքը	le mani
il fióre	ծաղիկը	i fiori
il téma	հրահանգը	i temi
la cásas	տունը	le case

Այս իգական գոյականները որ վերջնն որին վրայ շեշտ ունին անփոփոխ կը մնան, զոր օրինակ.

la città	քաղաքը	le città
la virtù	առաքինութիւնը	le virtù

Այս գոյականները որ կը վերջանան ա, ց, ցո, ցո, իրեց յոդնակին կազմելու համար հ գիրը երկու տառերուն մէջը կը դրուի, զոր օրինակ.

l'óca	սաղը	le óche
la spíga	հասկը	le spíghé
il bóscos	անտառը	i bóschi
il luógo	ոեղը	i luóghi

Իսկ ի այս վերջացածներուն յոդնակին սովորաբար ի գոյական օրինակ.

l' amíco	բարեկամը	gli amici
----------	-----------------	-----------

Այս գոյականները որ կը վերջանան ա, ց, ցո, ցո, իրեց կը կորացնեն, զոր օրինակ.

la guáncia	ծնուռը	le guánce
------------	---------------	-----------

Անոնք որ կը վերջանան օ և գիօ, յոդնակին մէջ օ գերք զանց կ'ըլլուի, զոր օրինակ.

il bráccio **բազուկը** i brácci
il viággio **ճամփորդութիւնը** i viaggi

4

ԱՆՌԱԿԱՆ ԱՆՌԻՆԵՐԸ

Խոտալերէն լեզուի մէջ ածականը կը համաձայնի սեռով և ժըշկ իւր գոյականին հետ, զոր օրինակ.

il pádre è buóno **հայրը բարի է**

Ածականաց յոդնակին ալ գոյականաց նման կը կազմուի, այսպէս օ և վերջացածները ի կ'ըլլան, ա վերջացածները օ, զոր օրինակ.

il pôvero uómo **աղքատ մարդը** i pôveri uómini
la pôvera dóんな **աղքատ կինը** le pôvere dóonne
il libro útile **օգտակար գիրքը** i libri útili

Այս ածականները օ և գո կը վերջանան մէջերնին հ գիրը կ'առնեն՝ գոյականներուն պէս, զոր օրինակ.

il pánnno biáncio **սպիստակ չուխան** i pánnni biánchi
la lúnga stráda **երկայն ճամփան** le lúnghe stráde

Այս ածականները օ և գիրը վերջանան՝ իգականին մէջ ա կը փոխուին. անոնք օր օ կը վերջանան՝ թէ արականին մէջ և թէ՛ իգականին մէջ անփոփոխ կը մնան, զոր օրինակ.

un piccolo ragázzo **փոքրիկ տղայ մղ** una piccola ragázza
un uomo prudente **խոհեմ մարդ մղ** una dóonna prudente

Tore գերջացեալ աճականք, որոնք միանգամայն կընան հասաւակ անուն ըլլալ, իդականին մէջ կ'ըլլան տրե, զոր օրինակ.

benefattore բարերար	benefattrice բարերարուհի
cantatore երգիչ	cantatrice երգչուհի

Ածական մը բաղդատական կ'ըլլայ՝ վրան աւելցնելով più
մասնիկը, և գերադրական il più, զոր օրինակ.

piccolo	più piccolo	il più piccolo
փոքր	փոքրագոյն	ամենափոքր
grande	più grande	il più grande
մեծ	մեծագոյն	ամենամեծ

իսկ հաւասար աստիճանի բաղդատութեան համար կը գործածուին սի, così... come, quanto, tanto, di, che, և այլն. զոր օրինակ.

Egli è ricco come suo zio.

Կա այնքան հարուստ է որքան իւր հօրելլայրը:

Roma è più antica di Milano.

Հռովդ հապոյն է Միլանէն:

Questo vino è più dolce che quello կամ di quello.

Այս գինին քաղցրագոյն է քան զայն:

Il sole è più grande della luna կամ che la luna.

Արեւը մեծագոյն է քան զլուսին:

Vi è più oro che argento.

Կայ հոն աւելի սոկի քան արծաթ:

È più bello che buono.

Գեղանի է քան թէ բարի:

È meglio andare che restare.

Լաւագոյն է զնալ քան մնալ:

Ածական բառ մը անբաղդատելի գերադրական կ'ըլլայ՝ երբ դրականին ետքի ձախաւորը վերցուի ու տեղը issimo մասնիկը դրուի արականի համար և issima իդականի համար. զոր օրինակ.

néra	սեւ	nerissima
förte	զօրեղ	fortíssimo
bóllo	գեղեցիկ	bellíssimo
ricco	հարուստ	ricchíssimo

Հետագայ ածականաց թէ բաղդատականն և թէ գերադրականը բոլորովին զարտուղի են.

buono	մարի	migliore լաւագոյն,
cattivo	շար	peggiore շարագոյն,
grande	մեծ	maggiore մեծագոյն,
piccolo	փոքր	mínore փոքրագոյն,

Այս ածակաները որոնք կը գերջանան bre, cre, gre, գերադրականին կ'ըլլայ érrimo, զոր օրինակ.

âcre	թթու	accérrimo
célébre	երեւելի	celebérximo
saltubre	առողջարար	salubérximo

Հետեւեալ մակրայք երբ ածականի տեղ գործածուին, երենց գոյականին հետ կը համաձայնին սեռով և թուով:

molto, molta	շատ	molti, molte
poco, poca	քիչ	pochi, poche
quanto, quanta	որշափ	quanti, quante
tanto, tantă	այնքան	tanti, tante

X ԱՆԱՆՅ. — SUFFISSO

Խոտական լեզուն ունի ածանցներ, այսինքն մասնիկներ, որոնք գոյականաց և ածականաց վրայ դրուելով բառին իմաստը կը սաստկացնեն կամ կը նուազեցնեն.

1. One *աճանցը* բառին *միտքը* կը *սաստկացընէ*. և *այս* *աճանցը* *ունեցող* *գոյական* բառերը *արական* են, *իրենց* *արմատը* *ինչ* *սեռի* *ալ* *ըլլայ*. *իսկ* *աճականաց* *մէջ* *երկու* *սեռն* *ալ* *կը* *գտնուին*, *ոռե*, *օնա*, *զոր* *օրինակ*.

il capello	գլխարկը	il capellone	մեծ գլխարկը
la pôrta	դուռք	il portône	վարապղուան
béne	աղէկ	bénône	շատ աղէկ
bôllo	գեղեցիկ	bellône	շատ գեղեցիկ

2. Otto, otta *անձի* *մը* *կամ* *իրի* *մը* *ուժեղութեան* *կամ* *միշակ* *մեծութեան* *գաղափար* *կու* *տայ*, *զոր* *օրինակ*.

il giòvane	պատանի	il giovinotto	պատանեակ
il vêcchio	ծեր	il vecchiotto	ծերուկ
rôsso	կարմիր	rossotto	կարմրուկ

3. Accio, accia, azzo, azza *յոռեցուցիչ* *աճանցներ* են. նոյնպէս *astro*, *astra*, *զոր* *օրինակ*.

l'animale	անասունը	l'animalaccio	գէշ անասունը
il popolo	ժողովուրդը	il popolaccio	խառնալանձը
il tempo	ժամանակը	il tempaccio	շար ժամանակը
vérde	կանաչ	verdâstro	բաց-կանաչ

4. Ino, ina, cino, cina *գերջաւորութիւնը* *նուազեցուցիչը* են *և* *գաղափականիք*. *զոր* *օրինակ*.

la signôra	միրուհին	la signorina	միրուհեկը, օրիորդը
il cónte	կոմսը	il contino	գեռասի կոմսը
la máno	ձեռքը	la manina	միրուն ձեռքը, թաթիկը
débole	ակար	debolino	տկարկեկ
il libro	գիրքը	il libricino	գրքուիք
il bottone	կոճակը	il bottoncino	կոճակիկ

5. Նուազեցուցիչ և *արհամարհական* են *սէօյո*, *սէչինո*, *սչչո*, *մասնիկներ*. *միայն* *սէօյո* *երբ* *յատուկ* *անուանց* *վրայ* *աւելցուի* *փաղաքշական* և *սիրոյ* *իմաստ* *կու* *տայ*, *զոր* *օրինակ*.

l'affâre	գործ	affaruccio	չնչին գործ
la stânza	սենեակ	stanzuccia	խոտան սենեակ
il regâlo	ընծայ	regaluccio	չնչին ընծայիկ
Cârlo	կարուլոս	Carluccio	կարուլոսիկ
Maria	Մարիամ	Mariuccia	Մարիւչիկ

6. Ame, ume; oglia, iglia, uglia *հաւաքական* *բայրեր* կը կազմեն, *զոր* *օրինակ*.

la béstia	անասուն	il bestiâme	հօտ արջառոյ
il légno	փայտ	il legnâme	փայտեղենը
il pollô	հաւ	il pollâme	հաւեղենը
céspo	մացառ	il cespúglie	մացառը

6

ՅԱՏՈՒԿԻ ԱՆՈՒԽՆ. — NOME PROPRIO

իսալական լեզուին *մէջ* *յատուկ* *անուններն* ընդհանրապէս *յօդ* չեն *առնուր*, *այլ* *նախդիրներով* կը հալովին, ինչպէս.

di Carlo, a Carlo, da Carlo,
կարուլոս, առ կարուլոս, կարուլոսն:

Pietro è mio fratello.

Պետրոսը եղբայր է:

Cesare e Pompeo erano amici.

Կեսար և Պոմպէոս բարեկամը էին:

Genova è ricca e Firenze è bella.

Ճենովա հարուստ է և Ֆիրենցէ գեղեցիկ:

Ակերն ըսինք քնդանյափէս, վասն զի յատուկ անուանք ալ
հետեւեալ գիպուածներուն մէջ յօդ կ'առնուն:

Ա. Երբ իրենցմէ առաջ աճական մը և կամ բաշայայտեալ
մ'ունենան, ինչպէս.

l'onnipotente Iddio	Ամենակարողն Աստուած
il re Dário	Թագաւորն Դարեն
l'antica Róma	Հինն Հռովմ"

Բ. Երբ ընտանեաց մը կամ շաբք մը անձանց մէջէն ամենէն
նշանաւորը յիշենք, զոր օրինակ.

il Petrárcea, il Tásso, il Boccáccio
Փեթրաբքան, Յասսոն, Պոբաչչիոն

Գ. Երբ գաւառաց, թագաւորութեանց, գետոց, լճերու ա-
նուններ են, զոր օրինակ.

Ho scorsa l'Italia, la Francia e l'Inghilterra.

Կորեցի անցայ Խոալիան, Գալլիան և Անգլիան:

Le acque del Po si gonfiano.

Փոյի ջրերը կ'առնին, (կ'առատանան):

La Lombardia è fertile.

Լոմպարտիան բարերեր է:

ԹՐԻՎԻՆՈՒՆ ԱՆՌԻՆ. — NUMERI

Խոալերնի մէջ թիւերը կը համբուլն հետեւեալ կերպով.

1	úno, úna	19	diciannóve
2	dúe	20	vénti
3	tré	21	vent'úno
4	quáttro	22	ventidúe
5	cíngue	30	trénta //
6	séi	40	quaránta
7	sétte	50	cinquánta
8	ótto	60	sessánta
9	nóve	70	settánta
10	diéci	80	ottánta
11	úndici	90	novánta
12	dódici	100	cénto
13	trédici	200	duecénto
14	quattórdici	1,000	mille
15	quíndici	2,000	due mília
16	sédeci	1,000,000	un miliónē
17	diciasétte	2,000,000	due milióni
18	diciótto	1,000,000,000	un bilióne

Եթէ cento բառէն առաջ ուրիշ թիւ մ'ըլլայ, cento չէ փո-
խուիր, մինչդեռ mille կ'ըլլայ mila.

Ամսու օրերուն խոալերնի մէջ բացառակ թիւերը կը գոր-
ծածուին, ի բաց առեալ il primo (առաջին) և l'último (վեր-
ջին), որոնց վրայ կ'աւելցուի նաեւ giorno բառը՝ երբ ամսուն
անունը չենք սար, ինչպէս.

Essi sono partiti il giorno trenta.

(Ամսոյն) Երեսունին մեկնեցան:

Sono arrivato il giorno venti del mese corrente.

Կերկայ ամսոյս քասներորդ օրը հասայ:

Oggi è il primo del mese.

Այսօր ամսոյն առաջինն է:

Partiremo il quattro di giugno.

Յունիսի չորսին պետք մեկնինք:

ՀԱՅԱԿԱՆ ԹԻՒԵՐՆ ԵՆ

il primo	առաջինը	l' undécimo
il secondo	երկրորդը	il duodécimo
il terzo	երրորդը	il décimo térho
il quarto	չորրորդը	il décimo quárto
il quinto	չինգերորդը	il décimo quínto
il sesto	վեցերորդը	il ventésimo
il settimo	եղբայրորդը	il cinquantésimo
l' ottavo	ութերորդը	il novantésimo
il nono	ինակերորդը	il centésimo
il décimo	ասամբերորդը	il millésimo

ՀԱՅԱԿԱՆ ԹԻՒԵՐՆ ԵՆ

una decina	տասնեակ մը
una dozzina	երկվեցեակ մը
una ventina	քսանեակ մը
un centinájo	հարիւրեակ մը

ԷԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒՆ

Առաջին դէմը	Երկրորդ դէմը
io ես	tu դու
mi ինձ, զիս	ti քեզ, զքեզ
noi մենք	voi դուք
ci մեզ, զմեզ	vi ձեզ, զձեզ

Երրորդ դէմը

Առական

Իգական

égli, lui	այն, նա	élla, éssa	այն, նա
gli	անոր, իրեն	le	անոր, իրեն
lo	զայն, զինքը	la	զայն, զինքը
églino, éssi, lóro	անոնք	elle, ésse, lóro	անոնք
lóro	անոնց	lóro	անոնց
li	զանոնք	le	զանոնք

ՀՈԼՈՎՈՒՄՆ ԷԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒՆՅՑ

Եղակի

Ցոքնակի

io ես	noi մենք
di me իմ	di noi մենք
a me իմա	a noi մեզ
da me իմամբ	da noi մեզամբ

Այսպէս կը հոլովին նաև tu, voi; իսկ երրորդ դէմըն եղակին՝ կ'ըլլայ սեռական դի lui, d'ella, առականը ա lui, a ella, բացառականը դա lui, da ella, և յոքնակիները կ'ըլլան դի loro, a loro, da loro.

ՍՏԱՑԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒՆ

Ար.

Իգ.

Աստացական գերանուները միշտ յօդով կը բանին գոյականաց
հետ, բաց ՚ի ազգականութիւն ցուցընող եղակի բառերէ, զոր
օրինակ.

il mio libro գիրքս la mia penna գրիչս
mio fratello եղբայրս mia sorella քոյրս

Երբ ստացական գերանունը ազգականութիւն ցուցընող բառի
մը հետ գործածուի՛ որ անական մը ունի քոյլը՝ յո՞ւկաննէ, զոր
օրինակ.

Il mio caro padre, e la mia cara madre.

իմ սիրելի հայրս, և իմ սիրելի մայրս:

I miei diligenti fratelli e le mie buone sorelle.
իմ փութաջան եղբայրներս և իմ բարի՛ քոյրերս:

Loro գերանունը միշտ յօդով կը բանի, զոր օրինակ.

Il loro zio e la loro zia.

իրենց հօրեղբայրը և իրենց հօրեղբայրը:

10

ՅՈՒՅՍԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒՆ

quésto այս quello այն

Questo giardino e quello; questa casa e quella.

Այս և այն պարսէզը. այս և այն տունը:

Ի՞կ cotéstō, cotésta (այս), մօս եղող իրաց համար կը գոր-
ծածուի, զոր օրինակ.

Volete voi questa pera? — Datemi cotesta.

Կ'ուզէսս այս տանձը. — Այս (ինձի մօս եղածը) տուր:

Եղ. ար. colui che այն որ } յոր. ար. և իդ. coloro che
եղ. իդ. coléi che այն որ } անոնք որ

Colui che è contento, è ricco.

Այն որ գոհ է հարուստ է:

Coloro che sono malcontenti, sono infelici.

Անոնք որ տժզոհ են թշուառ են:

Փոխանակ colui cheի կը գործածուի chi, զոր օրինակ.

Chi è contento, è ricco. Ով գոհ է հարուստ է:

Զեզոք գերանուն կըսուին questo, quello, cioè (այս, այդ,
այն), զոր օրինակ.

Questo non mi piace. Այս (բան) ինձի հանոյ չէ:

Datemi quel che volete. Տուէք ինձ ինչ որ կ'ուզէք:

Ecco ciò che desideri. Ահաւասիկ ինչ որ կը փափաքիս:

11

ՅԱՐԱԲԵՐԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒՆ

che որ il quale որոն որ cui որ

Ուղ.	che	որ
Աւս.	di cui	որոն
Տրկ.	a cui	որուն
Հայց.	che, cui	զոր
Բաց.	da cui	յորմէ, ուսկէց

il quale որ, la quale իդ. որոշեալ յօդով կը հոլովի:

Ուզ. և հայց. che անձանց և իրաց միայն կը գործածուի, միւս
չուովները միայն անձանց յատկացեալ են.

Le penne che cercate, stanno qui.

Գրեհները զորս կը մնանէք՝ հոս են:

Conosco l'uomo da cui avete questa nuova.

Կը ճանշնամ այն մարդը՝ որմէ լոեր էք այս լուրը:

Ecco gli amici a cui scriviamo così spesso.

Ահաւասիկ այն բարեկամները՝ որոնց այնքան սովէկ կը գրենք:

12

ՀԱՐՅԱԿԱՆ ԴԵՐՈՒՍՈՒՆ

chi? ո՞ւ che, che cosa? ի՞նչ, ի՞նչ բա՞ն quale? ո՞րք

A che cosa pensate?

Ի՞նչ բա՞ն կը խորհիք:

Qual medico vi ha detto ciò?

Ո՞ր բժիշկն ըստ ձեզի այդ (բանը):

Chi è là?

Ո՞ւ կայ հու:

Chi è questa donna?

Ո՞ւ է այս կոմիք:

Chi cercate?

Զ՞ո՞ւ կը վնասակը:

Che cosa desiderate?

Ի՞նչ բա՞ն կը փափաքիք:

13

ԱՆՈՐԻՇ ԴԵՐՈՒՍՈՒՆ

1. Alcuno (*մէկը*), Nessuno (*ոչ ոք*), ունին երկու ուր և
երկու թիւ.

Ecco alcuno che desidera parlarvi.

Ահա մէկ մը որ ձեզի հետ խօսիլ կը փափաքի:

Conoscete voi alcuni di questi signori?

Կը ճանչնա՞ք դուք այս պարոններէն մի քանին:

Nessuno rispose alla nostra domanda.

Ոչ ոք մէր հարցման պատասխանեց:

2. Ciascheduno, ciascuno (*իւրաքանչիւր*), tutto (*բոլոր*).

Ciascheduno dichiarò il proprio parere.

Իւրաքանչիւրը յայսնեց իւր կարծիքը:

Tutta la famiglia; tutti questi uccelli.

ԱՄբողջ գերդաստանը. բոլոր այս թռչունները:

3. Il medésimo, lo stesso (*նոյնը*). ածական.

La medesima tavola, e le medesime sedie.

Նոյն սեղանաստախանը, և մի և նոյն աթոռները:

4. Altro, altra, (*ուրիշ*).

Egli ha un altro cavallo. Կա ուրիշ ձի մ'ունի:

Parliamo d'altro. Ուրիշ բանի վրայ խօսինք:

5. Ogni (*ամէն*). ար. և իդ. միշտ եղակի կը գործածուի: —
Ognuno, ognuna *ամէն մէկը*.

Ogni uomo ha il suo débole.

Ամէն մարդ իւր տկար կողմը ունի (իւր պակասութիւնն ունի):

Ognuno lo sa. Ամէն ոք գիտէ այդ (բանը):

6. Qualche (*ինչ մը, մը*). եղակի.

Préstami qualche libro. Փոխ տուր ինձ գիրք մը:

7. Qualcheduno, qualcheduna (*մէկը*).

Qualcheduno mi ha detto. Մէկն ինձ ըստ:

8. Tále (*ոմն, մէկը*). ածական. — Taluno (*մէկը*), բոյական.

Un tale scolarè. Աշակերտն մէկը:

Taluno narra. Ոմն կը պատմէ:

9. Niénte, nália, (*ոչինչ*).

Non dico niente. Բան չեմ ըստիք:

Nulla dura quaggiù. Ոչինչ տեսող է հոս վարը:

Բ Ա Յ

իսաւերէն լեզուն ունի երկու օժանդակ բայեր և երեք կանունակութիւն բայից:

Ո. Օ Ճ Ա Ն Դ Ա Կ Բ Ա Յ**ÉSSERE — ԸՆԴԱԿ****Սահմանական ներկայ — Indicativo presente**

sóno եմ	siamo ենք
sei ես	siéte եք
è է	sóno են

Անկատար — Imperfetto

éra, ero էի	eravámo էինք
éri էիր	eraváte էիք
éra էր	érano էին

Կատարեալ — Perfetto (Passato remoto)

fui եղայ	fúmmo եղանք
fösti եղար	föste եղաք
fù եղաւ	fúrono եղան

Ապառիկ — Futuro

sarò պիսի ըլլամ	sarémo պիսի ըլլանք
sarai ո ըլլամ	saréte ո ըլլաք
sarà ո ըլլայ	saránno ո ըլլան

Թաւական — Condizionale

saréi պիսի ըլլայի	sarémmo պիսի ըլլայնք
sarésti ո ըլլայիր	saréste ո ըլլայիք
sarébbe ո ըլլայր	sarébbero ո ըլլայնք

Հրամայական — Imperativo

sii եղիր	siámo ըլլանք
sia ըլլայ	síamo ըլլան

Ստորադասական ներկայ — Soggiuntivo presente

che io sia որ ըլլամ	che noi siamo որ ըլլանք
che tu sii կամ sia որ ըլլամ	che voi siáte եղիք որ ըլլանք
che egli sia որ ըլլայ	che essi siano որ ըլլան

Ստոր անցկալ — Sogg. imperfetto

che io fôssi որ ըլլայի	che noi fôssimo որ ըլլանք
che tu fôssi որ ըլլայիր	che voi fôste որ ըլլայիք
che egli fôsse որ ըլլայր	che essi fôssero որ ըլլանք

Գերբայ — Avverbî

Ունդիչ էssere — Ունցալ սtátó — Գործիական esséndo
" ըլլալ " ո եղած ո ըլլալով

Բաղադրեալ ժամանակը — Tempi composti

io sono stato եղած եմ
io era stato եղած էի
io fui stato եղած եղայ
io sarò stato եղած պիսի ըլլամ
che io sia stato որ եղած ըլլամ
esséndo stato եղած ըլլալով

Բ. ՕԺԱՆԴԱԿ ԲԱՅ

A V E R E — ՈՒՆԵՆԱԼ

Սահմանական ներկայ — Indicativo presente

ho	ունիմ	abbiámo	ունիմք
hai	ունիս	avéte	ունիք
ha	ունի	hánnó	ունին

Ա. Էկատար — Imperfetto

avéva	avévo	ունէի	avevámo	ունէինք
avévi	ունէիր	aveváte	ունէիք	
avéva	ունէր	aveváno	ունէին	

Կատարեալ — Perfetto (Passato remoto)

ébbi	ունեցայ	avémmo	ունեցանք
avésti	ունեցար	avéste	ունեցաք
ébbe	ունեցաւ	ébbero	ունեցան

Ա. Վառական — Futuro

avrò	պիստի	ունենամ	avrémo	պիստի	ունենանք
avrái	ո	ունենաս	avréte	ո	ունենաք
avrà	ո	ունենայ	avránno	ո	ունենան

Թիւկան — Condizionale

avréi	պիստի	ունենայի	avrémmo	պիստի	ունենայինք
avréstí	ո	ունենայիր	avréste	ո	ունենայիք
avrébbe	ո	ունենար	avrébbero	ո	ունենային

Հրամայական — Imperativo

abbi	ունեցիր	abbiáte	ունեցիք
abbia	ունենայ	abbiano	ունենան

Սարսադասական ներկայ — Soggiuntivo presente

che io ábbia	որ	ունենամ	che noi abbiámo	որ	ունենանք
che tu ábbi	որ	ունենաս	che voi abbiáte	որ	ունենաք
che egli ábbia	որ	ունենայ	che essi ábbiano	որ	ունենան

Ասոր. անցեալ — Sogg. imperfetto

che io avéssi	որ	ունենայի	che noi avéssimo	որ	ունենայինք
che tu avéssi	որ	ունենայիր	che voi avéste	որ	ունենայիք
che egli avéssesse	որ	ունենար	che essi avéssero	որ	ունենային

Գերբայր — Avverbî

Անորիչ ավերե — Անցեալ ավնու — Գործիական ավնու
ո ունենալ ո ունեցած ո ունենալով

Բաղադրեալ ժամանակ — Tempi composti

io ho avnto	ունեցած եմ
io avevo avuto	ունեցած եմ
io ébbi avuto	ունեցած եղաւ
io avrò avnto	ունեցած պիտի ըլլամ
che io ábbia avnto	որ ունեցած ըլլամ
avéndo avnto	ունեցած ըլլալով

ԿԱՆՈՆԱԿԱՌՈՐ ԲԱՅ

Խոաւերէն լեզուն երեկ լծորդութիւն ունի բայերու, որոնք
իբարձէ կը սապբերէն լրենց are — ere — ire գերջաւորութիւն-
ներով: Առաջին լծորդութեան վերջաւորութիւնն է արե, զոր օրի-
նակ ամարե (սիրել), պորարե (կրեա), մարարե (նշանագրել),
և այլն: — Երկրորդ լծորդութեան վերջաւորութիւնն է օրե, զոր
օրինակ տեմերե (գախել), գեմերե (հեծել), և այլն: — Երրորդ
լծորդութեան վերջաւորութիւնն է օրե, զոր օրինակ. ֆինիր (լուս-
ցնել), սալիր (բարձրանալ, գեր ելլել), և այլն:

Ա. ԼՌՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

A M A R E — ՍԻՐԵԼ

Ասհմանական ներկայ — Indicativo presente

ámo	Կը սիրեմ	amiámo	Կը սիրենք
ámi	Կը սիրես	amáte	Կը սիրեք
áma	Կը սիրէ	ámano	Կը սիրեն

Անկատար — Imperfetto

amáva, - vo	Կը սիրէի	amavámo	Կը սիրէինք
amávi	Կը սիրէիր	amaváte	Կը սիրէիք
amáva	Կը սիրէր	amávano	Կը սիրէին

Կատարելաւ — Perfetto (Passato remoto)

amái	սիրեցի	amámmo	սիրեցինք
amásti	սիրեցիր	amáste	սիրեցիք
amó	սիրեց	amárono	սիրեցին

Ապառաժ — Futuro

amerò	պիտի սիրեմ	amerémo	պիտի սիրենք
amerái	» սիրես	ameréte	» սիրեք
amerà	» սիրէ	amerárno	» սիրեն

Թմւական — Condizionale

ameréi	պիտի սիրէի	amerémmo	պիտի սիրէինք
ameréstí	» սիրէիր	ameréste	» սիրէիք
amerébbe	» սիրէր	amerébbero	» սիրէին

Հրամայական — Imperativo

áma	սիրէ	amiámo	սիրենք
ámi	թող սիրէ	amáte	սիրեգիք

Ասորադասական ներկայ — Soggiuntivo presente

che io ámi	որ սիրեմ	che noi amiámo	որ սիրենք
che tu ámi	որ սիրես	che voi amiáte	որ սիրեք
che egli ámi	որ սիրէ	che essi ámino	որ սիրեն

Ասոր. անցեալ — Sogg. imperfetto

che io amássi	որ սիրէի	che noi amássimo	որ սիրէինք
che tu amássi	որ սիրէիր	che voi amáste	որ սիրէիք
che egli amásse	որ սիրէր	che essi amássero	որ սիրէին

Դերբայք — Avverbî

Անդիչ	սիրել	Անցեալ	սիրած
Infinitivo.	amáre	Part. passato	amáto
Կերպայ	սիրող	Գործիական	սիրելով
Partic. pres.	amante	Gerundio	amando

Բաղադրեալ ժամանակ — Tempi composti

io ho amáto	սիրած եմ
io avevo amato	սիրած էի
io ebbi amato	սիրած եղաւ
io avrò amato	սիրած պիտի ըլլամ
che io abbia amato	որ սիրած ըլլամ
avéndo amato	սիրած ըլլալով

Բ. ԼՌՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

T E M É R E — Վ Ա Խ Ա Լ

Ասհմանական ներկայ — Indicativo presente

témo	Կը վախնամ	temiámo	Կը վախնանք
témi	Կը վախնաս	teméte	Կը վախնաք
téme	Կը վախնայ	témono	Կը վախնան

Ալկատար — Imperfetto

teméva, - vo	կը վախնայի	temevámo	կը վախնայինք
temévi	կը վախնայիր	temeváte	կը վախնայիք
teméva	կը վախնար	temevano	կը վախնային

Կատարեալ — Perfetto (Passato remoto)

teméi	վախցայ	temémmo	վախցանք
teméstí	վախցար	teméste	վախցաք
temé	վախցաւ	temérano	վախցան

Ապառէի — Futuro

temerò	պիսի վախնամ	temerémo	պիսի վախնանք
temerái	" վախնաս	temeréte	" վախնաք
temerà	" վախնայ	temeránno	" վախնան

Թեական — Condizionale

temeréi	պիսի վախնայի	temerémmo	պիսի վախնայինք
temeréstí	" վախնայիր	temeréste	" վախնայիք
temerébbe	" վախնար	temerébbero	" վախնային

Հրամական — Imperativo

témi	վախցիր	temiámo	վախնանք
téma	թող վախնայ	témano	թող վախնան

Սոորադասական Ըերկայ — Soggiuntivo presente

che io téma	որ վախնամ	che noi temiámo	որ վախնանք
che tu téma	որ վախնաս	che voi temiáte	որ վախնաք
che egli téma	որ վախնայ	che essi témano	որ վախնան

Սոոր. անցեալ — Sogg. imperfetto

che io teméssi	որ վախնայի	che noi teméssimo	որ վախնայինք
che tu teméssi	որ վախնայիր	che voi teméste	որ վախնայիք
che egli temésse	որ վախնար	che essi teméssero	որ վախնային

Դերբայք — Avverbî

Անորիչ	վախնալ	Ներկայ	վախցող
Infinitivo	temére	Partic. presente	teménte
Անցեալ	վախցած	Գործիական	վախնալող

Բաղադրեալ ժամանակը — Tempi composti

io ho temúto	վախցած եմ
io avévo temúto	վախցած եի
io ebbi temúto	վախցած եղայ
io avrò temúto	վախցած պիսի ըլլամ
che io ábia temúto	որ վախցած ըլլամ
avéndo temúto	վախցած ըլլալով

Գ. ԼԾՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

S E N T I R E — Զ Գ Ա Լ.

Սահմանական ներկայ — Indicativo presente

sénto	զգամ	santiámo	զգանք
sénti	զգաս	sentite	զգաք
sénte	զգաց	séntono	զգանի

Ալկատար — Imperfetto

sentíva, -vo	զգասի	sentivámo	զգասինք
sentívi	զգասիր	sentiváte	զգասիք
sentíva	զգասր	sentivano	զգասին

Կատարեալ — Perfetto (Passato remoto)

sentii	զգացի	sentimmo	զգացինք
sentistí	զգացիր	sentiste	զգացիք
sentí	զգաց	sentirono	զգացին

Ապառակ — Futuro

sentirò	զգասի զգամ	sentirémo	զգասի զգանք
sentirái	" զգաս	sentiréte	" զգաք
sentirà	" զգաս	sentiránno	" զգանի

Թհական — Condizionale

sentiréi	սիմի գգայի	sentirémmo	սիմի գգայինք
sentirésti	” գգայիր	sentiréste	” գգայիք
sentirébbe	” գգար	sentirébbero	” գգային

Հրամայական — Imperativo

sénti	գգա՛	sentiámo	գգանք
sénta	թող գգայ	sentíte	գգացէք
		séntano	թող գգան

Սուրադասական ներկայ — Soggiuntivo presente

che io sénta	որ գգամ	che noi sentiámo	որ գգանք
che tu sénta	որ գգաս	che voi sentiáte	որ գգաք
che egli sénta	որ գգայ	che essi séntano	որ գգան

Սուր. անցեալ — Sogg. imperfetto

che io sentíssi	որ գգայի	che noi sentíssimo	որ գգայինք
che tu sentíssi	որ գգայիր	che voi sentíste	որ գգայիք
che egli sentísse	որ գգար	che essi sentíssero	որ գգային

Դերբայք — Avverbî

Անորի	գգալ	Անցեալ	գգացած
Infinitivo	sentire	Participio passato	sentito
Ներկայ	գգացող	Գործիական	գգալող
Partic. pres.	senténte	Gerundio	senténdo

Բաղադրեալ ժամանակը — Tempi composti

io ho sentito	գգացեր եմ
io avéyo sentito	գգացեր եմ
io ébbi sentito	գգացած եղայ
io avrò sentito	գգացած պիտի ըլլամ
che io ábbia sentito	որ գգացած ըլլամ
avéndo sentito	գգացած ըլլալով

Ա.Ա.ԶԻՒՆ ԼԾՈՐԴՈՒԹԵԱՆ Ա.ՆԿԱՆՈՆ ԲԱՅԵՐԸ

ANDARE — ԵՐՊՈՒԼ.

Սահմ. Աերկ. . . — Vo կամ vado, vai, va; andiamo, andate, vanno.

Կատարեալ . . . — Andai, andasti, andò; andammo, andaste, andarono.

Ա.պառնի . . . — Andrò, andrai, andrà...

Հրամայական . . . — Va, vada; andiamo, andate, vadano.

Սուր. Աերկ. . . — Vada, vada, vada; andiamo, andiate, vadano.

Սուր. անկ. . . — Andassi, andassi, andasse; andassimo, andaste, andassero.

Թհական . . . — Andrei, andresti...

Բնդ. Աերկայ . . . — Andante.

Բնդ. անցեալ . . . — Andato. — Դերբայք. Andando.

DARE — ՏԱԼ.

Սահմ. Աերկ. . . — Do, dai, da; diamo, date, danno.

Կատարեալ . . . — Detti կամ diedi, desti, dette կամ diede; demmo, deste, dettero կամ diedero.

Ա.պառնի . . . — Darò, darai, darà; daremo, darete, daranno.

Հրամայական . . . — Dà, dia; diamo, date, diano կամ dieno.

Սուր. Աերկ. . . — Dia, dii կամ dia, dia; diamo, diate, diano կամ dieno.

Սուր. անկ. . . — Dessi, dessi, desse; dessimo, deste, dessero.

Թհական . . . — Darei, daresti, darebbe...

Բնդ. Աերկ. . . — Dante.

Բնդ. անց . . . — Dato. — Դերբայք. Dando.

FARE — ՔԱՅԼ

Ասհմ. Ակրկ. . . - Fo կամ faccio, fai, fa; facciamo, fate, fanno.
 Կատարեալ . . . - Feci, facesti, fece; facemmo, faceste, fecero.
 Ապառեի . . . - Farò, farai, farà; faremo, farete, faranno.
 Հրամայական . . - Fa, faccia; facciamo, fate, facciano.
 Ասոր. Ակրկ. . . - Faccia, faccia, faccia; facciamo, facciate, facciano.
 Թհական . . . - Farei, faresti, farebbe...
 Ընդ. Ակրկ. . . - Facciente, Facente. - Աղցկալ. Fatto.

STARE — ԿԵՆՈՒԼ

Ասհմ. Ակրկ. . . - Sto, stai, sta; stiamo, state, stanno.
 Կատարեալ . . . - Stetti, stesti, stette; stemmo, stete, stetero.
 Ապառեի . . . - Starò, starai, starà;...
 Հրամայակ . . . - Sta, stia; stiamo, state, stiano կամ stieno.
 Ասոր. Ակրկ. . . - Stia, stii կամ stia, stia; stiamo, stiate, stiano.
 Ասոր. անց . . . - Stessi, stessi, stesse; stessimo, stete, stessero.
 Թհական . . . - Starci, staresti, starebbe...
 Ընդ. Ակրկ. . . - Stante. - Աղց. Stato. - Պերը. Stando.

ԵՐԿՐՈՐԴ ԼՇՈՐԴՈՒԹԵՈՒՆ ԱՆԿԱՆՈՒՆ ԲԱՅՑԵՐԸ

ADDURRE — ՑԻՇԱՏԱԿԵԼ

Ասհմ. Ակրկ. . . - Adduco, adduei, adduce; adduciamo, adducete, adducono.
 Աղկատար . . . - Adduceva, adducevi, adduceva; adducevamo, adducevate, adducevano.
 Կատարեալ . . . - Addussi, adducesti, addusse; adducemmo...
 Ապառեի . . . - Addurrò, addurrai, addurrà; addurremo...
 Հրամայակ . . . - Adduci, adduca; adduciamo, adducete, adducano.
 Ասոր. Ակրկ. . . - Adduca, adduca, adduca; adduciamo, adduciate, adducano.
 Թհական . . . - Addurrei, addurresti, addurrebbe...
 Ընդ. Ակրկ. . . - Adducente. - Աղցկալ. Addotto.

BERE — ԲԵՐԵԼ

Ասհմ. Ակրկ. . . - Bevo, bevi, beve; beviamo, bevete, bevono.
 Աղկատար . . . - Beveva, bevevi, beveva; bevevamo, bevevate, bevevano.
 Կատարեալ . . . - Bevvi կամ bevei կամ bevetti, bevesti, bevve կամ bevè կամ bevette; bevemmo, beveste, bevettero կամ bevvero.
 Ապառեի . . . - Berò կամ beverò, berrai կամ beverai, berrà կամ beverà; berremo կամ beveremo...
 Հրամայակ . . . - Pevi, beva; beviamo, bevete, bevano.
 Ասոր. Ակրկ. . . - Beva, beva, beva; beviamo, beviate, bevano.
 Թհական . . . - Berrei կամ beverei, berresti կամ beverest...
 Ընդ. Ակրկ. . . - Bevenente. - Աղցկալ. Bevuto.

CADERE — հՅԱԼ.

Ասմա. ներկ. . . - Cado կամ caggio, cadi, cade; cadiamo, cadete, cadono կամ caggiono.
 Կատարեալ . . . - Caddi կամ cadei, cadesti, cadde...
 Ապառիկ . . . - Caderò կամ cadrò.
 Հրամայական . . - Cadi, cada; cadiamo, cadete, cadano.
 Սոսր. ներկ. . . - Cada կամ caggia; cadiamo կամ caggiamo, cadiate կամ caggiate, cadano կամ cagiano.

COGLIERE — ԺՈՂՎԵԼ.

Ասմա. ներկ. . . - Colgo կամ coglio, cogli, coglie; cogliamo, cogliete, colgono կամ cogliono.
 Աղասար . . . - Coglieva, coglievi, coglieva; coglievamo...
 Կատարեալ . . . - Colsi, cogliesti, colse; cogliemmo, cogliete, colsero.
 Ապառիկ . . . - Corrò կամ coglierò, corrai կամ coglierai, corrà կամ coglierà...
 Հրամայական . . - Cogli, colga կամ coglia; cogliamo, cogliete, colgano.
 Սոսր. ներկ. . . - Colga, colga, colga; cogliamo, cogliate, colgano.
 Թիւկական . . . - Coglierai, coglieresti, coglierebbe...
 Ընդ. ներկ. . . - Cogliente. - Ացկալ. Colto.

Sciogliere և Togliere բայերը նոյն կերպով կը լծորդին:

CUOCERE — ԵՓԵԼ.

Ասմա. ներկ. . . - Cuocio, cuoci, cuoce; cociamo, cocete, cuociono.
 Աղասար . . . - Coceva, cocevi, coceva; cocevamo, cocevate, cocevano.
 Կատարեալ . . . - Cossi, cocesti, cosse; cocemmo, coceste, cossero.
 Ապառիկ . . . - Cocerò, cocerai, cocerà; coceremo, cocerte, coceranno.

Հրամայական . . - Cuoci, cuocia; cociamo, cocete, cuociano.
 Սոսր. ներկ. . . - Cuocia, cuocia, cuocia; cociamo, cociate, cociano.
 Թիւկական . . . - Cocerei, coceresti, cocerebbe...
 Ընդ. ներկ. . . - Cocente. - Ացկալ. Cotto.

VOLERE — ՈՒԶԵԼ.

Ասմա. ներկ. . . - Voglio կամ vo', vuoi, vuole; vogliamo, volete, vogliono.
 Կատարեալ . . . - Volli, volesti, volle; volemmo, voleste, vollero.
 Ապառիկ . . . - Vorrò, vorrai, vorrà; vorremo, vorrete, vorranno.
 Սոսր. ներկ. . . - Voglia; vogliamo, vogliate, vogliano.
 Ընդ. ներկ. . . - Volente. - Ացկալ. Voluto.

DOLERE — ՑՈՒԻԼ.

Ասմա. ներկ. . . - Mi dolgo կամ doglio, ti duoli, si duole; ci dogliamo, vi dolete, si dolgono կամ dogliono.
 Կատարեալ . . . - Mi dolsi, ti dolesti, si dolse; ci dolemmo...
 Ապառիկ . . . - Mi porrò, ti dorrai, si porrà; ci dorremo...
 Հրամայական . . - Duolit, dolgas i կամ dogliasi; dogliamoci, doletevi, dolgansi կամ dogliansi.
 Սոսր. ներկ. . . - Mi dolga կամ doglia, ci dogliamo, vi doilate, si dolgano կամ dogliano.

DOVERE — ՊԱՐՏԻԼ.

Ասմա. ներկ. . . - Devo կամ debbo կամ deggio, devi կամ dei, deve կամ debbe կամ dee; dobbiamo կամ deggiamo, dovete, devono կամ debbono կամ deggiono կամ denno.
 Կատարեալ . . . - Dovetti կամ dovei, dovesti, dovette կամ dovè; dovemmo, doveste, dovettero.

Ապառի . . . - Dovrò, dovrài, dovrà; dovranno, dovrete, dovranno.

Ստոր. ներկ. . . - Debba կամ deggia, debba կամ deggia, debba կամ deggia; dobbiamo կամ deggiamo, dobbiate կամ deggiate, debbano կամ deggiano.

Թհական . . . - Dovrei, doversti, dovrebbe...

Ընդ. ներկ. . . - Dovente. - **Աղքալ.** Dovuto.

VALERE — Ա. Բ. Ժ. Ե.

Սահմ. ներկ. . . - Valgo կամ vaglio, vali, vale; valghiamo, valete, valgono.

Կատարեալ . . . - Valsi, valesti, valse; valemmo, valeste...

Ապառի . . . - Varrò, varrai, varrà; varremo, varrete, varranno.

Հրամայական . . - Vali, valga; valghiamo, valete, valgano կամ vaglano.

Ստոր. ներկ. . . - Valga կամ vaglia: valghiamo, valghiate, valgano կամ vaglano.

Ընդ. ներկ. . . - Valente. - **Աղքալ.** Valuto կամ Valso.

GIACERE — Պ. Ա. Ռ. Կ. Ի. Լ.

Սահմ. ներկ. . . - Giacco, giaci, giace; giacciamo, giacete, giacciono.

Կատարեալ . . . - Giacqui, giacesti, giacque; giacemmo...

Հրամայական . . - Gaci, giaccia; giacciamo, giacete, giaciano.

Ստոր. ներկ. . . - Giaccia; giacciamo, giacciate, giacciano.

Ընդ. ներկ. . . - Giacente. - **Աղքալ.** Giaciuto.

MUOVERE — Շ. Ա. Բ. Ժ. Ե.

Սահմ. ներկ. . . - Muovo, muovi, muove; moviamo, movete, muovono.

Կատարեալ . . . - Mossi, movesti, mosse; movemmo, moveste, mossero.

Ապառի . . . - Moverò, moverai, moverà; moveremo, moverete, moveranno.

Հրամայական . . - Muovi, muova; moviamo, movete, muovano.

Ստոր. ներկ. . . - Muova, muova, muova; moviamo, moviate, muovano.

Թհական . . . - Moverei, moveresti, moverebbe; moveremmo, movereste, moverebbero.

Ընդ. ներկ. . . - Movente. - **Աղքալ.** Mosso.

NUOCERE — Վ. Ա. Ս. Ե.

Սահմ. ներկ. . . - Nuoco կամ noccio, nuoci, nuoce; nociamo, nocete, nucono կամ nocciono.

Կատարեալ . . . - Nocqui, nocesti, nocque; nocemmo, noceste, nocquerò.

Ապառի . . . - Nocerò, nocerai, nocerà...

Հրամայական . . - Nuoci, nuoca; nociamo, nocate, nuocano.

Ստոր. ներկ. . . - Nuoca; nociamo, nocate, nuocano.

Ընդ. ներկ. . . - Nocente. - **Աղց.** Nociuto. - **Դեր.** Nocendo.

PARERE — Ե. Բ. Թ. Կ. Ո. Լ.

Սահմ. ներկ. . . - Paio, pari, pare; paiamo կամ pariamo, parrete, paiono կամ parono.

Կատարեալ . . . - Parvi, paresti, parve; paremmo, pareste, parvero.

Ապառի . . . - Parrò, parrai, parrà; parremo, parrete, parranno.

Հրամայական . . - Pari, paia; paiamo, parete, paiano.

Ստոր. ներկ. . . - Paia; pariamo, pariate, paiano.

Ընդ. ներկ. . . - Parente. - **Աղքալ.** Paruto կամ Parso.

PORRE — ՊՈՐԵԼ

Ասմա. Յերկ. . - Pongo, ponì, pone; poniamo, ponete, pongono.
 Կառարեալ . . - Posi, ponesti, pose; ponemmo, poneste, posero.
 Ապառի . . . - Porrà, porrai, porrà; porremo, porrete, porranno.
 Հրամայական . . - Poni, ponga; poniamo, ponete, pongano.
 Սոնր. Յերկ. . - Ponga; poniamo, poniate, pongano.
 Ընդ. Յերկ. . - Ponente. - Անցեալ. Posto.

POTERE — ԿՈՐԵՆԱԼ

Ասմա. Յերկ. . - Posso, puoi, può; possiamo, potete, possono.
 Կառարեալ . . - Potei, potesti, potè; potemmo, poteste, poterono.
 Ապառի . . . - Potrà, potrai, potrà; potremo...
 Հրամայական . . - Possa, possa; possiamo, possiate, possano.
 Սոնր. Յերկ. . - Possa; possiamo, possiate, possano.
 Թեկալան . . . - Potrei, potresti, potrebbe...
 Ընդ. Յերկ. . - Possente. - Անցեալ. Potuto.

RIMANERE — ՄԿԱԼ

Ասմա. Յերկ. . - Rimango, rimani, rimane; rimaniamo, rimanete, rimangono.
 Կառարեալ . . - Rimasi, rimanesti, rimase; rimanemmo...
 Ապառի . . . - Rimarrò, rimarrai, rimarrà; rimarremo...
 Հրամայական . . - Rimani, rimanga; rimaniamo, rimanete, rimangano.
 Սոնր. Յերկ. . - Rimanga; rimaniamo, rimaniate rimangano.
 Ընդ. Յերկ. . - Rimanete. - Անց. Rimasto կամ Rimaso.

SAPERE — ԳԻՏԱԼ

Ասմա. Յերկ. . - So, sai, sa; sappiamo, sapete, sanno.
 Կառարեալ . . - Seppi, sapesti, seppe; sapemmo, sapeste, seppero.
 Ապառի . . . - Saprò, saprai, saprà; sapremo, saprete, sapranno.
 Հրամայական . . - Sappi, sappia; sappiamo, sappiate, sappiano.
 Սոնր. Յերկ. . - Sappia; sappiamo, sappiate, sappiano.
 Ընդ. անցեալ . . - Saputo.

SCEGLIERE — ԸՆՏԲԼ

Ասմա. Յերկ. . - Scelgo, scegli, sceglie; scegliamo, sceglie-
te, scelgono.
 Կառարեալ . . - Scelsi, scegliesti, scelse...
 Սոնր. Յերկ. . - Scelga; scegliamo, sceglie, scelgano.
 Ընդ. Յերկ. . - Scegliente. - Անցեալ. Scelto.

SEDERE — ԿՈՍԻԼ

Ասմա. Յերկ. . - Siedo կամ seggo, siedi, siede; sediamo կամ
seggiamo, sedete, sedono կամ seggono.
 Կառարեալ . . - Sedei կամ sedetti, sedesti, sedè կամ se-
dette; sedemmo, sedeste, sedettero.
 Հրամայական . . - Siedi, sieda կամ segga; sediamo կամ seg-
giamo, sedete, sedano կամ seggano.
 Սոնր. Յերկ. . - Sieda, segga կամ seggia; sediamo կամ seg-
giamo, sedate, seggano կամ seggiano.
 Ընդ. Յերկ. . - Sedente. - Անցեալ. Seduto. - Գերբայ. Se-
dendo կամ Seggendo.

SPEGNERE — ՄՈՒԲԼ

Ասմա. Յերկ. . - Spengo, spegni, spegne; spegniamo, spe-
gnete, spengono.
 Կառարեալ . . - Spensi, spegnesti, spense; spegnemmo...

Հրամայական . . - Spegni, spenga; spegniamo, spegnete, spengano.

Սոսր. Ակրկ. . . - Spenga; spegniamo, spegniate, spengano.

Ընդ. Ակրկ. . . - Spegnente. - **Ալցեալ.** Spento.

TACERE — ԼՈՒՆ

Սահմ. Ակրկ. . . - Tacio, taci, tace; taciamo, tacete, taciono.

Կառարեալ . . - Tacqui, tacesti, tacque; tacemmo, taceste, tacquero.

Ապառիկ . . . - Tacerò, tacerai, tacerà; taceremo, tacerete, taceranno.

Հրամայական . . - Taci, tacia; taciamo, tacete, taciano.

Սոսր. Ակրկ. . . - Tacia; taciamo, taciate, taciano.

Թիւկան . . . - Tacerei, taceresti, tacerebbe; taceremmo...

Ընդ. Ակրկ. . . - Tacente. - **Ալցեալ.** Taciuto.

TENERE — ԲՈՒՆ

Սահմ. Ակրկ. . . - Tengo, tieni, tiene; teniamo, tenete, tengono.

Կառարեալ . . - Tenni, tenesti, tenne; tenemmo, teneste, tennero.

Ապառիկ . . . - Terrò, terrai, terrà; terremo, terrete, terranno.

Հրամայական . . - Tieni, tenga; teniamo, tenete, tengano.

Սոսր. Ակրկ. . . - Tenga; teniamo, teniate, tengano.

Թիւկան . . . - Terrei, terresti, terrebbe...

Ընդ. Ակրկ. . . - Tenente. - **Ալցեալ.** Tenuto.

VEDERE — ՏԵՍՆ

Սահմ. Ակրկ. . . - Vedo կամ veggo կամ veggio, vedi, vede; vediamo կամ veggiamo, vedete, vedono կամ veggono կամ veggiono.

Կառարեալ . . - Vidi, vedesti, vide; vedemmo, vedeste, video.

Ապառիկ . . . - Vedrò, vedrai, vedrà; vedremo, vedrete, vedranno.

Հրամայական . . - Vedi, veda կամ vegga կամ veggia; vediamo, vediate, vedano.

Սոսր. Ակրկ. . . - Veda կամ vegga կամ veggia; vediamo, vediate, vedano.

Ընդ. Ակրկ. . . - Vedente. - **Ալցեալ.** Veduto կամ Visto.

Կառարեալ ԿԲ ԽՈԽԱՐՃԻՆ ՀԵՏԵԽԵԱԼ ԲԱՅԵՐԸ

Accendere (**վառել**), affiggere (**յառել**), alludere (**ակնարկել խօսքով**), appendere (**կախել**), arrendersi (**անձնասուր ըլլալ**), ardere (**այրել**), assidersi (**նստել**), assumere (**անուել վրան**), cedere (**տեղի տալ**), chiedere (**խնդրել**), chiudere (**գոցել**), cingere (**գոտերել, պատել**), compiere (**կատարել**), connettere (**կցել**), conoscere (**ճանչնալ**), correre (**զաղել**), crescere (**աճել**), dirigere (**ուղղել**), disperdere (**ցրուել**), distinguere (**որոշել**), erigere (**կանգնել**), espellere (**ժերծել, արտաքսել**), estinguere (**ժարթել**), figgere (**վարսել, մփել**), fondere (**հալել**), friggere (**տապակել**), giungere (**հասնել**), incutere (**վախընել**), invadere (**յարձակել**), ledere (**լասաւել**), leggere (**կարդալ**), mergere (**ընկույթ**), mettere (**դնել**), mordere (**խածել**), nascere (**ծնանել**), nascondere (**ծածկել**), opprimere (**ընկտել**), persuadere (**համոզել**), piangere (**լալ**), porgere (**տալ**), prendere (**առնել**), premere (**ճմել**), redimere (**փրկել**), radere (**ասփել**), ridere (**ծիծաղել**), risolvere (**որոշել**), rispondere (**պատասխանել**), rodere (**կրծել**), rompere (**կարսել**), scrivere (**գրել**), sorgere (**կանչնել**), spargere (**տարսել**), spingere (**մղել**), stringere (**սղմել**), struggere (**հալել, մաշել**), tergere (**ժարպել**), torcere (**գալարել**), uccidere (**ազանել**), ungere (**օծել**), vincere (**յաղթել**), vivere (**ապօթ**), volgere (**գարձնել**):

ԵՐՈՐԴ ԼՆՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ԱՆԿԱՆՈՆ ԲԱՑԵՐԸ

APPARIRE — ԵՐԵՒԱԼ

- Ապար.** ելքի . . - Apparisco կամ appaio, apparisci կամ pari, apparisce կամ appare, appariamo, apparite, appariscono կամ appaiono.
Կատարեալ . . - Apparii, apparsi կամ apparvi, apparisti, appari կամ apparve; apparimmo, appariste, apparirono կամ apparvero.
Ապառնի . . . - Apparirò, apparirai, apparirà...
Հրամայական . - Apparisci, apparisca կամ appaia; apparimo, apparite, appariscano կամ appaiano.
Սոռը. ելքի . . - (Io, tu, egli) apparisca կամ appaia; appariamo, apparite, appariscano կամ appaiano.
Ապաստար . . - Apparissi, apparissi, apparisse...
Ընդ. ելքի . . - Appariscente կամ Apparente.
Ալցեալ . . . - Apparito կամ Apparso.

MORIRE — ՄԵՐԵԼ

- Ամամ.** ելքի . . - Muoio կամ muoro, muori, muore; moriamo, morite, muoiono կամ muorono.
Ամկատար . . - Moriva...
Կատարեալ . . - Morii, moristi, mori...
Ապառնի . . . - Morrò...
Հրամայական . - Muori կամ mori tu, muoia, muora կամ mora egli; moriamo կամ muoiamo, morite, muoiano կամ muorano կամ morano.
Սոռը. ելքի . . - (Io, tu, egli) muoia, muora կամ mora; moriamo կամ muoiamo, moriate, muoiano կամ muorano կամ morano.
Ընդ. ելքի . . - Morente կամ moriente. - Ալցեալ. Morto.

SALIRE — ՎԵՐ ԵԼԼԵԼ

- Ապամ.** ելքի . . - Salgo կամ saglio, sali, sale; sagliamo, saline, salgono կամ sagliono.
Կատարեալ . . - Salii կամ salsi, salisti, sali կամ salse; salimmo, saliste, salirono կամ salsero.
Հրամայական . - Sali, salga կամ saglia; sagliamo, salite, salgano կամ sagliano.
Ընդ. ելքի . . - Salente կամ saliente. - Ալցեալ. Salito.

UDIRE — ԼՍԵԼ

- Ապամ.** ելքի . . - Odo, odi, ode; udiamo, udite, odono.
Հրամայական . - Odi, oda; udiamo, udite, odano.
Սոռը. ելքի . . - Oda, oda, oda; udiamo, udiate, odano.
Ալցեար . . . - Udissi...
Ընդ. ելքի . . . - Uidente. - Ալցեալ. Uido.

USCIRE — ԳՈՒՐՍ ԵԼԼԵԼ

- Ապամ.** ելքի . . - Esco, esci, esce; usciamo, uscite, escono.
Ալցեար . . . - Usciva....
Կատարեալ . . - Uscii, USCISTI, usci; uscimmo...
Ապառնի . . . - Uscirò...
Հրամայական . - Esci, esca; usciamo, uscite, escano.
Սոռը. ելքի . . - Esca, esca, esca; usciamo, usciate, escano.
Ալցեար . . . - Uscissi...
Ընդ. ելքի . . . - Uscente. - Ալցեալ. Uscito.

VENIRE — ԳՈԼ

- Ապամ.** ելքի . . - Vengo, vieni, viene; veniamo, venite, vengono.
Կատարեալ . . - Venni, venisti, venne; veniammo...
Ապառնի . . . - Verrò...
Հրամայական . - Vieni, venga; veniamo, venite, vengano.
Սոռը. ելքի . . - Venga, venga, venga; veniamo, veniate, vengano.
Ընդ. ելքի . . . - Veniente կամ veggente. - Ալց. Venuto.

DIRE — ԸՈՒՅԼ.

- Աւհմ. հերկ.** . . - Dico, dici կամ di', dice; diciamo, dite, dicono.
Անկատար. . . - Diceva, dicevi, diceva; dicevamo...
Կատարեալ. . . - Dissi, dicesti, ...
Ապառիկ. . . - Dirò, dirai, dirà; diremo, ...
Հրամայական. . . - Di', dica; diciamo, dite, dicano.
Սոսր. հերկ. . . - (Io, tu, colui) dica; diciamo, dicideate, dicano.
Քաղ. հերկ. . . - Dicente. - **Աղցկալ.** . - Detto.

isco զերչացած բայերը

AMBIRE — ՑՈՒԿՈԼ.

- Աւհմ. հերկ.** . . - Ambisco, ambisci, ambisce; ambiamo, ambite, ambiscono.
Անկատար. . . - Ambiva, ambivi...
Կատարեալ. . . - Ambii, ambisti, ambì; ambimmo...
Ապառիկ. . . - Ambirò, ambirai...
Հրամայական. . . - Ambisci, ambisca; ambiamo, ambite, ambiscano.
Սոսր. հերկ. . . - Ambisca, ambisca, ambisca; ambiamo, ambiate, ambiscano.
Անկատար. . . - Ambissi, ambissi, ambisse...

ESAURIRE — ՍՊՈՒՌԵԼ.

- Աւհմ. հերկ.** . . - Esaurisco, esaurisci, esaurisce; esauriamo, esaurite, esauriscono.
Անկատար. . . - Esauriva...
Կատարեալ. . . - Esaurii, esauristi, esauri; esaurimmo, esauriste, esaurirono.
Ապառիկ. . . - Esaurirò, esaurirai...
Հրամայական. . . - Esaurisci, esaurisca; esauriamo, esaurite, esauriscono.

Ամոր. հերկ. . . - Esaurisca, esaurisca, esaurisca; esauriamo, esauriate, esauriscono.

Քաղ. հերկ. . . - Esarente. - **Աղցկալ.** Esaurito կամ Esausto.

FINIRE — ԼՄԿՑՈՒԵԼ.

- Աւհմ. հերկ.** . . - Finisco, finisci, finisce; finiamo, finite, finiscono.
Անկատար. . . - Finiva...
Կատարեալ. . . - Finii, finisti, finì; finimmo...
Ապառիկ. . . - Finirò...
Հրամայական. . . - Finisci, finisca; finiamo, finite, finiscano.
Սոսր. հերկ. . . - Finisca, finisca, finisca; finiamo, finate, finiscano.

ՆՈՅՆՊԵՍ ԿԲ ԽՈՎԱՐԺԻՆ ՀԵՏԵԽԵԱԼ ԲԱՑԵՐԸ

Abbellire (*զարդարել*), abolire (*եղծանել*), addolcire (*քաղցրացնել*), alleggerire (*թեթեցնել*), ammollire (*ժեղմացնել*), ammonire (*ազդարաբել*), appassire (*թառամիլ*), arricchire (*հարսացնել*), bandire (*արտորել*), condire (*համեմել*), conferire (*հալորդել*), convertire (*փոխել*, *զարձնել*), coprire (*ծածկել*), cucire (*կարել*), custodire (*պահել*), definire (*սահմանել*), digerire (*մարսել*), distribuire (*բաժնել*), empire (*լեցնել*), esaudire (*լսել*), ferire (*խոցել*), fallire (*սխալել*), fiorire (*ծաղկել*), fornire (*յարդարել*), gestire (*ձեռքը շարժել*), gioire (*ուրախանալ*), gradire (*հաճիլ*), guarire (*բժշկուիլ*), impallidire (*ամգունիլ*), incredulire (*անզօանալ*), indebolire (*ուկարանալ*), inserire (*ագույցնել*), istruire (*ուսուցնել*), muggire (*մնաւել*), nitrire (*խրխնջալ*), obbedire (*հսկանդիլ*), offerire (*ընձայել*), ordire (*ժեպենայել*), partire (*մաս բաժնել*), patire (*կրել*), preferire (*իախաղանել*), profferire (*արտաբերել*), proibire (*արգելու*), pulire (*մաքրել*), rapire (*յափսակել*), restituire (*համուցանել*), scaturire (*բլինել*), scolpire (*քանդակել*), smarrire (*շփոթել*), sparire (*անհետանալ*), spedire (*յուր*), stizzire (*զայրացնել*), stormire (*շառաչել*), tossire (*հազար*), tradire (*մասնել*), ubbidire (*հսկանդիլ*), unire (*միացնել*), vagire (*ձեր*, *լուր*), և այլն:

ԿՐԱՒՈՐԱԿԱՆ ԲԱՅ

VERBO PASSIVO

ESSERE LODATO — ԳՈՎՈՒԻՒ

Սահմանական Բերկաց

io sono կամ vengo lodato
tu sei կամ vieni lodato
egli è կամ viene lodato

noi siamo կամ veniamo lodati
voi siete կամ venite lodati
essi sono կամ vengono lodati

կը գովուիմ
կը գովուիս
կը գովուի
կը գովուինք
կը գովուիք
կը գովուինք

Անկատար

io era կամ veniva lodato
tu eri կամ venivi lodato
egli era կամ veniva lodato

noi eravamo կամ venivamo lodati
voi eravate կամ venivate lodati
essi erano կամ venivano lodati

կը գովուէմ
կը գովուէմբ
կը գովուէմ
կը գովուէմնք
կը գովուէմք
կը գովուէմնք

Լատարեալ

io fui կամ venni lodato
tu fosti կամ venisti lodato
egli fu կամ venne lodato

noi fummo կամ venimmo lodati
voi foste կամ veniste lodati
essi furono կամ vennero lodati

գովուեցայ
գովուեցար
գովուեցաւ
գովուեցանք
գովուեցաք
գովուեցանք

Աղառնի

io sarò կամ verrò lodato
tu sarai կամ verrai lodato
egli sarà կամ verrà lodato

noi saremo կամ verremo lodati
voi sarete կամ verrete lodati
essi saranno կամ verranno lodati

ակտոի գովուիմ
" գովուիս
" գովուի
ակտոի գովուինք
" գովուիք
" գովուինք

Հրամայական

sii կամ vieni lodato tu
sia կամ venga lodato egli

siamo կամ veniamo lodati noi
siate կամ venite lodati voi
siano կամ vengano lodati essi

գովուէ
թող գովուի
գովուինք
գովուէնք
թող գովուինք

Ստորագասական Բերկաց

che io sia կամ venga lodato
che tu sia կամ venga lodato
che egli sia կամ venga lodato

che noi siamo կամ veniamo lodati
che voi siate կամ veniate lodati
che essi siano կամ vengano lodati

որ գովուիմ
որ գովուիս
որ գովուի
որ գովուէնք
որ գովուէնք
որ գովուինք

Ստոր. անկատար

che io fossi կամ venissi lodato
che tu fossi կամ venissi lodato
che egli fosse կամ venisse lodato

che noi fossimo կամ venissimo lodati
che voi foste կամ veniste lodati
che essi fossero կամ venissero lodati

որ գովուէմ
որ գովուէմբ
որ գովուէմ
որ գովուէմնք
որ գովուէմք
որ գովուէմնք

Թեական

io sarei կամ verrei lodato	պիտի գովուէի
tu saresti կամ verresti lodato	Դ գովուէիր
egli sarebbe կամ verrebbe lodato	Դ գովուէր
noi saremmo կամ verremmo lodati	Դ գովուէինք
voi sareste կամ verreste lodati	Դ գովուէիք
essi sarebbero կամ verrebbero lodati	Դ գովուէին

Դերայը

Ունրիլ -	Essere lodato, venir lodato գովուէլ
Ուցեալ -	Essere stato lodato գովուած լլլալ
Ուսուիլ -	Essere per essere lodato գովուելի
Գործիակալ -	Essendo lodato - Essendo stato lodato
Պեղութելուրիւն . . . -	Lodato գովուած (գովուելով)

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ ԲԱՅ

VERBO RIFLESSIVO

G U A R D A R S I — ԶԳՈՒՇԱՆԱԼ

Առամանական ներկայ

io mi guardo	Կը զգուշանամ
tu ti guardi	Կը զգուշանաս
egli si guarda	Կը զգուշանայ
noi ci guardiamo	Կը զգուշանանք
voi vi guardate	Կը զգուշանաք
essi si guardano	Կը զգուշանան

Անկատար

io mi guardava	Կը զգուշայի
tu ti guardavi	Կը զգուշանայիր
egli si guardava	Կը զգուշանար
noi ci guardavamo	Կը զգուշանայինք
voi vi guardavate	Կը զգուշանայիք
essi si guardavano	Կը զգուշանային

Կատարեալ

io mi gurdai	զգուշացայ
tu ti guardasti	զգուշացար
egli si guardò	զգուշացաւ
noi ci guardammo	զգուշացանք
voi vi guardaste	զգուշացաք
essi si guardarono	զգուշացան

Ապառնի

io mi guarderò	պիտի զգուշանամ
tu ti guarderai	Դ զգուշանաս
egli si guarderà	Դ զգուշանայ
noi ci guarderemo	պիտի զգուշանանք
voi vi guarderete	Դ զգուշանաք
essi si guarderanno	Դ զգուշանան

Հրամայական

guardati tu	շդուշացիր
guardisi egli	թող զգուշանայ
guardiamoci noi	զգուշանանք
guardatevi voi	զգուշացիք
si guardino essi	թող զգուշանան

Սառադասական ճերկայ

che io mi guardi	որ զգուշանամ
che tu ti guardi	որ զգուշանաս
che egli si guardi	որ զգուշանայ
che noi ci guardiamo	որ զգուշանանք
che voi vi guardiate	որ զգուշանաք
che essi si guardino	որ զգուշանան

Սառադասական ճերկայ

che io mi guardassi	որ զգուշանայի
che tu ti guardassi	որ զգուշանայիր
che egli si guardasse	որ զգուշանար
che noi ci guardassimo	որ զգուշանայիք
che voi vi guardaste	որ զգուշանայիք
che essi si guardassero	որ զգուշանային

Թերկան

io mi guarderei	պիտի զգուշանայի
tu ti guarderesti	" զգուշանայիր
egli si guarderebbe	" զգուշանար
noi ci guarderemmo	պիտի զգուշանայիք
voi vi guardereste	" զգուշանայիք
essi si guarderebbero	" զգուշանային

Գերբայր

Ներկայ . . . - Guardarsi զգուշանալ
 Աղջկական . . . - Essersi guardato զգուշացած ըլլալ
 Ապառէի . . . - Essere per guardarsi, doversi guardare
 Գործիական . . . - Guardandosi զգուշանալով զգուշանալ

RIBESTATELLA ROMA

ԸՆԹԵՐՑՄՈՒՆՔ - LETTURE

ALLA SCUOLA

Io vado volentieri alla scuola, perchè vi si impara a leggere ed a scrivere. Oltre il leggere e lo scrivere, vi si imparano tante belle ed utili cognizioni. In principio d'anno non sapevo leggere, ed ora non solo leggo il mio libro, ma anche i nomi delle vie, e i cartelloni della scuola, ed un bel libro di raccontini, che il babbo mi ha regalato il giorno della mia festa. Alla sera, il babbo mi chiama a sè; mi fa leggere un racconto, ed io mi diverto tanto.

Ieri ho letto il racconto dei passerini.

I PASSERINI

L'inverno era molto freddo e le strade, i cortili, i tetti delle case, i campi, gli alberi, si vedevano coperti di neve. Alcuni passerini, riuniti sotto la gronda, facevano un pigolio lamentoso. Avevano fame. Li vide Peppino e ne sentì compassione. Subito sbriolò un po' di pane, e lo gettò nel cortile.

I passerini cessarono di lamentarsi, volarono al beccime e si cibarono.

Peppino ne fu oltremodo contento ed ogni giorno, finchè durò la neve, diede da mangiare ai poveri passerini.

AMOR FILIALE

Roberto è stato cattivo a scuola, e la signora maestra l'ha mandato a casa. I suoi genitori hanno provato un grandissimo dolore per la punizione toccata a Roberto.

Disgraziato è quel figlio, che è cagione di dolori ai suoi genitori!

Noi dobbiamo procurare di contentare sempre i nostri genitori. Essi ci amano tanto! Il loro amore deve essere la nostra guida. Chi vuol bene al babbo e alla mamma è buono e benedetto da Dio.

Soccorri i tuoi genitori nei loro bisogni ed avrai bene. Il figlio deve essere pei suoi genitori come il bastone per i vecchi. Il nome dei buoni figliuoli è ricordato con affetto da tutti. I genitori ci hanno dato la vita, e noi dobbiamo, all'occorrenza, darla per loro.

Chi ha avuto la disgrazia di perdere il papà o la mamma, od entrambi i genitori, dicesi *orfano*. Vogliate bene, o bambini, all'orfanello, perchè egli è molto infelice!

LA MOSCA

— Perchè t'impazienti così? chiese un giorno la madre ad Albertino, che, rosso in viso, aveva la mano alzata e gli occhietti sfavillanti.

— Cerco d'acchiappare una mosca che mi dà noia: voglio ammazzarla!

All'indomani la mamma era occupata nello scrivere una lettera, ed Albertino le era sempre intorno per chiederle ora una cosa, ora un'altra.

— Figlio mio, disse alfine la madre: mi sembra che tu faccia tome la mosca di ieri.

Alberto si fece rosso o non disturbò più la mamma.

RISPETTO AI VECCHI

Antonio Muratori fu un celebre scrittore di storia. Un giorno egli si era adirato con un suo allievo, che aveva commesso una grave mancanza. Nell'uscir di scuola vide quello stesso fanciullo, che soccorreva un povero vecchio, e sgridava alcuni monelli, i quali schernivano l'infelice. Antonio Muratori corso vicino al pietoso fanciullo, ed accarezzandolo gli disse: « Poco fa, io ti credevo cattivo: ma ora che vedo come rispetti la vecchiaia, ti amo e ti credo capace di molte virtù ».

FEDELE E MANGIATOPI

Cani e gatti non sono mai andati molto d'accordo fra loro. Tuttavia, vivendo nella stessa casa, Fedele e Mangiatopi non si facevano alcun dispetto.

Ma un giorno, per un malaugurato osso che Mangiatopi aveva rubato in cucina, cominciarono a litigare.

Vedete? Fedele s'è rannicchiato sulle zampe e la bocca aperta, abbaiando e cinghiando, aspetta di poter addentare l'avversario. Mangiatopi, col pelo arruffato e la coda gonfia, miagola rabbiosamente ed ha già alzata la zampetta per graffiare il cane.

Sapete come andò a finire?

Fedele tornò al suo canile coperto di graffiature, e Mangiatopi s'ebbe più d'un morso nelle zampe e sulla schiena.

I bambini non debbono fare come cani e gatti, ma devono vivere d'amore e d'accordo.

UNA CONTESTA FRA LE DITA

Nacque un giorno fiera contesa tra le dita della mano. Ciascun dito voleva essere superiore agli altri suoi compagni.

— Io, diceva il *police*, sono più grosso e più forte di tutti voi. Io sarò dunque il vostro padrone e voi mi dovrete ubbidire.

— Niente affatto, saltò su a dire l'*indice*. Il comando spetta a me, perchè sono il più destro di tutti, e l'unico che sappia indicare all'uomo la via.

Aggiunse allora il *medio*: — Io siedo in mezzo a voi e la mia testa sovra tutti voi altri si innalza. Io debbo perciò essere il vostro signore.

— Ciò non sarà mai, disse l'*anulare*. L'uomo mi orna di oro e di gemme; io sono dunque il più nobile, e debbo essere superiore a tutti.

Il *mignolo* ascoltava pazientemente la disputa de' suoi compagni, e taceva. Ma, invitato a dire il suo parere, così parlò:

— Io sono il più piccolo e non ho perciò nessun desiderio di sovrastare a voi altri. Ma, badate bene! finchè staremo uniti, saremo molto utili all'uomo in tutti i suoi lavori; se invece ci divideremo, nessuno di noi sarà più buono a nulla. Dunque nessuno di noi deve comandare agli altri, ma tutti dobbiamo operare d'amore e d'accordo. Ricordatevi di quell'antico proverbio, che dice: *L'unione fa la forza*.

Piacque ai compagni il discorso dell'assennato mignolo, e da quel giorno in poi le dita della mano andarono sempre d'accordo. Esse lavorano insieme alle opere più meravigliose dell'uomo.

L'OSTINAZIONE

Vivevano nello stesso ovile, in mezzo a montagne alte e boscose, due gentili caprette, chiamate Barbettabianca e Barbettanera. Vivevano insieme, e spesso insieme uscivano a brucare le fresche erbette dei pascoli montanini. Ma anche più spesso venivano a contesa tra loro, e tanto ostinate, che nessuna voleva cedere, se non dopo aver assaggiato il bastone del pastore.

Un giorno, per diverse vie, se n'erano venute pascolando lungo i ripidi fianchi di due montagne. E arrivarono a una paláncola, sospesa sopra un burrone stretto e profondo. Entrambe s'avanzarono sulla paláncola per attraversare il burrone. Ma, giunte nel mezzo, non c'era posto per entrambe, e non potevano darsi lo scambio per passare.

— Torna indietro, disse Barbettabianca con un belato, io voglio passare dall'altra parte!

— No, rispose Barbettanera con un altro belato, voglio passare prima io.

— Torna indietro, ripetè Barbettabianca abbassando il capo.

— No, no, rispose Barbettanera, dando un colpo colle corna.

E cominciarono a cozzare rabbiosamente l'una contro l'altra, più ostinate che mai. Ma la paláncola era stretta e l'esercizio pericoloso. Non andò guarì che, in un assalto più furioso degli altri, le due caprette perdettero l'equilibrio e precipitarono nello spaventevole burrone.

Così Barbettabianca e Barbettanera furono punite della loro ostinazione.

L'ALVEARE

— Voglio un po' vedere, diceva tra sè Righetto, se è vero che le api fanno il miele e la cera.

E con un lungo bastone si mise a frugare dentro all'alveare.

Ma ecco!... l'alveare si rovescia e le api, furiose, assalgono l'incauto fanciullo!

Righetto è giunto a casa col viso e colle mani gonfie, e si lava e rilava coll'acqua fredda, ma inutilmente: il bruciore cresce, ed egli dovrà mettersi a letto, in attesa del medico.

Povero Righetto! Egli impara a sue spese a non disturbare gli animali, e ad essere più cauto,

UN BAGNO FREDDO

Una fredda giornata di gennaio, appena usciti di scuola, Mario e Peppino, invece di tornare alle loro case, s'avviaron a grandi passi fuori di porta.

Dove andavano?... Ora lo saprete.

Fuori di porta c'era uno stagno che, pel freddo di quei giorni, era tutto gelato. Mario e Peppino deposero il mantello e la cartella dei libri sulla riva e si slanciarono a sdruciolare.

Mario, che era audace e spensierato, si spingeva sempre più innanzi, ed era giunto quasi in mezzo allo stagno. Peppino, più giudizioso e prudente, si teneva presso la riva.

Di quando in quando il ghiaccio, sotto il peso dei due ragazzi, scricchiolava.

— Questo scricchiolio non è di buon augurio, disse Peppino. Sta presso alla riva, Mario; se no, vai a rischio di fare un bagno freddo.

— Che pauroso! gridava Mario, continuando a spingersi innanzi. Vieni con me, e passeremo all'altra sponda. Vieni, vieni!...

Ma ecco improvvisamente un gran *crac....* Il ghiaccio s'è rotto e Mario è andato sott'acqua.

Buon per lui che l'acqua non era alta e che Peppino ed altri ragazzi accorsero in suo aiuto!

Però egli fece davvero un bagno freddo, punto piacevole in quella stagione, e si buscò un forte raffreddore.

FARFORELLO

Ben pasciuto e rubicondo,
Farforel di caro al mondo
Non avea che i suoi gingilli,
La sua tróttola e i birilli;
Scriver, legger non volea;

E il maestro gli dicea:
Farforello, Farforello
Tu sarai un asinello!

Fatti grandi, i suoi compagni
Ebber gloria, ebber guadagni;
Chi architetto e chi soldato,
Chi dottor, chi fu avvocato;
Un divenne professore,
Uno celebre pittore.

L'infelice Farforello
È rimasto un asinello.

IL SORRISO DELLA MAMMA

Care mi son le stelle,
Che splendono nel cielo
Silenziose e belle;
Aperti in sullo stelo
Cari mi sono i fiori,
Che intorno intorno spirano
Mille soavi odori.
Ma più dello splendore
Degli astri della sera,
Ma più d'ogni bel fiore
Sbocciato a primavera,
La mamma mia mi piace,
Quando amorosa guardami
E sorridendo tace.

ՑԱԿ

ԱԺԲՈՒՐԵԿՆԿ իտալական լեզուին	5
Ընթերցման կանոնը	6
Ընթերցման կրթութիւնը	8

ՄԱՍՆ Ա. — ԿՐԹՈՒԹԻՒՅՑ

Որոշ յօդ	10
Անորոշ յօդ	11
Հական գերանուն	—
Ցուցական գերանուն	13
Աձական	15
Ստացական գերանուն	16
Սեռական	18
Տրական	19
Բացառական	20
Հորովումն գոյականաց. — Եղակի	21
Յոգիակի	22
Թուական անուն	26
Բաղդատական	30
Հարցական գերանուն	34
Յարաբերական գերանուն	36
Օժանդակ բայեր	37
Ապանիք	42
Թէական	44
Կանոնաւոր բայեր. — Ա. Լ. Յորդուրիս. — Կերպայ	48

Անկատար	50
Ապառնի	51
Թէական	52
Երկրորդ լեռդուքիչն - Կերկայ	53
Անկատար	55
Ապառնի և Թէական.	56
Երրորդ լեռդուքիչն - Կերկայ	57
Հական գերանունները իբրև խնդիր բայցի	59
Անդրադարձ բայցեր	64
Անցեալ անորոշ	65
Հրամայական	68
Աներեւոյթ	70

ՄԱՍՆ Բ. — ՏԱՐԵՐԻ ԳԵՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

Յօդ -	Որոշեալ յօդ	72
Անորոշ յօդ	73
Թիւ -	Գոյական անուններ	74
Ածական անուններ	75
Ածանց	77
Յասուկ անուն	79
Թոռական անուն	81
Դասական և Հաւաքական թիւեր	82
Էական գերանուն	—
Հոլովումն էական գերանուանց	83
Ստացական գերանուն	—
Յուցական գերանուն	84
Յարաբերական գերանուն	85
Հարցական գերանուն	86
Անորիչ գերանուն	—
Բայ -	Լժորդոքիչն բայից	88
Ա. Օժանդակ բայ -	Essere	—
Բ. Օժանդակ բայ -	Avere	90
Կանինաշոր բայ	91
Ա. Լճորդութիւն -	Amare	92
Բ. Լճորդութիւն -	Temere	93
Գ. Լճորդութիւն -	Sentire	95

Recas

qfīn E' qn. 1, —

«Ազգային գրադարան

NL0239770

45-5
U-57